

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN
TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (laajennettu kolmas jaosto)

19 päivänä lokakuuta 2005*

Asiassa T-318/00,

Freistaat Thüringen (Saksa), edustajanaan asianajaja M. Schütte, prosessiosoite Luxemburgissa,

kantajana,

jota tukee

Saksan liittotasavalta, asiamiehinään W.-D. Plessing ja T. Jürgensen, avustajanaan asianajaja R. Bierwagen,

väliintulijana,

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään K.-D. Borchardt ja V. Kreuzschitz, avustajanaan C. Koenig, prosessiosoite Luxemburgissa,

vastaajana,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

jota tukee

ODS Optical Disc Service GmbH, kotipaikka Hampuri (Saksa), edustajinaan asianajajat I. Brinker ja U. Soltész, prosessiosoite Luxemburgissa,

väliintulijana,

jossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta vaaditaan kumoamaan valtiontuista, jotka Saksa on myöntänyt Thüringenin osavaltioon sijoittautuneelle CDA Compact Disc Albrechts GmbH:lle, 21 päivänä kesäkuuta 2000 tehty komission päätös 2000/796/EY (EYVL L 318, s. 62),

EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN
OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (laajennettu kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja J. Azizi sekä tuomarit R. García-Valdecasas, J. D. Cooke, M. Jaeger ja F. Dehousse,

kirjaaja: hallintovirkamies D. Christensen,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 5.5.2004 pidetyssä istunnossa esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Asiaa koskevat oikeussäännöt

1 EY 87 artiklassa määrätään seuraavaa:

”1. Jollei tässä sopimuksessa toisin määrätä, jäsenvaltion myöntämä taikka valtion varoista muodossa tai toisessa myönnetty tuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosimalla jotakin yritystä tai tuotannonalaa, ei sovellu yhteismarkkinoille, siltä osin kuin se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. — —”

2 EY 88 artiklassa määrätään seuraavaa:

”1. Komissio seuraa jatkuvasti jäsenvaltioiden kanssa niiden voimassa olevia tukijärjestelmiä. Se tekee jäsenvaltioille ehdotuksia yhteismarkkinoiden asteittaisen kehittämisen tai yhteismarkkinoiden toiminnan kannalta aiheellisiksi toimenpiteiksi.

2. Jos komissio vaadittuaan niitä, joita asia koskee, esittämään huomautuksensa, toteaa, että valtion myöntämä tai valtion varoista myönnetty tuki ei 87 artiklan

mukaan soveltu yhteismarkkinoille taikka että tällaista tukea käytetään väärin, se tekee päätöksen siitä, että asianomaisen valtion on komission asettamassa määräajassa poistettava tuki tai muutettava sitä. — —”

- 3 [EY 88] artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 22 päivänä maaliskuuta 1999 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 659/1999 (EYVL L 83, s. 1) 5 artiklan sanamuoto on seuraava:

”1. Jos komissio katsoo, että tiedot, jotka asianomainen jäsenvaltio antaa — —, ovat puutteelliset, se pyytää kaikki tarvittavat lisätiedot. Jos jäsenvaltio vastaa tähän pyyntöön, komissio ilmoittaa sille vastauksen vastaanottamisesta.

2. Jos asianomainen jäsenvaltio ei anna pyydettyjä tietoja komission asettamassa määräajassa tai jos se antaa puutteelliset tiedot, komissio lähettää muistutuksen, jossa se asettaa aiheellisen lisämääräajan, jonka kuluessa tiedot on annettava.

— —”

- 4 Asetuksen N:o 659/1999 6 artiklassa säädetään lisäksi seuraavaa:

”1. Muodollisen tutkintamenettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä esitetään asiaan liittyvät oikeudelliset seikat ja tosiseikat lyhyesti, komission alustava arvio ehdotetun toimenpiteen tukiluonteesta ja epäilyt toimenpiteen soveltuvuudesta

yhteismarkkinoille. Päätöksessä pyydetään asianomaista jäsenvaltiota ja muita asianomaisia osapuolia esittämään huomautuksensa asetetussa määräajassa, joka yleensä on enintään yksi kuukausi. Asianmukaisesti perustelluissa tapauksissa komissio voi jatkaa asetettua määräaikaa.

— —”

5 Asetuksen N:o 659/1999 10 artiklan sanamuoto on seuraava:

”1. Jos komissiolla on miltä hyvänsä taholta saatuja tietoja oletetusta sääntöjenvastaisesta tuesta, se tutkii tiedot viipymättä.

2. Se pyytää tarvittaessa tietoja asianomaiselta jäsenvaltiolta. Tämän asetuksen — — 5 artiklan 1 ja 2 kohtaa sovelletaan soveltuvin osin.

3. Jos asianomainen jäsenvaltio ei 5 artiklan 2 kohdan mukaisesta muistutuksesta huolimatta anna pyydettyjä tietoja komission asettamassa määräajassa tai jos se antaa puutteelliset tiedot, komissio vaatii päätöksellä, jäljempänä ’tietojen antamista koskeva välipäätös’, tietoja annettavaksi. Päätöksessä on eriteltävä vaadittavat tiedot ja asetettava määräaika, jonka kuluessa tiedot on annettava.”

6 Asetuksen N:o 659/1999 13 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Mahdollista sääntöjenvastaista tukea koskevan tutkinnan tuloksista on tehtävä päätös 4 artiklan 2, 3 tai 4 kohdan mukaisesti. Jos on kyse muodollisen tutkintamenettelyn aloittamista koskevasta päätöksestä, menettely päätetään 7 artiklan mukaisella päätöksellä. Jollei jäsenvaltio noudata tietojen antamista koskevaa välipäätöstä, päätös tehdään saatavilla olevien tietojen perusteella.”

7 Saman asetuksen 14 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Sääntöjenvastaista tukea koskevissa kielteisissä päätöksissä komissio päättää, että asianomaisen jäsenvaltion on toteutettava kaikki tarpeelliset toimenpiteet tuen perimiseksi takaisin tuensaajalta, jäljempänä ’takaisinperimistä koskeva päätös’. Komissio ei saa vaatia tuen takaisinperimistä, jos tämä olisi yhteisön lainsäädännön jonkin yleisen periaatteen vastaista.

2. Takaisinperimistä koskevan päätöksen nojalla takaisin perittävään tukeen lisätään korko, jonka suuruuden komissio vahvistaa. Korkoa maksetaan siitä päivästä alkaen, jolloin sääntöjenvastainen tuki on ollut tuensaajan käytössä, sen takaisinperimispäivään asti.

3. Takaisinperiminen on toteutettava viipymättä ja asianomaisen jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön menettelyjen mukaisesti, jos ne mahdollistavat komission päätöksen välittömän ja tehokkaan täytäntöönpanon, sanotun kuitenkin rajoittamatta Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen perustamissopimuksen 185 artiklan

nojalla antamien määräysten soveltamista. Tämän toteuttamiseksi, ja jos asia on jonkin kansallisen tuomioistuimen käsiteltävänä, asianomaisten jäsenvaltioiden on toteutettava kaikki oikeudellisissa järjestelmissään käytettävissä olevat tarpeelliset toimenpiteet, mukaan lukien tilapäiset toimet, sanotun kuitenkin rajoittamatta yhteisön lainsäädännön soveltamista.”

- 8 Asetuksen N:o 659/1999 16 artiklassa, jonka otsikkona on ”Tuen väärinkäyttö”, säädetään lisäksi seuraavaa:

”Tuen väärinkäyttötapauksissa komissio voi aloittaa 4 artiklan 4 kohdan mukaisen muodollisen tutkintamenettelyn, sanotun kuitenkin rajoittamatta 23 artiklan soveltamista. Tämän asetuksen 6, 7, 9 ja 10 artiklaa, 11 artiklan 1 kohtaa sekä 12, 13, 14 ja 15 artiklaa sovelletaan soveltuvin osin.”

- 9 Komissio antoi vielä vuonna 1994 vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseen ja rakenneuudistukseen myönnettävää valtiontukea koskevat yhteisön suuntaviivat (EYVL C 368, s. 12), joita muutettiin vuonna 1997 (EYVL C 283, s. 2) (jäljempänä pelastamiseen ja rakenneuudistukseen myönnettävää tukea koskevat suuntaviivat).

Oikeusriidan taustalla olevat tosiseikat

- 10 Komissio antoi valtioneuvoja, jotka Saksa on myöntänyt Thüringenin osavaltioon sijoittautuneelle CDA Compact Disc Albrechts GmbH:lle, 21 päivänä kesäkuuta 2000 tekemällään päätöksellä (jäljempänä riidanalainen päätös) ratkaisun sellaisten rahoitustukien laillisuudesta, joita eri saksalaiset julkisyhteisöt olivat antaneet vuosina 1991–1995 Thüringenin osavaltion Albrechtsissa sijaitsevalle CD-levyjä (jäljempänä CD) ja CD-tarvikkeita valmistavalle tuotantolaitokselle (jäljempänä Albrechtsin CD-tehdas).

A Yleinen asiayhteys

- 11 Komissio erotti riidanalaisessa päätöksessä toisistaan kolme vaihetta, eli ensinnäkin yrityksen perustamisvaiheen, toiseksi yrityksen rakenneuudistusvaiheen ja kolmanneksi vaiheen, jossa MediaTec Datenträger GmbH -niminen yhtiö (jäljempänä MTDA) osti yrityksen tiettyä omaisuutta.

1. Yrityksen perustamisvaihe (vuodet 1990–1992)

- 12 Riidanalaisesta päätöksestä ilmenee, että Albrechtsin CD-tehdas perustettiin 20.2.1990 tehdyllä yhteisellä aiesopimuksella, jonka osapuolina olivat (valtiomisteinen) kombinaatti VEB Robotron (jäljempänä Robotron), jonka kotipaikka oli Dresdenissä, Saksin osavaltiossa, ja R. E. Pilz GmbH & Co. Beteiligungs KG -niminen yhtiö (jäljempänä PBK), joka kuului Pilz-yhtymään (jäljempänä Pilz-yhtymä), jonka kotipaikka oli Kranzbergissä Baijerin osavaltiossa. Yhteisyrityksen nimeksi tuli tuolloin Pilz & Robotron GmbH & Co. Beteiligungs KG (jäljempänä yhteisyritys), ja sen osakkaina olivat Robotron 2/3:n osuudella ja PBK 1/3:n osuudella. Yhteisyrityksen tarkoituksena oli CD-levyjen sekä CD-koteloiden ja -tarvikkeiden valmistaminen. Yrityksen toimitusjohtajana toimi Pilz-yhtymän johtaja Reiner Pilz (riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 11 perustelukappale).
- 13 Yhteisyrityksen toiminta-ajatuksen toteuttamiseksi yhteisyritys toimeksiantajana ja Pilz-yhtymään kuuluva yhtiö Pilz GmbH & Co. Construction KG (jäljempänä Pilz Construction) pääurakoitsijana tekivät 29.8.1990 sopimuksen täysin toimintavalmiin CD-tehtaan rakentamisesta 235,525 miljoonan Saksan markan (DEM) hintaan. Näiden kulujen lisäksi aiheutuivat vielä arviolta 7,5 miljoonan DEM:n infrastruktuurikustannukset (riidanalaisen päätöksen 12 ja 20 perustelukappale).

- 14 Yhteisyrityksen osapuolet tekivät lisäksi 26.5.1992 CD-levyjen ja CD-koteloiden tuotantokapasiteetin laajentamista koskevan lisäsopimuksen. Tätä tarkoitusta varten sovittiin kaikkiaan 39 miljoonan DEM:n toimituksista ja suorituksista (riidanalaisen päätöksen 22 perustelukappale).
- 15 Näiden investointien rahoittamiseksi yhteisyritys, Robotron ja PBK lainasivat tarvitsemansa määrät eräältä pankkikonsortiolta. Nämä pankkilainat katettiin joko osittain tai kokonaan entisen Saksan demokraattisen tasavallan yritysten yksityistämisen rahoittamisesta vastanneen viranomaisen eli Treuhandanstaltin (jäljempänä THA) ja Baijerin osavaltion takauksilla. Lisäksi Thüringenin osavaltio ja Baijerin osavaltio, viimeksi mainittu infrastruktuurien rahoittamisesta vastaavan Baijerin osavaltion viraston, Bayerische Landesanstalt für Aufbaufinanzierungin (jäljempänä LfA) välityksellä, myönsivät investointitukia ja -avustuksia yhteisyritykselle.
- 16 Albrechtsin CD-tehtaan perustamisvaiheen aikana myös yhteisyrityksen osakkeiden omistajuus siirtyi useaan kertaan. Ensinnäkin THA:n lopetettua Robotronin vuonna 1992, kyseisen yhtiön hallussa olleet yhteisyrityksen osakkeet myytiin PBK:lle. Sen jälkeen PBK siirsi puolestaan lähes kaikki hallussaan olleet yhteisyrityksen osakkeet Pilz GmbH & Co. Compact Disc KG -nimiselle yhtiölle, joka on toinen Pilz-yhtymään kuuluva yhtiö (jäljempänä Pilz Compact Disc), joten yhteisyrityksestä tuli viimeksi mainitun yhtiön tytäryhtiö. Lopuksi tämän siirron seurauksena ja yhteisyrityksen pääkonttorin siirryttyä Albrechtsiin yhteisyritys muutti 24.11.1992 nimekseen Pilz Albrechts GmbH (jäljempänä PA). Se liitettiin välittömästi tämän siirron jälkeen Pilz-yhtymän käteisvarojen keskittämisjärjestelmään (riidanalaisen päätöksen 13 ja 14 perustelukappale).

2. *Rakenneuudistusvaihe (1993–1998)*

- 17 CD-tuotantolaitoksen toiminta alkoi vuonna 1993. Se joutui heti toimintansa alkuvaiheessa vakaviin vaikeuksiin ja velkaantui huomattavasti (riidanalaisen päätöksen 15 perustelukappale).
- 18 Tilanteen korjaamiseksi tehtiin 7.3.1994 tervehdyttämissopimus Pilz-yhtymän (PA mukaan lukien), pankkien ja Albrechtsin CD-tehtaan rakentamisen rahoittamiseen osallistuneiden julkisyhteisöjen (THA, LfA, Thüringer Industriebeteiligungsgesellschaft (jäljempänä TIB) ja Thüringer Aufbaubank (jäljempänä TAB)), välillä. Tämän sopimuksen nojalla suuri osa pankkilainoista, jotka oli myönnetty CD-tuotantolaitoksen rakentamista varten, maksettiin kokonaan tai osittain takaisin. Lisäksi tervehdyttämissopimuksen nojalla TIB — 98 prosenttia osakkeista — ja TAB — 2 prosenttia osakkeista — hankkivat omistukseensa PA:n osakepääoman takautuvasti 1.1.1994, ja PA lakkasi näin ollen kuulumasta Pilz-yhtymään. Yrityksen nimeksi tuli lokakuussa 1994 CDA Compact Disc Albrechts GmbH (jäljempänä CD Albrechts) (riidanalaisen päätöksen 15 ja 17 perustelukappale). Lisäksi TAB ja LfA myönsivät vuosina 1994 ja 1995 useita luottoja CD Albrechtsille.
- 19 Vuoden 1994 aikana Saksan viranomaiset huomasivat myös, että suuri osa rahoitustuesta, joka oli myönnetty Albrechtsin CD-tehtaan rakentamisen rahoittamiseen, oli kierrätetty erityisesti Pilz-yhtymän käteisvarojen keskittämisyjärjestelmän kautta tämän yhtymän muille yhtiöille. Lisäksi kaikkien Pilz-yhtymään kuuluvien yhtiöiden omaisuutta koskeva maksukyvyttömyysmenettely aloitettiin 25.7.1995. Reiner Pilz on sittemmin itse saanut vankeustuomion konkurssipetoksesta ja muista rikoksista (riidanalaisen päätöksen 16 perustelukappale).

3. *MTDA:n ostama omaisuus*

- 20 MTDA, TIB:n 100-prosenttisesti omistama tytäryhtiö, joka toimii lähinnä erittäin korkealaatuisten tietovälineiden, erityisesti tallentavien CD-levyjen (CD-ROM) ja DVD-levyjen tuotannon alalla, osti osan CD Albrechtsin omaisuudesta, eli kiinteää omaisuutta, käyttö- ja vaihto-omaisuutta sekä teknisen osaamisen ja markkinoinnin (riidanalaisen päätöksen 18 perustelukappale).
- 21 Samanaikaisesti tämän yritysoston kanssa CD Albrechtsin nimi muutettiin LCA Logistik Center Albrechts GmbH:ksi (jäljempänä LCA) ja MTDA:n nimi CDA Datenträger Albrechts GmbH:ksi (jäljempänä CDA). LCA pysyi kuitenkin edelleen yrityksen käytössä olevan tontin, sillä olevien rakennusten, teknisen infrastruktuurin ja logistiikkaratkaisujen omistajana. LCA ja CDA tekivät lisäksi suoritusvaihtoa koskevan sopimuksen, joka sisälsi toisaalta 800 000 DEM:n arvoisen vuotuisen vuokrasopimuksen ja toisaalta liiketoimien laajuudesta riippuvan palvelusopimuksen, jonka vuotuinen arvo oli noin 3 miljoonaa DEM (riidanalaisen päätöksen 19 perustelukappale).
- 22 LCA pysyi lopuksi 22.9.2000 asettamistaan selvitystilaan maksukyvyttömyysmenettelyssä.

B Hallinnollisen menettelyn kulku

- 23 Saatuaan lehdistössä julkaistujen tietojen perusteella tiedon siitä, että Saksan viranomaiset olivat myöntäneet tukia CD-tehtaan rakentamiseksi Albrechtsiin,

komissio pyysi lokakuussa 1994 Saksan liittotasavallalta tietoja näistä tuista. Tämän jälkeen Saksan viranomaisten ja komission välillä käytiin tiivistä kirjeenvaihtoa ja pidettiin useita kokouksia (riidanalaisen päätöksen yhdestä kolmeen perustelukappale).

24 Komissio ilmoitti Saksan liittotasavallalle 17.7.1998 päivätyllä kirjeellä päätöksestään (jäljempänä menettelyn aloittamista koskeva päätös) aloittaa näiden tukien osalta EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu muodollinen tutkintamenettely. Kyseisen kirjeen liitteessä Saksan viranomaisille esitettiin useita kysymyksiä. Menettelyn aloittamista koskeva päätös julkaistiin Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä 15.12.1998 ([EY 88 artiklan 2 kohdan] mukainen tiedonanto toisille jäsenvaltioille ja niille, joiden etua asia koskee, Saksan hallituksen myöntämästä tuesta CD Albrechts GmbH -yhtiön perustamiseksi Thüringeniin (entinen Pilsz-yhtymä, Baijeri), EYVL C 390, s. 7).

25 Saksan viranomaiset vastasivat menettelyn aloittamista koskevaan päätökseen lähettämällä useita kirjeitä, joihin sisältyi täydentäviä tietoja. Näiden viranomaisten ja komission edustajien kesken pidettiin vielä useita kokouksia.

26 Koska komissio kuitenkin katsoi, että Saksan viranomaisten toimittamat tiedot eivät olleet tyydyttävä vastaus sen kysymyksiin, se vaati 22.7.1999 päivätyssä kirjeessään vastausta viimeistään 31.8.1999. Saksan viranomaiset pyysivät 28.7.1999 päivätyllä kirjeellä pidennystä tähän määräaikaan ja kävivät uusia keskusteluja komission edustajien kanssa Brysselissä 23.9.1999, minkä jälkeen ne toimittivat lisätietoja.

- 27 Menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä asetetun määräajan päätyttyä CDA-yhtiö sekä CDA:n kilpailija Point Group Ltd ilmoittautuivat osapuoliksi, joita asia koski, ja esittivät huomautuksia komissiolle.
- 28 Komissio päätti menettelyn 21.6.2000 tekemällä riidanalaisen päätöksen.

C Tosiseikkojen toteaminen ja oikeudellinen arviointi

- 29 Komissio arvioi erikseen rahoitustukia, joita Saksan liittotasavalta oli myöntänyt perustamisvaiheessa, rakenneuudistusvaiheessa ja siinä yhteydessä, kun MTDA osti CD Albrechtsin tiettyä omaisuutta.

1. Rahoitustuet, joita Saksan liittotasavalta myönsi perustamisvaiheen aikana

- 30 Komissio yksilöi riidanalaisessa päätöksessä viisi rahoitustukea, joita myönnettiin perustamisvaiheen aikana. Riidanalaisen päätöksen 32 perustelukappaleeseen sisältyvässä yleisluonteisessa taulukossa niitä kuvataan seuraavasti:

	Toimenpide	Määrä, miljoonaa Saksan markkaa	Vastaan- ottaja	Myön- täjä	Aika	Oikeusperusta
1	Sataprosenttinen täytetäkaus, alun perin 80 prosentin täkaus 52,7 miljoolle Saksan markalle	54,7	PBK	LfA	1991	Baijerin osavaltion takausohjelma (Gesetz über die Übernahme von Staatsbürgschaften und Garantien des Freistaates Bayern)
2	Investointituet ja -avustukset	19,42	Yhteisyritys	LfA	1991/1992	Alueellisia elinkeinorakenteita edistävä yhteinen ohjelma; laki investointiavustuksista (Investitionszulagengesetz)
3	Saatavista luopuminen	3,0	PBK	LfA	1994	Ei oikeusperustaa
4	Sataprosenttinen täkaus	190,0	Robotron AG, yhteisyritys	THA	199[2]	THA-järjestely
5	Investointi-tuet ja -avustukset	63,45	Yhteisyritys; 24.11.1992 alkaen PA	Thüringen	1991–1993	Alueellisia elinkeinorakenteita edistävä yhteinen ohjelma; laki investointiavustuksista (Investitionszulagengesetz)
Yhteensä		330,57				

- 31 Tästä taulukosta ilmenee ensinnäkin, että THA myönsi vuonna 1992 190 miljoonalle DEM:lle sataprosenttisen takauksen, joka kattoi suurimman osan Robotronille ja yhteisyritykselle myönnettyistä pankkilainoista. Komission mielestä tätä takausta on pidettävä yhteismarkkinoille soveltumattomana valtiontukena, koska sitä ei myönnetty niiden edellytysten mukaisesti, jotka oli esitetty tukijärjestelyissä, jotka komissio oli hyväksynyt 26.9.1991 päivätyllä kirjeellä SG(91) D/17825 (jäljempänä ensimmäinen THA-järjestely) ja 8.12.1992 päivätyllä kirjeellä SG(92) D/17613 (jäljempänä toinen THA-järjestely). Se katsoo kuitenkin, että alun perin taatuista 190 miljoonasta DEM:sta ainoastaan THA:n todellisuudessa maksama 120 miljoonan DEM:n summa on palautettava.
- 32 Toiseksi komissio on todennut, että Thüringenin osavaltio oli 31.12.1993 mennessä myöntänyt yhteisyritykselle ja sittemmin PA:lle Investitionszulagengesetz-nimisen lain (investointiavustuksista annettu laki) sekä "Rahmenpläne der Gemeinschaftsaufgabe 'Verbesserung der regionalen Wirtschaftsstruktur'" -nimisten 20. ja 21. puiteohjelman (alueellisia elinkeinorakenteita edistävästä yhteisestä ohjelmasta 6.10.1969 annetun lain mukaisesti vuosille 1992 ja 1993 hyväksytyt puitesuunnitelmat, jäljempänä yhteinen ohjelma) nojalla investointitukia ja -avustuksia yhteensä 63,45 miljoonan DEM:n arvosta. Komissio katsoo, että tämä alueellinen tuki annettiin virheellisesti yhteisen ohjelman ja investointiavustuksista annetun lain perusteella, joten se on yhteismarkkinoille soveltumattomana palautettava. Kun otetaan huomioon päätös, jonka Thüringenin osavaltio teki 32,5 miljoonan DEM:n palauttamisesta, komissio katsoo, että takaisin on perittävä vielä 30,95 miljoonaa DEM.
- 33 Kolmanneksi komissio on todennut, että Baijerin osavaltio oli vuosina 1991 ja 1992 myöntänyt LfA:n välityksellä yhteisyritykselle investointitukia ja -avustuksia yhteensä 19,42 miljoonan DEM:n arvosta. Koska nämä tuet ja avustukset kierrätettiin Pilz-yhtymän yhtiöiden hyväksi, komissio katsoo, että ne on myönnetty virheellisesti yhteisen ohjelman ja investointiavustuksista annetun lain perusteella. Kyseessä ovat komission mielestä siten EY:n perustamissopimuksen kanssa yhteensopimattomat tuet.

- 34 Neljänneksi komissio on todennut, että Baijerin osavaltio oli antanut ”Richtlinien für die Übernahme von Staatsbürgschaften im Bereich der gewerblichen Wirtschaft” -nimisten suuntaviivojen (yritystalouden alalle myönnettäviä valtiontakauksia koskevat suuntaviivat, julkaistu 7.8.1973 Baijerin osavaltion valtiovarainministeriön tiedonannolla L 6811-1/7-43358, jäljempänä Baijerin osavaltion takausten myöntämistä koskevat säännöt) mukaisesti takauksen, joka koski 80–100:aa prosenttia pankkilainoista, joiden kokonaismäärä oli PBK:n lopulta saama 54,7 miljoonaa DEM. Komission mielestä Saksan viranomaiset eivät ole menettelyn aloittamista koskevaan päätökseen sisältyneestä tietopyynnöstä huolimatta esittäneet riittävän yksityiskohtaisia tietoja, jotka olisivat hälventäneet sen epäilykset Baijerin osavaltion (LfA) myöntämään takaukseen liittyvien toimenpiteiden laillisuudesta. Kun otetaan lisäksi huomioon se, että kyseisellä tuella ei ole rahoitettu investointeja vaan se on kierrätetty, se arvioi, että tätä takausta on pidettävä yhteismarkkinoille soveltumattomana tukena.
- 35 Viidenneksi komissio on katsonut, että se, että LfA luopui 3 miljoonan DEM:n suuruisesta saatavasta, joka sille oli syntynyt PBK:ta kohtaan sillä perusteella, että se oli maksanut tämän summan pankeille 34 kohdassa mainittuna takauksena, oli valtiontukea. Sen mielestä tämä tuki on yhteismarkkinoille soveltumaton, koska se on myönnetty ilman oikeusperustaa.
- 36 Näiden seikkojen perusteella komissio on päätellyt, että Saksan liittotasavalta oli myöntänyt Albrechtsin CD-tehtaan perustamisvaiheessa EY 88 artiklan 3 kohdan vastaisesti valtiontukia yhteensä 260,57 miljoonan DEM:n arvosta. Nämä tuet koostuvat Thüringenin osavaltion myöntämästä 63,45 miljoonan DEM:n suuruisesta tuesta, LfA:n myöntämästä 77,12 miljoonan DEM:n suuruisesta tuesta (54,7 miljoonaa DEM takauksena, 19,42 miljoonaa DEM investointiavustuksina ja 3 miljoonaa DEM saatavasta luopumisena) ja THA:n myöntämästä 120 miljoonan DEM:n suuruisesta tuesta.
- 37 Komission mielestä nämä tuet ovat yhteismarkkinoille soveltumattomia lähinnä sen vuoksi, että niillä on suosittu Pilz-yhtymään kuuluvia yhtiöitä ja että niitä on tästä syystä käytetty väärin EY 88 artiklan 2 kohdassa tarkoitettulla tavalla.

2. Rakenneuudistusvaiheessa myönnetyt rahoitustuet

38 Komissio on riidanalaisessa päätöksessä yksilöinyt ja todennut valtiontueksi kaksitoista rahoitustukea, jotka myönnettiin yrityksen rakenneuudistusvaiheessa. Nämä rahoitustuet on esitetty riidanalaisen päätöksen 39 perustelukappaleeseen sisältyvässä yleisluontoisessa taulukossa seuraavalla tavalla:

	Toimenpide	Määrä, miljoonaa Saksan markkaa	Vastaanottaja	Myöntäjä	Aika	Oikeus- perusta
1	Luotto	25,0	PA	TAB	Lokakuu 1993	Ei ole
2	Luotto	20,0	PA	TAB	Maaliskuu 1994	Ei ole
3	Kauppahinta	3,0	PBK	TIB	Maaliskuu 1994	Ei ole
4	Tuki	12,0	PA	TIB	Maaliskuu 1994	Ei ole
5	Osakepääoma	33,0	PA	TIB (98 %) TAB (2 %)	Maaliskuu 1994	Ei ole
6	Luotto	2,0	PA	LfA	Maaliskuu 1994	Ei ole
7	Osakaslaina	3,5	PA	TIB	Huhtikuu 1994	Ei ole
8	Luotto	15,0	Pilz-yhtymä	LfA	Kesäkuu 1994	Ei ole
9	Luotto	15,0	CD Albrechts	TAB	Lokakuu 1994	Ei ole
10	Luotto	7,0	CD Albrechts	LfA	Joulukuu 1994	Ei ole
11	Luotto	9,5	CD Albrechts	TAB	Tammikuu 1995	Ei ole
12	Korot	21,3			Vuoden 1993 lopusta alkaen	
	Yh- teensä	166,3				

- 39 Komissio on ensinnäkin todennut, että TAB oli myöntänyt lokakuussa 1993 PA:lle 25 miljoonan DEM:n lainan kyseisen yhtiön maksuvalmiusvaikeuksien korjaamiseksi mutta että Pilz-yhtymän muut yhtiöt olivat nostaneet nämä lainat suoraan itselleen kyseisen yhtiön käteisvarojen keskittämisyjärjestelmän välityksellä.
- 40 Toiseksi komissio on todennut, että TAB oli maaliskuussa 1994 myöntänyt PA:lle 20 miljoonan DEM:n lainan THA:n takaaman lainan takaisinmaksua varten mutta että Pilz-yhtymään kuuluvat muut yhtiöt olivat nostaneet nämäkin lainat suoraan itselleen kyseisen yhtiön käteisvarojen keskittämisyjärjestelmän välityksellä.
- 41 Kolmanneksi komissio on todennut, että TIB oli maaliskuussa 1994 suorittanut PBK:lle 3 miljoonan DEM:n suuruisen summan kyseisen yhtiön omistuksessa olleiden PA:n osakkeiden hankintaa varten.
- 42 Neljänneksi komissio on todennut, että TIB oli maaliskuussa 1994 myöntänyt 12 miljoonaa DEM tukena täydentämään PA:n pääomaa.
- 43 Viidenneksi komissio on todennut, että maaliskuussa 1994 TIB oli hankkinut 98 prosenttia ja TAB 2 prosenttia PA:n osakepääomasta, ja näiden osakkeiden arvo oli 33 miljoonaa DEM.
- 44 Kuudenneksi komissio on todennut, että Baijerin osavaltio oli maaliskuussa 1994 myöntänyt LfA:n välityksellä PA:lle 2 miljoonan DEM:n lainan.

- 45 Seitsemänneksi komissio on todennut, että TIB oli huhtikuussa 1994 myöntänyt PA:lle 3,5 miljoonan DEM:n osakaslainan.
- 46 Kahdeksanneksi komissio on todennut, että LfA oli kesäkuussa 1994 myöntänyt Pilz-yhtymälle 15 miljoonan DEM:n käyttöpääomaluoton siirtymäkaudeksi, jonka aikana löydetäisiin Albrechtsin CD-tehtaan ostamisesta kiinnostunut sijoittaja.
- 47 Yhdeksänneksi komissio on todennut, että TAB oli lokakuussa 1994 myöntänyt CD Albrechtsille 15 miljoonan DEM:n lainan. Se huomautti, että vaikka tämä laina maksettiin CD Albrechtsille, näitä varoja käytettiin palvelujen suorittamiseen Pilz-yhtymän yrityksille täysin vastikkeetta, joten ainoastaan nämä yritykset hyötyivät lainasta.
- 48 Kymmenenneksi komissio on todennut, että Baijerin osavaltio oli joulukuussa 1994 myöntänyt LfA:n välityksellä uuden 7 miljoonan DEM:n suuruisen lainan CD Albrechtsille.
- 49 Yhdenneksitoista komissio on todennut, että TAB oli tammikuussa 1995 myöntänyt 9,5 miljoonan DEM:n lainan CD Albrechtsille.
- 50 Kahdenneksitoista komissio on todennut, että Saksan viranomaisten antamien tietojen mukaan PA ja CD Albrechts olivat saaneet vuoden 1993 lopusta vuoteen 1998 yhteensä 21,3 miljoonan DEM:n suuruisen korkoedun.

- 51 Komission mielestä edellä kuvattuja kahtatoista rahoitustukea, kokonaismäärältään 166,3 miljoonaa DEM, on pidettävä lainvastaisina valtiontukina ja yhteismarkkinoille soveltumattomina. Koska nämä tuet ovat hyödyttäneet TIB:tä ja TAB:tä sen jälkeen kun nämä yhtiöt olivat ottaneet taluodellisen vastuun Albrechtsin CD-tehtaasta, ainoastaan komissio olisi voinut hyväksyä ne EY 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan nojalla ja pelastamiseen ja rakenneuudistukseen myönnettävää tukea koskevien suuntaviivojen mukaisesti. Komission mielestä on ilmeistä, että kyseiset avustukset eivät täytä näissä suuntaviivoissa asetettuja edellytyksiä, koska sen saatavilla olevien tietojen perusteella ei voida päätellä, että ne olisi myönnetty sellaisen toteuttamiskelpoisen rakenneuudistussuunnitelman perusteella, johon liittyisi konkreettisia sisäisiä toimenpiteitä, joiden perusteella komissio kykenisi toteamaan yrityksen tervehtymisen kohtuullisessa ajassa ja elinkelpoisuuden pitkällä aikavälillä. Ei ole myöskään ilmaantunut yhtäkään yksityistä sijoittajaa, joka olisi valmis ostamaan tämänhetkiset LCA- ja CDA-yhtiöt, joten yksityisen omistuksen puuttuessa ei ole mahdollista määrittää, onko avustus oikeassa suhteessa rakenneuudistuskustannuksiin.

3. *Tukien takaisinperiminen*

- 52 Komissio päätti asetuksen N:o 659/1999 14 artiklan 1 kohdan mukaisesti, että Saksan liittotasavallan piti periä Albrechtsin CD-tehtaalle sekä perustamisvaiheen että rakenneuudistusvaiheen aikana myönnetty lainvastainen ja yhteismarkkinoille soveltumaton tuki takaisin.

- 53 Lisäksi komissio korosti, että varmistaakseen päätöksensä noudattamisen ja kilpailua vääristävien tekijöiden poistumisen se oli tarvittaessa velvollinen vaatimaan perintätoimien ulottamista alkuperäisen tuensaajan ohella myös siihen yritykseen, joka haltuunsa siirtyneiden tuotantovälineiden avulla jatkaa alkuperäisen yrityksen liiketoimintaa. Se totesi, että arvioitaessa sitä, jatkaako yritys todellisuudessa alkuperäisen tuensaajan toimintaa, se otti huomioon useita seikkoja, joita olivat muun muassa siirron kohde, kauppahinta, alkuperäisen yrityksen ja sen ostajan osakkaiden ja/tai omistajien henkilöllisyys, ajankohta, jona siirto on toteutettu, ja siirron kaupallinen luonne. Se katsoi, että tässä tapauksessa LCA ja CDA saivat

varmasti hyödyn tuesta, jota oli aikaisemmin myönnetty PBK:lle, yhteisyritykselle ja PA:lle, koska ne käyttivät kyseisten yritysten omaisuutta ja infrastruktuuria liiketoimintaa jatkaessaan. Tästä syystä se päätti, että LCA:n, CDA:n ja kaikkien muiden yritysten, joille PBK:n, yhteisyrityksen ja PA:n omaisuutta oli mahdollisesti siirtynyt tai siirrettäisiin, oli palautettava nämä tuet, koska niitä oli pidettävä näiden tukien ”saajina”.

4. Riidanalaisen päätöksen päätösosa

54 Tämän perusteella komission päätöksen päätösosa oli seuraava:

”1 artikla

1. Tuista, jotka Saksa[n liittotasavalta] on myöntänyt [PBK:lle, yhteisyritykselle ja PA:lle] Thüringenin Albrechtsissa sijaitsevan CD-levytehtaan rakentamista, toimintaa ja toiminnan vakauttamista varten, 260,57 miljoonaa Saksan markkaa on käytetty Pilz-yhtymän muiden osien hyväksi.

Tuet sisältävät lähemmin Thüringenin osavaltion 63,45 miljoonan Saksan markan toimenpiteet, [LFA:n] yhteensä 77,12 miljoonan Saksan markan toimenpiteet ja [THA:n] 120 miljoonan Saksan markan toimenpiteet.

Väärinkäyttö merkitsee [EY] 88 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua tukien väärinkäyttöä, ja siksi tuet ovat EY:n perustamissopimuksen vastaisia.

2. Yhteensä 166,3 miljoonan Saksan markan tuki, joka on myönnetty [CD Albrechtsin] rakenneuudistusta varten, on [EY] 87 artiklan 1 kohdan perusteella EY:n perustamissopimuksen määräysten vastainen.

2 artikla

1. Saksan [liittotasavallan] on toteutettava tarvittavat toimenpiteet 1 artiklassa tarkoitettujen ja kullekin tuensaajalle sääntöjenvastaisesti maksettujen tukien perimiseksi takaisin.

2. Takaisinperinnässä noudatetaan kansallisen oikeuden mukaisia menettelyjä. Takaisinperittäviin määriin sisällytetään korot alkaen siitä, kun tuki on asetettu tuensaajan/tuensaajien käyttöön, tuen todelliseen takaisinperintään saakka. Korot perustuvat aluetukien avustusekvivalenttien laskennassa käytettyyn viitekorkoon.

3. Tässä artiklassa tarkoitettuja tuensaajia ovat [CDA] ja [LCA] sekä kaikki muut yritykset, joille [PBK:n], [yhteisyrittäjien] tai [PA:n] omaisuutta ja/tai infrastruktuuria on siirretty tai siirretään tämän päätöksen seurausten välttämiseksi — —”

Asian käsittelyn vaiheet ja asianosaisten vaatimukset

- 55 Thüringenin osavaltio nosti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaamoon 10.10.2000 toimittamallaan kannekirjelmällä kanteen, jossa vaaditaan riidanalaisen päätöksen kumoamista. Kanne rekisteröitiin numerolla T-318/00.
- 56 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen laajennetun kolmannen jaoston puheenjohtajan 28.5.2001 antamalla määräyksellä Saksan liittotasavalta hyväksyttiin väliintulijaksi tukemaan Thüringenin osavaltion vaatimuksia ja ODS Optical Disc Service GmbH (jäljempänä ODS), CDA:n kanssa kilpaileva yritys, hyväksyttiin väliintulijaksi tukemaan komission vaatimuksia.
- 57 ODS jätti väliintulokirjelmänsä 29.8.2001 ja Saksan liittotasavalta 3.9.2001. Thüringenin osavaltio ja komissio jättivät 24.10.2001 huomautuksensa ODS:n ja Saksan liittotasavallan väliintulokirjelmistä.
- 58 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin (laajennettu kolmas jaosto) päätti 30.9.2002 antamallaan määräyksellä lykätä asian käsittelyä siihen saakka, kunnes yhteisöjen tuomioistuin antaisi tuomion asiassa C-328/99, Italia vastaan komissio, ja asiassa C-399/00, SIM 2 Multimedia vastaan komissio. Näissä yhdistetyissä asioissa 8.5.2003 annettun tuomion perusteella ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kehotti osapuolia esittämään näkemyksensä kyseisen tuomion vaikutuksista nyt käsiteltävään kanteeseen. Huomautukset jätettiin 23. ja 24.6.2003.
- 59 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kehotti esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella osapuolia ottamaan kantaa siihen, pitäisikö nyt käsiteltävä kanne

mahdollisesti yhdistää käsiteltäväksi sellaisen CDA:n nostaman kanteen kanssa, joka oli rekisteröity ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaamossa numerolla T-324/00 ja jolla oli sama kohde. Osapuolten huomautusten vastaanottamisen jälkeen asiat yhdistettiin 8.3.2004 annetulla määräyksellä suullista käsittelyä ja tuomion antamista varten.

- 60 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päätti esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella aloittaa suullisen käsittelyn ja kehotti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 64 artiklan mukaisena prosessinjohtotoimena osapuolia toimittamaan tiettyjä asiakirjoja ja esitti niille kirjallisia kysymyksiä.
- 61 Osapuolten lausumat ja vastaukset ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin kuultiin 5.5.2004 pidetyssä istunnossa.
- 62 Asiat T-318/00 ja T-324/00 erotettiin 23.7.2004 annetulla määräyksellä toisistaan tuomion antamista varten.
- 63 Thüringenin osavaltio vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— kumoaa riidanalaisen päätöksen

— toissijaisesti kumoaa riidanalaisen päätöksen 1 artiklan 1 kohdan siltä osin kuin siinä todetaan yhteisyritykselle ja PA:lle myönnetyt tuet yhteismarkkinoille sopimattomiksi ja kumoaa riidanalaisen päätöksen 1 artiklan 2 kohdan ja 2 artiklan 3 kohdan sekä

— velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

64 Väliintulija Saksan liittotasavalta vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— kumoaa riidanalaisen päätöksen.

65 Komissio vaatii ODS:n tukemana, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— hylkää kanteen ja

— velvoittaa Thüringenin osavaltion korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Oikeudellinen arviointi

I Alustavia huomautuksia

66 Thüringenin osavaltio esittää kanteensa tueksi useita kanneperusteita, jotka koskevat puolustautumisoikeuksien kunnioittamista koskevan periaatteen loukkamista, tiettyjen tosiseikkojen virheellistä toteamista, perusteluvelvollisuuden laiminlyömistä, EY 87 ja EY 88 artiklan ja niiden täytäntöönpanosäännösten rikkomista,

suhteellisuusperiaatteen loukkaamista sekä oikeusvarmuuden periaatteen ja ”varmuusperiaatteen” loukkaamista.

- 67 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tutkii aluksi kanneperusteet, joihin on vedottu niiden vaatimusten tueksi, jotka koskevat riidanalaisen päätöksen 1 artiklan kumoamista. Tämän jälkeen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tutkii perusteet, jotka liittyvät riidanalaisen päätöksen 2 artiklaan sisältyvään takaisinperimismääräykseen.

II *Riidanalaisen päätöksen 1 artiklan laillisuus*

- 68 Thüringenin osavaltio vetoaa lähinnä siihen, että riidanalaisen päätöksen 1 artikla on lainvastainen, koska komission Albrechtsin CD-tehdashankkeen yhteydessä myönnettyistä eri rahoitustuista tekemä arviointi perustuu virheellisiin tosiseikkoihin, se on EY 87 artiklan 1 kohdan ja 88 artiklan 2 kohdan vastainen eikä se täytä perusteluvollisuutta.
- 69 Thüringenin osavaltion esittämät perusteet on siten tutkittava peräjälkeen kunkin edellä 30 ja 38 kohdassa olevissa taulukoissa yksilöidyn rahoitustuen osalta.
- 70 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin pitää kuitenkin tarpeellisena tutkia ensin Thüringenin osavaltion väitteen, jonka mukaan komissiolla ei olisi ollut oikeutta nojautua saatavilla oleviin tietoihin riidanalaisista päätöistä tehdessään.

A *Mahdollisuus nojautua riidanalaisessa päätöksessä saatavilla oleviin tietoihin*

1. Asianosaisten lausumat

- 71 Thüringenin osavaltio katsoo, että komissiolla ei olisi tässä tapauksessa ollut oikeutta nojautua riidanalaisessa päätöksessä tietoihin, jotka olivat saatavilla riidanalaisesta päätöstä tehtäessä. Se korostaa aluksi, että kuten asetuksen N:o 659/1999 13 artiklan 1 kohdan toisesta virkkeestä ja vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenee, komissiolla on oikeus perustaa päätöksensä saatavilla oleviin tietoihin vain siinä tapauksessa, että jäsenvaltio jättää vastaamatta tai vastaa vain puutteellisesti komission tässä yhteydessä esittämään tietojen antamista koskevaan välipäätökseen (asia C-301/87, Ranska v. komissio, ns. Boussac-tapaus, tuomio 14.2.1990, Kok. 1990, s. I-307, Kok. Ep. X, s. 319, 19 ja 22 kohta ja yhdistetyt asiat C-324/90 ja C-342/90, Saksa ja Pleuger Worthington v. komissio, tuomio 13.4.1994, Kok. 1994, s. I-1173, 26 kohta). Se huomauttaa myös, että vaikka kansallisilla viranomaisilla on velvollisuus toimittaa komissiolle kaikki asiaankuuluvat tiedot hoitaakseen valtioneuvoston valvontatehtävänsä, komission velvollisuutena on selvittää tosiseikat mahdollisimman hyvin. Tämä merkitsee sen mielestä sitä, että komissio ilmoittaa kansallisille viranomaisille selvästi ja täsmällisesti kaikki tehtävänsä yhteydessä tarvitsemansa tiedot ja että se tekee päätöksen saatavilla olevien tietojen perusteella vain sellaisissa ääritapauksissa, joissa se ei pyynnöstään huolimatta saa tarvittavia selvennyksiä. Thüringenin osavaltion mielestä Saksan viranomaiset ovat tässä tapauksessa vastanneet komission eri tietopyyntöihin ja erityisesti menettelyn aloittamista koskevan päätöksen liitteenä olleisiin kysymyksiin. Se huomauttaa, että yhtä poikkeusta lukuun ottamatta 22.7.1999 päivätyssä virallisessa huomautuksessa esitetyt kysymykset eivät olleet samoja kuin ne, jotka sisältyivät menettelyn aloittamista koskevan päätöksen liitteeseen, mikä osoittaa sen mielestä, että menettely oli tällä välin edennyt. Se katsoo, että mikäli komissio arvioi, että menettelyn aloittamista koskevan päätöksen liitteeseen sisältyneisiin kysymyksiin annetut vastaukset olivat riittämättömiä, sen olisi pitänyt täsmentää tämä 22.7.1999 päivätyssä virallisessa huomautuksessaan. Thüringenin osavaltio katsoo siten, että koska komissio ei ole vaatinut Saksan viranomaisilta tällaisia täsmennyksiä, sillä ei olisi ollut oikeutta nojautua riidanalaisessa päätöksessä saatavilla olleisiin tietoihin.

72 Komissio kiistää ODS:n tukemana Thüringenin osavaltion esittämän väitteen oikeellisuuden.

2. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

73 Oikeuskäytännöstä ilmenee, että jos jäsenvaltio ei noudata yhteistyövelvoitettaan ja jättää toimittamatta pyydettyt tiedot, komissiolla on oikeus päättää saatavilla olevien tietojen perusteella, onko tuki yhteismarkkinoille soveltuva (edellä 71 kohdassa mainittu ns. Boussac-tapaus, tuomion 22 kohta ja 71 kohdassa mainittu asia Saksa ja Pleuger Worthington v. komissio, tuomion 26 kohta). Ennen tällaisen päätöksen tekemistä komission on kuitenkin noudatettava tiettyjä prosessuaalisia vaatimuksia. Sen on ensinnäkin kehotettava jäsenvaltiota toimittamaan komissiolle sen asettaman määräajan kuluessa kaikki asiakirjat ja tiedot, jotka ovat tarpeen sen selvittämiseksi, onko tuki yhteismarkkinoille soveltuva. Ainoastaan siinä tapauksessa, että jäsenvaltio jättää komission määräyksestä huolimatta toimittamatta pyydettyt tiedot, komissiolla on oikeus lopettaa menettely ja päättää saatavilla olevien tietojen perusteella, onko tuki yhteismarkkinoille soveltuva (edellä 71 kohdassa mainittu ns. Boussac-tapaus, tuomion 19 ja 22 kohta). Nämä vaatimukset on otettu asetuksen N:o 659/1999 5 artiklan 2 kohtaan, 10 artiklan 3 kohtaan ja 13 artiklan 1 kohtaan, joissa niitä on konkretisoitu.

74 Näiden periaatteiden valossa on tutkittava, oliko komissiolla tässä tapauksessa oikeus tehdä riidanalainen päätös siten, että se otti huomioon ainoastaan tiedot, joita sen saatavilla oli kesäkuussa 2000.

75 Ensinnäkin on palautettava mieliin nyt käsiteltävään asiaan liittyneen hallinnollisen menettelyn kulku.

- 76 Menettely alkoi lokakuussa 1994 Saksan viranomaisille lähetetyllä kirjeellä. Komissio vaati kyseisessä kirjeessä Saksan viranomaisia toimittamaan tietoja valtiontuesta, jota oli myönnetty Albrechtsin CD-tehtaan rakentamista varten. Saksan viranomaiset vastasivat 9.11.1994 päivätyllä kirjeellä, jossa ne ilmoittivat Thüringenin ja Baijerin osavaltioiden yhteisyritykselle ja Pilsz-yhtymälle myöntämistä tuista. Komissio pyysi 15.11.1994 päivätyllä kirjeellä tarkempia tietoja tästä tuesta. Saksan viranomaiset vastasivat siihen täydentämällä ilmoitustaan 3.3.1995 päivätyllä kirjeellä, jossa ne ilmoittivat THA:n sekä Thüringenin ja Baijerin osavaltioiden myöntämistä uusista tuista. Koska nämä tuet oli jo myönnetty, komissio kirjasi ne rekisteriin numerolla NN 54/95 (riidanalaisen päätöksen toinen perustelukappale). Komissio esitti lisäkysymyksiä 1.8.1995, 16.10.1995 ja 25.11.1996 päivätyillä kirjeillä, joihin Saksan viranomaiset vastasivat 22.8.1995, 25.8.1995, 18.1.1996 ja 17.4.1997 päivätyillä kirjeillä. Komission edustajien ja Saksan viranomaisten välillä järjestettiin 3.2.1997 sekä 22. ja 23.9.1997 tapaamiset Brysselissä ja Erfurtissa. Saksan viranomaiset esittivät 20.1.1998 päivätyssä kirjeessä komission edustajien kanssa järjestetyn tapaamisen tuloksiin perustuvan tiivistetyn näkemyksensä (riidanalaisen päätöksen kolmas perustelukappale).
- 77 Koska komissio arvioi Saksan viranomaisten toimittamien tietojen alustavan tutkimisen perusteella, että riidanalaisen toimenpiteiden soveltuvuudesta yhteismarkkinoille vallitsi vakavia epäilyjä, se teki 17.7.1998 päätöksen menettelyn aloittamisesta.
- 78 Se kehotti lisäksi kyseisessä päätöksessä Saksan liittotasavaltaa ”toimittamaan sille kuukauden kuluessa [kyseisen päätöksen] vastaanottamisesta kaikki asiakirjat ja tiedot, jotka ovat tarpeen sen arvioimiseksi, ovatko tuet [EY 87] artiklan kanssa yhteensopivia”. Menettelyn aloittamista koskevan päätöksen liitteeseen sisältyi seitsemän kysymystä.

- 79 Saksan liittotasavalta vastasi menettelyn aloittamista koskevaan päätökseen 26.8.1998 päivätyllä kirjeellä. Komission edustajien ja Saksan viranomaisten välillä järjestettiin 15.10.1998 uusi tapaaminen Brysselissä. Saksan viranomaiset toimittivat lisätietoja 11.11.1998 päivätyllä kirjeellä.
- 80 Koska komissio arvioi, että toimitetut tiedot olivat edelleen riittämättömiä, se kehotti jälleen 4.3.1999 päivätyllä kirjeellä Saksan viranomaisia toimittamaan tarvittavat tiedot ja erityisesti vastaamaan menettelyn aloittamista koskevan päätöksen liitteenä olleisiin kysymyksiin.
- 81 Saksan viranomaiset vastasivat tähän uuteen kehotukseen 30.3., 1.4. ja 16.4.1999 päivätyillä kirjeillä toimittamalla lisätietoja.
- 82 Komissio katsoi kuitenkin, että nämä tiedot eivät edelleenkään olleet riittävä vastaus menettelyn aloittamista koskevan päätöksen liitteessä olleisiin kysymyksiin (erityisesti liitteen kysymyksiin 3–7). Näin ollen se vaati 22.7.1999 päivätyssä kirjeessä, että niihin vastattaisiin viimeistään 31.8.1999. Lisäksi se vaati Saksan liittotasavaltaa toimittamaan sille lisätietoja ja täydentäviä asiakirjoja.
- 83 Saksan viranomaiset pyysivät 28.7.1999 päivätyllä kirjeellä komission asettaman määräajan pidentämistä ja kävivät uusia keskusteluja sen edustajien kanssa 23.9.1999 Brysselissä, minkä jälkeen ne toimittivat lisätietoja 28.9. ja 19.10.1999.

84 Komissio teki riidanalaisen päätöksen 21.6.2000.

85 Thüringenin osavaltion väitteestä, jonka mukaan Saksan viranomaiset olisivat toimittaneet kaikki pyydetty tiedot, joten komissiolla ei olisi ollut oikeutta nojautua saatavilla olleisiin tietoihin, on todettava alustavasti, että hallinnollisen menettelyn kulusta ilmenee selvästi, että komissio on noudattanut oikeuskäytännössä vahvistettuja ja asetuksessa N:o 659/1999 säädettyjä menettelyllisiä vaatimuksia. Se näet kehotti virallisesti kolmeen kertaan Saksan liittotasavaltaa toimittamaan sille tarvittavat tiedot, jotta se kykenisi arvioimaan riidanalaiisten tukien soveltuvuutta yhteismarkkinoille.

86 Toisin kuin Thüringenin osavaltio väittää, 22.7.1999 päivätyistä komission kirjeistä ei myöskään ilmene, että Saksan viranomaiset olisivat vastanneet yhtä lukuun ottamatta kaikkiin kysymyksiin. Komissio on kyseisessä kirjeessä päinvastoin herkeämättä vaatinut Saksan viranomaisia vastaamaan menettelyn aloittamista koskevan päätöksen liitteessä olleisiin kysymyksiin 3–7.

87 Thüringenin osavaltio ei ole myöskään osoittanut, että Saksan viranomaiset olisivat vastanneet tyhjentävästi kaikkiin komission menettelyn aloittamista koskevan päätöksen liitteessä esittämiin kysymyksiin. Se ei ole varsinkaan osoittanut, että Saksan viranomaiset olisivat esittäneet täsmällisen luettelon vuodesta 1991 lähtien myönnettyistä tuista, vaikka komissio oli sitä useaan otteeseen pyytänyt. Se ei ole myöskään näyttänyt toteen, että Saksan viranomaiset olisivat vastanneet kysymykseen, joka koski mahdollisten rakenneuudistussuunnitelmien olemassaoloa. Lisäksi asiakirja-aineistosta ilmenee, että Saksan viranomaiset vastasivat vain epämääräisesti kysymykseen, joka koski niiden liiketoimien kuvausta, joista oli sovittu siinä yhteydessä, kun TAB ja TIB ostivat yhteisyrityksen, ja kysymykseen, joka koski niiden olosuhteiden ja edellytysten kuvausta, jotka liittyivät yksityisten pankkien lainasaatavista luopumiseen vuonna 1994.

88 Tässä yhteydessä on muistutettava myös siitä, että asetuksen N:o 659/1999 6 artiklan 1 kohdan mukaan ”muodollisen tutkintamenettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä esitetään asiaan liittyvät oikeudelliset seikat ja tosiseikat lyhyesti, komission alustava arvio ehdotetun toimenpiteen tukiluonteesta ja epäilyt toimenpiteen soveltuvuudesta yhteismarkkinoille”. Tällä päätöksellä ja sen julkaisemisella Euroopan unionin virallisessa lehdessä jäsenvaltiolle ja muille, joita asia koskee, ilmoitetaan seikoista, joihin komissio aikoo päätöksessään nojautua. Tästä seuraa, että mikäli nämä osapuolet katsovat, että tietyt muodollisen tutkintamenettelyn aloittamista koskevaan päätökseen otetut seikat ovat virheellisiä, niiden on ilmoitettava tästä komissiolle hallinnollisen menettelyn aikana sillä uhalla, että ne eivät voi enää kiistää näiden seikkojen oikeellisuutta oikeudenkäynnissä (ks. vastaavasti jäsenvaltion osalta yhdistetyt asiat C-278/92–C-280/92, Espanja v. komissio, tuomio 14.9.1994, Kok. 1994, s. I-4103, 31 kohta). Edellä 73 kohdassa mainittujen oikeuskäytäntöön ja lainsäädäntöön perustuvien periaatteiden mukaisesti silloin, jos asianomaiset osapuolet eivät ole esittäneet päinvastaisia tietoja, komissiolla on sitä vastoin oikeus nojautua virheellisiin tietoihin, joita sen saatavilla on lopullista päätöstä tehtäessä, siltä osin kuin asianomaiset seikat ovat sisältyneet kehotukseen, jonka komissio on esittänyt jäsenvaltiolle tarvittavien tietojen toimittamisen osalta. Mikäli se sitä vastoin pidättäytyy kehittämästä jäsenvaltiota toimittamaan sille tietoja seikoista, jotka se aikoo ottaa huomioon, se ei voi myöhemmin perustella mahdollisia tosiseikkoja koskevia virheitä vetoamalla siihen, että se saattoi muodollisen tutkintamenettelyn päättävää päätöstä tehdessään perustellusti ottaa huomioon ainoastaan tuolloin saatavilla olleet tiedot.

89 Toisin kuin Thüringenin osavaltio väittää, komissio ei ole tältä osin täysin tuomioistuINVALVONNAN ulkopuolella tosiseikkojen toteamisen osalta. Mikäli jäsenvaltio näet täyttää kaikilta osin velvollisuutensa toimittaa kaikki komission pyytämät tiedot, sen on erityisen helppo osoittaa menettelyn yhteydessä toimittamiensa tietojen avulla, että mahdolliset riidanalaiseen päätökseen sisältyneet tosiseikkoja koskevat virheet eivät johdu siitä. Mikäli komissio perustaa päätöksen tiettyjä tosiseikkoja koskeviin saatavilla oleviin tietoihin ilman, että se olisi juuri tältä osin noudattanut oikeuskäytännössä tunnustettuja ja asetukseen N:o 659/1999 otettuja menettelyllisiä vaatimuksia, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin voi lisäksi harjoittaa laillisuusvalvontaansa sen osalta, voiko näiden seikkojen huomioon ottaminen merkitä arviointivirhettä, joka rasittaa riidanalaisen päätöksen laillisuutta.

- 90 Kun otetaan huomioon edellä 85–88 kohdassa kuvattu tilanne ja erityisesti ne kolme kehotusta, jotka komissio osoitti Thüringenin osavaltiolle hallinnollisen menettelyn aikana, tämä ei ole osoittanut, että komissio olisi ottanut riidanalaisessa päätöksessä huomioon tosiseikkoja tätä koskevia prosessuaalisia vaatimuksia noudattamatta. Näin ollen komissiolla oli oikeus nojautua saatavillaan olleisiin tietoihin riidanalaisista päätöistä tehdessään.
- 91 Edellä esitetyn perusteella nyt käsiteltävänä ollut väite on hylättävä.

B Baijerin osavaltion (LfA) PBK:lle myöntämä takaus

1. Asianosaisten lausumat

- 92 Thüringenin osavaltio väittää ensinnäkin, että komissio on tehnyt tosiseikkoja koskevan virheen tämän tuen osalta. Se korostaa, että toisin kuin komissio on todennut riidanalaisen päätöksen 30 perustelukappaleessa, Baijerin osavaltion takausta, joka kattoi alun perin 80 prosenttia PBK:lle myönnettyistä pankkilainoista, ei muutettu takaukseksi, joka olisi kattanut 100 prosenttia lainoista, joiden kokonaismäärä oli 54,7 miljoonaa DEM. Se korostaa erityisesti, että 54,7 miljoonan DEM:n summa, johon komissio viittaa, vastaa lainojen nimellisarvoa (ilman korkoja), jonka Baijerin osavaltio takasi 80 prosenttiin saakka, kun tervehdyttämissopimus tehtiin maaliskuussa 1994. Se katsoo, että toisin kuin komissio on todennut riidanalaisessa päätöksessä, Baijerin osavaltio ei ole sitoutunut takaamaan tätä määrää sataprosenttisesti. Tervehdyttämissopimuksen yhteydessä Baijerin osavaltion takaamien lainojen kokonaismäärää päinvastoin alennettiin yhtäältä sen jälkeen kun pankit olivat luopuneet vaatimasta takauksen kattamien lainojen takaisinmaksua 12 miljoonaan DEM:aan saakka ja toisaalta Baijerin osavaltion erilaisten toimenpiteiden jälkeen. Se korostaa, että Baijerin osavaltio (LfA) suostui tervehdyttämissopimuksen yhteydessä takaamaan sataprosenttisesti ainoastaan jäännöksen,

eli 41,4 miljoonaa DEM, ja että LfA joutui vuonna 1995 suorittamaan takaamansa määrän kokonaisuudessaan maksamalla vastaavan summan pankeille. Se täsmentää lisäksi, että TAB osti lopulta 7.11.1995 15 miljoonalla DEM:lla 41,4 miljoonan DEM:n suuruisen saatavan, joka Baijerin osavaltiolla oli yhteisyritykseltä ja joka perustui tähän maksuun, sekä 9 miljoonan DEM:n arvosta muita saatavia, joita Baijerin osavaltiolla oli tältä yhtiöltä. Sen mukaan CDA maksoi kokonaisuudessaan takaisin tämän TAB:n saatavan yhteisyritykseltä sen jälkeen kun se osti LCA:n omaisuuden.

93 Thüringenin osavaltio korostaa, että Saksan viranomaiset toimittivat nämä tiedot komissiolle hallinnollisen menettelyn yhteydessä. Se esittää, että 18.1.1996 ja 30.3.1999 päivätyistä kirjeistä ilmenee selvästi, että Baijerin osavaltion takausta, joka kattoi alun perin 80 prosenttia PBK:lle myönnettyistä pankkilainoista, ei muutettu takaukseksi, joka olisi kattanut 100 prosenttia kokonaismäärältään 54,7 miljoonan DEM:n lainoista. Sen mielestä tämän väitetyn sataprocenttisen takauksen myöntäminen oli todellisuudessa alkuperäiseen takaukseen liittynyt toimenpide, eikä se myöskään kattanut kuin jäännöksen eli 41,4 miljoonaa DEM. Sen mukaan komissio on virheellisesti pidättäytynyt esittämästä tätä koskevaa toteamusta, vaikka tämä seikka oli ratkaiseva, koska sen perusteella olisi kyetty toteamaan, että se, että Baijerin osavaltio myönsi tervehdyttämissopimuksen yhteydessä sataprocenttisen takauksen, ei merkinnyt uutta tukea vaan olemassa olleeseen ja hyväksytyyn tukijärjestelmän perusteella myönnettyyn tukeen liittyntä toimenpidettä.

94 Thüringenin osavaltio korostaa lisäksi, että näistä tiedoista ilmenee, että toisin kuin komissio on todennut riidanalaisen päätöksen 30 perustelukappaleessa, LfA ei suorittanut 54,7 miljoonan DEM:n suuruisen summaa 7 miljoonalla DEM:lla korotettuna takaukseen liittyneen toimenpiteensä yhteydessä. Thüringenin osavaltion mukaan LfA maksoi enintään 48,4 miljoonaa DEM, koska se maksoi maaliskuussa 1994 3 miljoonaa DEM pankeille ja myönsi PA:lle kaksi miljoonan DEM:n suuruisen lainaa — toisen takauksen kattamien lainojen takaisinmaksuun ja toisen näiden lainojen tulevaisuudessa erääntyvien korkojen maksun takaamiseen — ja koska se maksoi vuonna 1995 41,4 miljoonaa DEM pankeille. Se arvioi, että

48,4 miljoonan DEM:n ja 54,7 miljoonan DEM:n erotus, joka on otettu riidanalaisen päätöksen 30 perustelukappaleeseen, selittyy muun muassa sillä, että komissio on ottanut huomioon tietyt määrät kahteen kertaan, eli ensimmäisen kerran Baijerin osavaltion takaamana määränä ja toisen kerran LfA:n tämän takauksen nojalla suorittamana määränä.

- 95 Thüringenin osavaltio väittää toiseksi, että komissio on rikkonut EY 87 artiklan 1 kohtaa siltä osin kuin se on virheellisesti katsonut riidanalaisen 89–93 perustelukappaleessa, että koska riidanalainen takaus oli muutettu 100-prosenttiseksi takaukseksi, se ei enää täyttänyt Baijerin osavaltion takausten myöntämistä koskevien sääntöjen mukaisia edellytyksiä.
- 96 Thüringenin osavaltio katsoo lopuksi, että komissio on laiminlyönyt perusteluvollisuutensa, koska se ei ole esittänyt perusteluja tukeakseen toteamustaan, jonka mukaan Baijerin osavaltion takaus ei ollut sovellettavien sääntöjen mukainen.
- 97 Komissio katsoo ODS:n tukemana, että kaikki Baijerin osavaltion takausta koskevat Thüringenin osavaltion väitteet on hylättävä perusteettomina.
- 98 Se kiistää ensinnäkin sen, että se olisi tehnyt virheen tätä takausta koskevia tosiseikkoja todetessaan. Se korostaa aluksi, että vaikka Saksan viranomaisille osoitettiin asiaa koskeva kehoitus, ne pidättäytyivät selventämästä tosiseikkoja tämän tuen osalta. Se huomauttaa, että Saksan viranomaiset tyytyivät 30.3.1999 päivätyssä kirjeessään ainoastaan arvioimaan ”johdonmukaiseksi” takauksen korottamisen 80 prosentista 100 prosenttiin, mutta eivät esittäneet tästä mitään selityksiä. Se katsoo näin ollen, että sillä oli asiassa C-47/91, Italia vastaan komissio, ns. Italgrani-tapaus, 30.6.1992 annetun tuomion (Kok. 1992, s. I-4145, Kok. Ep. XII, s. I-191) mukaisesti oikeus tehdä päätös saatavilla olevien tietojen perusteella. Komission

mukaan näistä tiedoista ilmeni, että takausta ei ollut sen muuttamisen vuoksi tosiasiallisesti myönnetty Baijerin osavaltion takauksen myöntämistä koskeviin sääntöihin perustuvien alkuperäisten edellytysten mukaisesti. Se huomauttaa, että koska tämän komission etukäteen hyväksymän tukijärjestelmän mukaan takaus sai kattaa enintään 80 prosenttia lainoista, Baijerin osavaltion takausta olisi pitänyt vähentää sen seurauksena, että pankit olivat luopuneet vaatimasta 12 miljoonan DEM:n suuruisten lainojen takaisinmaksua. Se vetoaa lisäksi siihen, että Saksan viranomaiset sen enempää kuin Thüringenin osavaltiokaan eivät ole kyenneet selittämään taatun määrän korotusta 52,72:sta 54,72 miljoonaan DEM:aan. Lopuksi komissio korostaa, että vaikka oletettaisiin, että Thüringenin osavaltio olisi ollut oikeassa väittäessään, että takauksen kattama riski oli toteutunut silloin, kun Baijerin osavaltio oli sitoutunut takaamaan jäljelle jääneen osuuden sataprosenttisesti, Baijerin osavaltio olisi saanut kattaa tämän uuden perittävissä olevan määrän vain 80 prosenttiin saakka.

- ⁹⁹ Toisaalta komissio katsoo, että Thüringenin osavaltio tekee virheen väittäessään sen rikkoneen EY 87 artiklan 1 kohtaa ja laiminlyöneen perusteluvollisuutensa Baijerin osavaltion takausta koskevan oikeudellisen arvioinnin osalta.

2. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- ¹⁰⁰ Thüringenin osavaltio väittää riidanalaisen päätöksen 1 artiklan olevan lainvastainen siltä osin kuin siinä todetaan yhteismarkkinoille soveltumattomaksi valtiontueksi rahoitustuki, jonka LfA on myöntänyt lainatakauksena 54,7 miljoonan DEM:n suuruiselle summalle, ja perusteluina se esittää tosiseikkoja koskevan virheen, EY 87 artiklan 1 kohdan rikkomisen sekä perusteluvollisuuden laiminlyönnin.

- 101 Tässä yhteydessä on aluksi tutkittava, onko komissio tehnyt tosiseikkoja koskevan virheen todetessaan riidanalaisen päätöksen 30 perustelukappaleessa, että ”näin mittavien aluetukien myöntämisen jälkeen pankkien yhteenliittymän luotto määritettiin 65,85 miljoonan Saksan markan sijaan vain 54,7 miljoonaksi Saksan markaksi” ja että ”tälle lainalle alun perin suunniteltu LfA:n 80 prosentin täytetäkaus myönnettiin nyt sataprosenttisenä”.
- 102 Kuten edellä 88 kohdassa on korostettu, tilanne olisi tällainen ainoastaan siinä tapauksessa, että Thüringenin osavaltio kykenisi osoittamaan, että komissio on hallinnollisessa menettelyssä saanut tarvittavat tiedot, joiden perusteella se olisi kyennyt korjaamaan mahdolliset epätarkkuudet menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä huomioon otetuissa tosiseikoissa.
- 103 Tässä yhteydessä on muistutettava siitä, että komissio totesi menettelyn aloittamista koskevan päätöksen 2.2.1 kohdan kolmannessa alakohdassa, että ”Baijerin osavaltio on antanut tälle lainalle täytetäkauksen hyväksytyin tukijärjestelmän perusteella” ja että ”tämä takaus kattoi 80 prosenttia lainan määrästä eli 52,72 miljoonaa [DEM]”. Menettelyn aloittamista koskevan päätöksen saman kohdan viidennessä alakohdassa todetaan seuraavaa:
- ”Koska [PBK] on todellisuudessa saanut sovittuja suurempia investointitukia ja -avustuksia, pankkikonsortion myöntämästä 65,85 miljoonan [DEM:n] pankkilainasta suoritettiin vain 54,7 miljoonaa [DEM]. Baijerin osavaltio muutti tästä syystä vuonna 1994 takauksensa, joka alun perin koski 80:aa prosenttia lainojen määrästä (52,72 miljoonaa [DEM]), sataprosenttiseksi takaukseksi (54,7 miljoonaa [DEM]) —
—”
- 104 Menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä todetaan lopuksi tukien alustavan arvioinnin yhteydessä, että ”komissiolla on myös vakavia epäilyksiä siitä, kuuluvatko tämän takauksen yhteydessä toteutetut toimenpiteet eli sen muuttaminen satapro-

senttiseksi täytetakaukseksi ja takauksen kattaman määrän korottaminen 52,72 miljoonasta [DEM:sta] 54,7 miljoonaan [DEM:aan] [hyväksytyt tukijärjestelmän] soveltamisalaan” (menettelyn aloittamista koskevan päätöksen 3.1.1 kohdan ensimmäinen alakohta).

- 105 Näistä lausumista ilmenee selvästi, että komissio oli menettelyn aloitusvaiheessa päätellyt saatavillaan olleista tiedoista ensinnäkin, että Baijerin osavaltion takaus, joka alun perin oli kattanut 80 prosenttia lainoista, oli vuonna 1994 muutettu sataprosenttiseksi takaukseksi, ja toiseksi, että takauksen kattama määrä oli korotettu 52,72:sta 54,7 miljoonaan DEM:aan.
- 106 On korostettava, että Saksan viranomaiset ottivat 30.3.1999 päivätyssä kirjeessään kantaa tähän tosiseikkoihin koskeneeseen esitykseen Baijerin osavaltion takauksen osalta. Ne näet korostivat, että pankit olivat tervehdyttämissopimuksen yhteydessä suostuneet luopumaan 12 miljoonan DEM:n saatavista tämän takauksen kattamien lainojen osalta ja että tämän luopumisen vuoksi niiden oma luottoriski oli täysin katettu, joten ”Baijerin osavaltion takaus kattaa siis edelleen 100 prosenttia jäljellä olevista lainoista”. Lisäksi ne muistuttivat tämän takauksen kattamien lainojen kehityksestä. Tästä kuvauksesta ilmenee, että ennen kuin pankit olivat luopuneet lainasaatavistaan tervehdyttämissopimuksen perusteella, Baijerin osavaltion takauksen kattamien lainojen kokonaismäärä oli 58,4 miljoonaa DEM. Sen jälkeen kun pankit olivat luopuneet 12 miljoonan DEM:n saatavista, Baijerin osavaltio oli antanut 3 miljoonan DEM:n takauksen ja LfA myöntänyt PA:lle 2 miljoonan DEM:n lainan velkojen takaisinmaksuun, takauksen määrä oli alentunut 41,4 miljoonaan DEM:aan.
- 107 Komissio ei ole kiistänyt yksityiskohtaisesti näiden tietojen oikeellisuutta eikä mikään asiakirja-aineiston asiakirjoista osoita niitä vääriksi, joten niiden perusteella on pääteltävä, että komissio on tehnyt virheen todetessaan riidanalaisen päätöksen 30 perustelukappaleessa lähinnä, että takauksen määrää oli korotettu 52,72:sta 54,7 miljoonaan DEM:aan.

108 Tämän tosiseikkoja koskevan virheen seurausten osalta on korostettava, että komissio arvioi riidanalaisen päätöksen 30 perustelukappaleeseen otetun toteamuksen perusteella, että Baijerin osavaltion takauksen perusteella takaisin perittävän tuen määrä oli 54,7 miljoonaa DEM (riidanalaisen päätöksen 89–93 ja 123 perustelukappale). Tästä seuraa, että komissio on edellä mainitun tosiseikkoja koskevan virheen vuoksi vahvistanut virheellisellä tavalla takaisin perittävän tuen määrän.

109 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo tässä yhteydessä myös, että sillä ei ole käytettävissään kaikkia tietoja, joita se tarvitsisi kyetäkseen valvomaan riidanalaisen päätöksen hyväksyttävyyttä, joten sen on esitettävä viran puolesta peruste, joka koskee riidanalaisen päätöksen perustelujen puuttumista tältä osin (ks. vastaavasti asia C-166/95 P, komissio v. Daffix, tuomio 20.2.1997, Kok. 1997, s. I-983, 24 kohta; asia T-61/89, Dansk Pelsdyravlerforening v. komissio, tuomio 2.7.1992, Kok. 1992, s. II-1931, Kok. Ep. XIII, s. II-1, 129 kohta ja asia T-44/00, Mannesmannröhren-Werke v. komissio, tuomio 8.7.2004, Kok. 2004, s. II-2223, 210 kohta). Riidanalaisen päätöksen 30, 32 ja 89 perustelukappaleeseen sisältyvät perustelut estävät näet ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta harjoittamasta laillisuusvalvontaa, koska perusteluissa ei selitetä täsmällisesti ja johdonmukaisesti, miten komissio on osoittanut, millä tavoin liittyvät toisiinsa ensinnäkin pankkilainojen määrä, joka alennettiin 65,58:sta 54,7 miljoonaan DEM:aan (riidanalaisen päätöksen 30 perustelukappale), toiseksi LfA:n myöntämän takauksen määrä, joka korotettiin 80 prosentista 100 prosenttiin lainojen määrästä (riidanalaisen päätöksen 30 ja 32 perustelukappale), ja kolmanneksi myönnetyn takauksen määrä, joka korotettiin 52,72:sta 54,7 miljoonaan DEM:aan (riidanalaisen päätöksen 30 ja 89 perustelukappale), perustellakseen laskelmaansa, joka koski kyseisten tukien arvoa, ja tehdessään edellä 108 kohdassa mainitun virheellisen päätelmänsä. Komissio ei ole riidanalaisessa päätöksessä myöskään vastannut Saksan liittotasavallan perusteluihin, jotka oli esitetty Saksan viranomaisten 18.1.1996 ja 30.3.1999 päivätyissä kirjeissä ja joiden mukaan TAB oli lopulta ostanut Baijerin osavaltion saatavat 15 miljoonalla DEM:lla, eikä perustellut arviointiaan, joka koski tämän liiketoimen mahdollista vaikutusta kyseisten tukien arvoon ja takaisinmaksuun. Näin ollen on todettava, että komission on näillä eri tavoin laiminlyönyt myös EY 253 artiklan mukaisen perusteluelvöllisyytensä.

- 110 Tämän jälkeen on tutkittava, onko komissio rikkonut myös EY 87 artiklan 1 ja 2 kohtaa tätä rahoitustukea koskeneen oikeudellisen arviointinsa yhteydessä. Tältä osin on muistettava, että Thüringenin osavaltio väittää komission tehneen virheen todetessaan, että Baijerin osavaltion myöntämiä takauksia koskevia sääntöjä ei olisi noudatettu, koska alkuperäinen takaus oli ensinnäkin muutettu sataprosenttiseksi takaukseksi, ja toiseksi tämän takauksen kattamia lainoja oli kierrätetty Pilz-yhtymän hyväksi. Thüringenin osavaltion mielestä komissio on siis perusteettomasti päätellyt siitä, että Baijerin osavaltion takaus oli alusta lähtien yhteismarkkinoille soveltumaton.
- 111 Aluksi on muistutettava siitä, että komissio on esittänyt riidanalaisen päätöksen 89–93 perustelukappaleessa syyt, joiden vuoksi se on päätenyt vaatimaan Baijerin osavaltion takauksen muodostaman tuen takaisinperimistä. Korostettuaan 89 perustelukappaleessa, että Saksan viranomaisten toimittamien epätäydellisten tietojen perusteella ei ollut kyetty hälventämään alkuperäisen takauksen muuttamiseen liittyneitä epäilyksiä, komissio totesi, että toisin kuin Baijerin osavaltion takausten myöntämistä koskevissa säännöissä edellytetään, ”mainittu toimenpide ei kuitenkaan nähtävästi edistänyt merkittävästi tukihakemuksessa mainitun investoinnin rahoitusta, eikä investoija ole osallistunut investointinsa kustannuksiin riittävästi omilla varoillaan” (90 ja 91 perustelukappale). Lisäksi se korosti, että Saksan viranomaisten esittämät tiedot näiden suurimmaksi osaksi vain Pilz-yhtymään kuuluvia yrityksiä taloudellisesti hyödyttäneiden luottojen käytöstä viittasivat tukien väärinkäyttöön (92 perustelukappale). Näin ollen se päätteli, että ”kyseiset tuet eivät ole hyödyttäneet CD-tehtaan rakentamisinvestointeja vaan ne on käytetty koko Pilz-yhtymän tukemiseksi. Siksi tukia on käytetty EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 2 kohdassa tarkoitettulla tavalla väärin” ja että ”näin ollen tuet ovat EY:n perustamissopimuksen määräysten vastaisia, ne on kumottava ja Saksan viranomaisten on perittävä ne takaisin” (93 perustelukappale).
- 112 Näistä perusteluista ilmenee ensinnäkin selvästi, että komissio on katsonut, että Baijerin osavaltion takauksen yhteydessä myönnettyä tukea on käytetty väärin, minkä vuoksi tämä tuki oli sen mielestä perittävä takaisin. Kuten komissio

perustellusti korostaa, alkuperäisen takauksen muuttamista sataprosenttiseksi takaukseksi koskevaan kysymykseen on viitattu vain toissijaisesti, eikä se ole missään tapauksessa komission arvioinnin perustana tässä yhteydessä.

- 113 Toiseksi on korostettava, että väärinkäytön käsite perustuu suoraan EY 88 artiklan 2 kohtaan, jossa määrätään, että ”jos komissio vaadittuaan niitä, joita asia koskee, esittämään huomautuksensa, toteaa, että valtion myöntämää tai valtion varoista myönnettyä tuk[ea] — — käytetään väärin, se tekee päätöksen siitä, että asianomaisen valtion on komission asettamassa määräajassa poistettava tuki tai muutettava sitä”. Lisäksi asetuksen N:o 659/1999 1 artiklan g alakohdassa määritellään ”tuen väärinkäytöllä” tarkoitettavan ”tukea, jota tuensaaja on käyttänyt [kyseisen] asetuksen 4 artiklan 3 kohdan taikka 7 artiklan 3 tai 4 kohdan nojalla tehdyn päätöksen vastaisesti”.
- 114 Näistä oikeussäännöistä seuraa, että jotta kyettäisiin osoittamaan, että hyväksytyt tukijärjestelmän mukaisesti myönnettyä tukea on käytetty väärin, komission on osoitettava, että tätä tukea on käytetty tämän järjestelmän vastaisesti, sellaisena kuin komissio on sen hyväksynyt, eli tätä järjestelmää sääntelevien kansallisten oikeussääntöjen tai niiden lisäehtojen vastaisesti, joihin jäsenvaltio on sitoutunut siinä yhteydessä, kun komissio hyväksyi järjestelmän.
- 115 On todettava, että komissio on tässä tapauksessa selvästi osoittanut, että Baijerin osavaltion takausta käytettiin Baijerin osavaltion takausten myöntämistä koskevien sääntöjen vastaisesti. Se on aluksi muistuttanut riidanalaisen päätöksen 90 perustelukappaleessa, että kyseisen järjestelmän mukaan Baijerin osavaltio takaa luottoja, joilla rahoitetaan investointeja (yritysten perustamiseksi, laajentamiseksi jne.), ja että voidakseen hakea tukea yrityksen on osallistuttava riittävän laajasti hankkeen rahoitukseen omilla varoillaan, ja hankkeen kokonaisrahoituksen varmistamiseksi sen on osoitettava todennäköiseksi taatun luoton korkojen ja lyhennysten

maksaminen ajallaan. Tämän jälkeen se on todennut, että ensinnäkään ”mainittu toimenpide ei kuitenkaan nähtävästi edistänyt merkittävästi tukihakemuksessa mainitun investoinnin rahoitusta, eikä investoija ole osallistunut investointinsa kustannuksiin riittävästi omilla varoillaan” (91 perustelukappale), ja toiseksi ”julkisin takauksin [myönnetyt luotot hyödyttivät taloudellisesti] suurimmaksi osaksi vain Pilz-yhtymään kuuluvia yrityksiä” (92 perustelukappale).

116 Edellä esitetyn perusteella sillä, että takaus myönnettiin alun perin tukijärjestelmän mukaisesti, ei ole merkitystä. Kuten komissio perustellusti korostaa, tuen väärinkäyttöä ei näet ole tuen alun perin tapahtunut myöntäminen vaan sen myöhempi käyttäminen hyväksytyin tukijärjestelmän määräysten vastaisesti. Lisäksi EY 88 artiklan 2 kohdan ensimmäisestä alakohdasta ilmenee selvästi, että väärinkäytön toteaminen on erillinen ja itsenäinen peruste yhteismarkkinoille soveltuvuutta koskevaan perusteeseen nähden ja että se voi näin ollen sellaisenaan olla perusteena komission päätökselle, jolla määrätään tuen peruuttamisesta tai muuttamisesta. Toisin kuin Thüringenin osavaltio väittää, komissio on siten menetellyt perustellusti, kun se ei ole ottanut riidanalaiseen päätökseen perusteluja, joilla pyrittäisiin näyttämään toteen Baijerin osavaltion takauksen soveltumattomuus yhteismarkkinoille. Siitä seuraa lisäksi, että komissio on täyttänyt tältä osin EY 253 artiklaan perustuvan perusteluvollisuutensa.

117 Näin ollen Thüringenin osavaltion perustelut, jotka koskevat EY 87 artiklan väitettyä rikkomista, on hylättävä perusteettomina.

118 Edellä esitetyn perusteella riidanalaisen päätöksen 1 artikla on kumottava siltä osin kuin komissio on siinä katsonut, että Albrechtsin CD-tehtaan rakentamisen yhteydessä myönnettyyn valtiontukeen sisältyy 54,7 miljoonan DEM:n suuruinen Baijerin osavaltion takaus.

C Baijerin osavaltion (LfA) luopuminen 3 miljoonan DEM:n suuruisesta saatavasta, joka sillä oli PBK:lta

1. Asianosaisten lausumat

- 119 Thüringenin osavaltio väittää komission tehneen virheen todetessaan riidanalaisen päätöksen 96 perustelukappaleessa, että PBK oli saanut tukea sen vuoksi, että LfA oli luopunut 3 miljoonan DEM:n suuruisesta saatavasta, joka sillä oli kyseiseltä yritykseltä. Se korostaa, että komissio jättää tässä toteamuksessaan huomiotta sen, että se oli jo ottanut tämän summan huomioon tukena arvioidessaan Baijerin osavaltion myöntämää takausta — eli 54,72 miljoonan DEM:n suuruisesta summaa. Kuten Saksan viranomaiset ilmoittivat komissiolle menettelyn yhteydessä 3.3.1995 ja 30.3.1999 päivätyillä kirjeillä, tämän saatavan syntyminen PBK:ta kohtaan perustuu nimenomaan vastaavan summan maksamiseen pankeille alkuperäisen takauksen kattamien lainojen määrän pienentämiseksi.
- 120 Tämän jälkeen se väittää komission tehneen arviointivirheen katsoessaan riidanalaisessa päätöksessä, että se, että LfA luopui 3 miljoonan DEM:n lainasaatavasta, merkitsi uutta tukea. Se esittää, että kuten edellisessä kohdassa korostettiin, tällä tuella maksettiin takaisin pankkilainoja, joita oli myönnetty Albrechtsin CD-tehtaan rakentamista varten ja jotka olivat Baijerin osavaltion takauksen kattamia. Se arvioi joka tapauksessa, että komissio on laiminlyönyt perusteluvollisuutensa siltä osin kuin se ei ole ilmoittanut syitä, joiden vuoksi se katsoi, että se, että LfA oli luopunut 3 miljoonan DEM:n saatavasta PBK:n hyväksi, merkitsi yhteismarkkinoille soveltumatonta tukea.
- 121 Komissio kiistää ODS:n tukemana kokonaisuudessaan Thüringenin osavaltion perustelujen oikeellisuuden 3 miljoonan DEM:n saatavasta luopumisen osalta. Se toteaa aluksi, että se ei ole tehnyt tämän tuen osalta tosiseikkoja koskevaa virhettä eikä oikeudellista virhettä, koska lisätukena ei ole pidetty takaukseen perustuvaa

toimenpidettä vaan tästä toimenpiteestä myöhemmin aiheutunutta saatavasta luopumista. Se korostaa lisäksi, että vaikka tätä luopumista pidettiin tukena jo muodollisen tutkintamenettelyn aloittamisen yhteydessä, muun muassa menettelyn aloittamista koskevan päätöksen sivulla 9 olleessa taulukossa, Saksan viranomaiset eivät ole sitä sittemmin vastustaneet. Lisäksi komissio arvioi noudattaneensa perusteluvollisuuttaan tämän tuen osalta. Se painottaa todenneensa riidanalaisen päätöksen 96 perustelukappaleensa Saksan viranomaisten toimittamiin puutteellisiin tietoihin nojautuen, että kyseessä oli ilman oikeusperustaa myönnetty ja siten yhteismarkkinoille soveltumaton tuki.

2. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 122 Thüringenin osavaltio vetoaa siltä osin kuin kyseessä on se, että LfA on luopunut 3 miljoonan DEM:n suuruisesta saatavastaan, joka sillä oli PBK:lta, tosiseikkoja koskevaan virheeseen, ilmeiseen arviointivirheeseen ja perusteluvollisuuden laiminlyöntiin.
- 123 Aluksi on muistutettava siitä, että komissio totesi riidanalaisen päätöksen 96 perustelukappaleessa, että ”myös — — luopuminen 3 miljoonan Saksan markan luoton takaisinmaksusta on katsottava sääntöjenvastaiseksi tueksi, joka on perittävä takaisin, koska sen myöntämiselle ei ollut oikeusperustaa”.
- 124 Thüringenin osavaltion mielestä tämä toteamus perustuu tosiseikkoja koskevaan virheeseen ja virheelliseen oikeudelliseen arviointiin siltä osin kuin komissio on ottaessaan huomioon sekä Baijerin osavaltion takauksen kokonaismäärän (54,7 miljoonaa DEM) että sen saatavan määrän, jota viimeksi mainittu päätti olla perimättä PBK:lta (3 miljoonaa DEM), ottanut saman tuen huomioon kahteen kertaan. Komissio on joka tapauksessa laiminlyönyt perusteluvollisuutensa, koska se ei ole esittänyt syitä, joiden vuoksi se piti saatavasta luopumista yhteismarkkinoille soveltumattomana tukena.

- 125 Tässä yhteydessä on muistutettava siitä, että sekä tuen olemassaoloa että sen merkitystä on arvioitava sen myöntämishetkellä vallinneen tilanteen mukaan. Näin ollen se, että julkisyhteisön myöntämä takaus lankeaa maksettavaksi tuensaajayrityksen konkurssin vuoksi, ei muuta tämän takauksen luonnetta EY 87 artiklan kannalta, eikä siitä synny uutta tukea.
- 126 Tietyissä tapauksissa se, että takaajana oleva julkisyhteisö luopuu yksipuolisesti oikeuksista, joita sillä on tuensaajaan nähden, takauksen maksettavaksi lankeamisen jälkeen, saattaa merkitä tukea. Tilanne on tällainen erityisesti siinä tapauksessa, että takaajana oleva julkisyhteisö ei menettele kuten järkevästi toimiva taloudellinen toimija ja tutki kaikkia mahdollisia menettelytapoja saadakseen takaisin summan, jonka se on joutunut takauksen perusteella suorittamaan. Mikäli ilmenee, että lainatakauksella alun perin katetusta saatavasta luovutaan lopullisesti takauksen langettua maksettavaksi, jolloin tuensaajan velkoja suoraan vähennetään, tämä luopuminen merkitsee lähtökohtaisesti erillistä tukea, koska se on ylimääräinen taloudellinen etu lainatakaukseen ja sen täytäntöönpanoon nähden.
- 127 On todettava, että komissio huomautti vasta oikeudenkäynnin aikana, että se ei pitänyt lisätukena takaukseen perustunutta toimenpidettä vaan myöhempää luopumista tämän toimenpiteen yhteydessä syntyneestä saatavasta. On kuitenkin todettava, että riidanalaisen päätöksen 31 ja 96 perustelukappaleen perusteella oikeussubjektit sen enempiä kuin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinkaan eivät kykene ymmärtämään oikeudellisesti riittävällä tavalla tältä osin esitettyjä perusteluja, joten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei [myöskään] pysty valvomaan syitä, joiden vuoksi komissio on arvioinut tätä päätöstä tehdessään, että saatavasta luopuminen merkitsi uutta tukea, joka oli eri tuki kuin se, joka oli otettu huomioon Baijerin osavaltion takauksen tai sen täytäntöönpanon yhteydessä. Lisäksi vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan komission virkamiesten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa esittämällä selityksillä ei lähtökohtaisesti voida korjata riidanalaisen päätöksen perustelujen puutteellisuutta (ks. vastaavasti yhdistetyt asiat C-329/93, C-62/95 ja C-63/95, Saksa ym. v. komissio, tuomio 24.10.1996, Kok. 1996, s. I-5151, 47 ja 48 kohta; yhdistetyt asiat T-371/94 ja T-394/94, British Airways ym. ja British Midland Airways v. komissio, tuomio 25.6.1998, Kok. 1998, s. II-2405, 116–119 kohta ja asia T-93/02, Confédération nationale du Crédit mutuel v. komissio, tuomio 18.1.2005, Kok. 2005, II-143, 123–126 kohta).

- 128 Näin ollen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ei tarvitse tutkia sitä, onko komissio todellisuudessa ottanut saman tuen huomioon kahteen kertaan, vaan se arvioi, että komissio ei olisi missään tapauksessa saanut tyytyä riidanalaisen päätöksen 96 perustelukappaleessa toteamaan, että luopuminen lainan takaisinmaksun vaatimisesta oli yhteismarkkinoille soveltumatonta tukea, koska se oli ”myönnetty ilman oikeusperustaa”.
- 129 Näin ollen ei ole tarpeen tutkia Thüringenin osavaltion tältä osin esittämiä muita väitteitä, vaan on todettava, että se vetoaa perustellusti siihen, että komissio on laiminlyönyt EY 253 artiklan mukaisen perusteluvollisuutensa siltä osin kuin se on pitänyt tukena sitä, että LfA on luopunut 3 miljoonan DEM:n saatavasta, joka sillä oli PBK:lta.
- 130 Edellä esitetyn perusteella riidanalaisen päätöksen 1 artiklan 1 kohta on kumottava siltä osin kuin komissio on katsonut, että Albrechtsin CD-tehtaan rakentamista, toimintaa ja toiminnan vakauttamista varten myönnetty valtiontuki sisältää 3 miljoonan DEM:n summan sen vuoksi, että saatavasta on luovuttu PBK:n hyväksi.

D Thüringenin osavaltion yhteisyritykselle ja PA:lle myöntämät 63,45 miljoonan DEM:n investointituet ja -avustukset ja Baijerin osavaltion (LfA) samoille yrityksille myöntämät 19,42 miljoonan DEM:n investointituet ja -avustukset

1. Asianosaisten lausumat

- 131 Thüringenin osavaltio väittää komission tehneen erilaisia tosiseikkoja koskevia virheitä ja arviointivirheitä sekä laiminlyöneen perusteluvollisuutensa Thüringenin osavaltion ja Baijerin osavaltion (LfA) myöntämien investointitukien ja -avustusten osalta.

132 Se vetoaa ensinnäkin siihen, että koska komissio on todennut riidanalaisen päätöksen 88 perustelukappaleessa, että CD Albrechtsilta päätettiin periä takaisin sille investointitukina myönnetyt 32,45 miljoonaa DEM, se on tehnyt virheen vaatiessaan riidanalaisen päätöksen 2 artiklassa tukien kokonaismäärän, eli 63,45 miljoonan DEM:n, takaisinperimistä.

133 Tämän jälkeen se väittää, että toisin kuin komissio on todennut riidanalaisen päätöksen 87 ja 88 perustelukappaleessa, Albrechtsin CD-tehtaan perustamisen yhteydessä myönnetyt investointituet ja -avustukset ovat olemassa olevia, komission etukäteen hyväksymien tukijärjestelmien mukaisia tukia eivätkä uusia tukia, jotka olisivat yhteismarkkinoille soveltumattomia sen vuoksi, että ne olisi myönnetty väitetyn keskenään sidoksissa olevien yritysten välisten investointien tukemista koskevan kiellon vastaisesti. Se näet esittää, että yleisesti arvioiden investointiavustuksista annettuun lakiin, yhteiseen ohjelmaan sen enempää kuin yhteisön oikeuteenkaan ei sisälly kieltoa, jonka soveltamisala olisi tällainen. Tämän jälkeen se huomauttaa, että vaikka oletettaisiin, että yhteiseen ohjelmaan kuuluu keskenään sidoksissa olevien yritysten välisten investointien tukemista koskeva kiello, sitä on tässä tapauksessa noudatettu, koska se vaati joka kerta ennen avustusten suorittamista yhteisyritykseltä vahvistusta siitä, että avustuksia ei käytettäisi keskenään sidoksissa olevien yritysten välisten investointien tukemiseen. Sen mielestä nämä seikat ilmenevät selvästi Landgericht Mühlhausenin yleisen syyttäjän 9.4.1998 päiväystä syytekirjelmästä, joka toimitettiin komissiolle 28.9.1999 päivätyin kirjeen liitteenä. Sen mielestä ei voida myöskään katsoa, että tehtäessä sopimusta Albrechtsin CD-tehtaan rakentamisesta yhteisyrityksen ja Pilz Constructionin väliset suhteet olisivat olleet "keskenään sidoksissa olevien yritysten" suhteita, koska Pilz-yhtymä oli tuolloin vain yhteisyrityksen vähemmistöosakas. Se katsoo näin ollen, että avustusten myöntäminen oli yhteisen ohjelman edellytysten mukaista, kuului siis hyväksytyin tukijärjestelmän piiriin ja oli näin ollen yhteismarkkinoille soveltuvaa. Sen mielestä ainoastaan se, että osa kyseisistä avustuksista on kierrätetty Pilz-yhtymän hyväksi, on aiheuttanut sen, että osa investointiavustuksista ei ole yhteisen ohjelman edellytysten mukaisia ja että ne siten ovat yhteismarkkinoille

soveltumattomia. Se kiistää tässä yhteydessä myös komission sen väitteen oikeellisuuden, jonka mukaan Saksan viranomaiset eivät olisi muodollisen tutkintamenettelyn aikana esittäneet näyttöä siitä, että osa avustuksista oli kuitenkin käytetty sääntöjenmukaisesti. Se näet esittää, että tämä tieto sisältyi Landgericht Mühlhausenin yleisen syyttäjän 9.4.1998 päivättyyn syytekirjelmään (s. 10–12).

134 Thüringenin osavaltio väittää lisäksi investointiavustusten myöntämisen osalta, että komissio on jättänyt toteamatta niiden myöntämisedellytykset ja että se on siten virheellisesti päätellyt, että väitetyn keskenään sidoksissa olevien yritysten välisten investointien tukemista koskevan kiellon olisi pitänyt olla tällaisten avustusten myöntämisen esteenä. Se toteaa, että investointiavustuksista annetussa laissa ei ole tällaista kieltoa ja että siinä päinvastoin vahvistetaan sijoittajan oikeus tällaiseen avustukseen investointihyödykkeen toimittajasta riippumatta. Lisäksi se katsoo, että komissio on jättänyt ottamatta huomioon sen, että osaa investointiavustuksista eli 6,137 miljoonaa DEM on vaadittu palautettavaksi ja että loppuosan osalta laissa asetetut edellytykset epäilyksettä täyttyivät.

135 Thüringenin osavaltio kiistää lopuksi ODS:n sen väitteen oikeellisuuden, jonka mukaan investointitukia ja -avustuksia ei olisi pitänyt myöntää siltä osin kuin investointihanke alkoi 29.8.1989 eli ennen Saksojen yhdistymistä. Sen mielestä tämä toteamus on virheellinen, minkä lisäksi on katsottava, että 25.1.1991 annetulla suunnittelumääräyksellä, jossa vahvistettiin tuen myöntämistä koskeneet yksityiskohtaiset säännöt yhteisen ohjelman mukaisesti, mahdollistettiin myös sellaisten hankkeiden edistäminen, jotka olivat alkaneet 1.7.1990 jälkeen ja siis ennen 3.10.1990 (Bundestag, julkaisu 12/895, liite 4). Lisäksi se korostaa, että sovellettava lainsäädäntö oli investointiavustusten osalta voimassa jo Saksan demokraattisen tasavallan alueella ennen yhdistymistä ja että se pidettiin aluksi voimassa yhdistymisen jälkeen Saksan liittotasavallan ja Saksan demokraattisen tasavallan välillä 31.8.1990 Saksojen yhdistymisestä tehdyn sopimuksen nojalla (BGBl. 1990 II, s. 889).

136 Komissio kiistää tehneensä investointitukien ja -palkkioiden osalta tosiseikkoja koskevaa virhettä tai arviointivirhettä.

137 Se korostaa aluksi, että Thüringenin osavaltion väite, jonka mukaan se ei olisi ottanut huomioon kyseisen osavaltion nimenomaisesti asettamaa edellytystä investointiavustusten myöntämiselle yhteisen ohjelman nojalla, on käsittämätön, koska komissio on perustanut näitä tukia koskevan oikeudellisen arviointinsa nimenomaan tämän edellytyksen huomioon ottamiseen (riidanalaisen päätöksen 87 ja 88 perustelukappale). Se arvioi lisäksi, että tällaisen edellytyksen lisääminen oli johdonmukaista, koska vaikka ei ole olemassa yleistä keskenään sidoksissa olevien yritysten tukemista koskevaa kieltoa, julkisten varojen myöntäminen on kuitenkin kieltävä, jos nämä varat kierrätetään käteisvarojen keskittämisjärjestelmän välityksellä automaattisesti muuhun tarkoitukseen ja ne päätyvät siten muihin konsernin yrityksiin, jotka eivät täytä kyseisten avustusten myöntämisedellytyksiä (tässä tapauksessa Pilz-yhtymän yhtiöt). Se huomauttaa, että mikäli EY 87 artiklan 3 kohdan nojalla sallittuja avustuksia myönnetään yritykselle, joka kuuluu käteisvarojen keskittämisjärjestelmään, näitä avustuksia on poikkeuksellisesti pidettävä alun perin lainvastaisina, joten ne on perittävä takaisin. Komissio katsoo, että tällainen järjestelmä estää jo alusta lähtien sen, että avustukset käytettäisiin tavoitteensa mukaisesti. Sen mielestä Thüringenin osavaltion antama investointiavustusten palauttamista koskeva vaatimus merkitsee myös sen myöntämistä, että yhteisyritys on käyttänyt näitä tukia väärällä tavalla. Se arvioi lisäksi, että mikäli Thüringenin osavaltio haluaa vedota siihen, että loput avustuksista on käytetty asianmukaisesti, sen on esitettävä tästä näyttö. Se huomauttaa kuitenkin, että hallinnollisen menettelyn aikana Saksan liittovaltion viranomaiset, Thüringenin osavaltio sen enempää kuin mikään muukaan osapuoli ei ole kyennyt osoittamaan, että ainakin osa avustuksista olisi käytetty yrityksen perustamiseksi, laajentamiseksi, muuttamiseksi tai järkipäätämiseksi.

138 Tämän jälkeen se toteaa, että koska Saksan viranomaiset eivät ole toimittaneet sille Thüringenin osavaltion päätöstä, jossa vaaditaan tukien palauttamista, sillä ei ole ollut muuta mahdollisuutta kuin perustaa päätöksensä ainoastaan niihin tietoihin, joita sillä oli saatavilla riidanalaisista päätöistä tehdessään, eli Landgericht Mühlhausenin yleisen syyttäjän 9.4.1998 päivättyyn syytekirjelmään. Sen mielestä tästä asiakirjasta ilmenee, että kun Thüringenin viranomaiset ovat laskeneet niiden tukien määrän, jonka palauttamista niiden piti vaatia, ne ovat pitäneet virheellisesti lähtökohtana sitä, että väärin käytetty summa oli pienempi, koska ne eivät palautettavaa summaa määrittäessään vielä tienneet, että keskenään sidoksissa olevien yritysten tukemista koskevaa kieltoa oli rikottu koko hankkeen osalta ja että näin ollen mitään tukea ei olisi saanut myöntää. Se katsoo siten, että se on

riidanalaisessa päätöksessä perustellusti todennut, että kaikkia myönnettyjä tukia oli pidettävä lainvastaisina ja että ne piti siis palauttaa. Sen mielestä tämä päätelmä on tehtävä erityisesti sen vuoksi, että sillä ei ollut riidanalaista päätöstä tehdessään käytettävissään tietoja, joista olisi ilmennyt, että Thüringenin osavaltion vaatima 32,45 miljoonan DEM:n suuruinen summa oli todellisuudessa palautettu.

139 Se muistuttaa lisäksi vastauksena Thüringenin osavaltion väitteeseen, jonka mukaan se ei olisi ottanut huomioon sitä mahdollisuutta, että Albrechtsin CD-tehtaalle myönnettäisiin tukia alueellisten tukijärjestelmien perusteella, että se nojautui investointitukia ja -avustuksia arvioidessaan alueellisia valtiontukia koskeviin suuntaviivoihinsa (Komission tiedonanto — Alueellisia valtiontukia koskevat suuntaviivat (EYVL 1998, C 74, s. 9), sellaisina kuin ne ovat viimeksi muutettuina alueellisia valtiontukia koskeviin suuntaviivoihin tehtävistä muutoksista annetulla tiedonannolla (EYVL 2000, C 258, s. 5), jäljempänä alueellisia tukia koskevat suuntaviivat), joten tämän kysymyksen käsitteleminen ei ole tarpeen.

140 Lopuksi se arvioi, että siltä osin kuin yhtäältä on kiistatonta, että investointiavustuksia on kierrätetty käteisvarojen keskittämisjärjestelmän välityksellä, ja että toiseksi näyttöä siitä, että osa avustuksista olisi käytetty asianmukaisella tavalla, ei ole esitetty, on vaadittava näiden avustusten palauttamista kokonaisuudessaan, koska niitä on pidettävä jo myöntämisestään lähtien yhteismarkkinoille soveltumattomina. Se huomauttaa, että vaikka 6,4 miljoonan DEM:n palauttamista 2,2 miljoonalla DEM:lla korotettuna on jo vaadittu (riidanalaisen päätöksen 79 perustelukappale), sillä ei ole käytettävissä tietoja tämän summan tosiasiallisesta maksamisesta, joten se on vaatinut koko summan eli 19,42 miljoonan DEM:n palauttamista. Se arvioi niin ikään, että Thüringenin osavaltion väite, jonka mukaan se ei olisi antanut ratkaisua investointiavustuksista, ei ole todellisen tilanteen mukainen. Se huomauttaa antaneensa ratkaisun tähän kysymykseen, koska se on todennut riidanalaisen päätöksen 94 perustelukappaleessa edellisiin perustelukappaleisiin viitaten, että nämä avustukset olivat yhteismarkkinoille soveltumattomia, ja nojautunut Saksan viranomaisten lausumiin, joiden perusteella voitiin ajatella, että näitä varoja ei ollut käytetty investointihankkeeseen vaan koko Pilz-yhtymän toiminnan tukemiseksi, joten niitä oli käytetty väärin.

141 ODS yhtyy komission esitykseen investointitukien ja -avustusten osalta. Se korostaa lisäksi, että toinenkin seikka puoltaa komission näkemystä, jonka mukaan yhteisyritykselle ja sittemmin PA:lle myönnetyt investointituet ja -avustukset eivät olleet komission hyväksymien investointiavustuksista annetun lain ja yhteisen ohjelman mukaisia. Se korostaa, että Thüringenin osavaltion itsensä esittämän mukaan nämä tuet myönnettiin ennen Saksojen yhdistymistä eli sellaisena ajankohtana, jolloin nämä tukijärjestelmät eivät olleet vielä tulleet voimaan Thüringenin osavaltion osalta (yhteisen ohjelman 1.2, 3.2 ja 2.9.2 kohta sekä alueellisia tukia koskevien suuntaviivojen 4.2 kohta).

2. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

142 Nyt käsiteltävän perusteen yhteydessä on tutkittava erikseen Thüringenin osavaltion väitteet, jotka koskevat Thüringenin osavaltion myöntämiä investointitukia ja -avustuksia, ja väitteet, jotka koskevat Baijerin osavaltion (LfA) myöntämiä investointitukia ja -avustuksia. Komissio on näet esittänyt riidanalaisessa päätöksessä erilaiset perustelut näiden kahden tuen osalta.

a) Thüringenin osavaltion myöntämät investointituet ja -avustukset

143 Riidanalaisen päätöksen 1 artiklan 1 kohdan mukaan Thüringenin osavaltion myöntämät investointituet ja -avustukset ovat EY:n perustamissopimuksen vastaisia, koska ne merkitsevät EY 88 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua tukien väärinkäyttöä.

- 144 Väärinkäytön käsite perustuu suoraan EY 88 artiklan 2 kohtaan, jossa määrätään, että ”jos komissio vaadittuaan niitä, joita asia koskee, esittämään huomautuksensa, toteaa, että valtion myöntämää tai valtion varoista myönnettyä tuk[ea] — — käytetään väärin, se tekee päätöksen siitä, että asianomaisen valtion on komission asettamassa määräajassa poistettava tuki tai muutettava sitä”. Asetuksen N:o 659/1999 1 artiklan g kohdan mukaan tuen väärinkäytöllä tarkoitetaan tukea, ”jota tuensaaja on käyttänyt [kyseisen] asetuksen 4 artiklan 3 kohdan taikka 7 artiklan 3 tai 4 kohdan nojalla tehdyn päätöksen vastaisesti”.
- 145 Näistä oikeussäännöistä seuraa, että jotta kyettäisiin osoittamaan, että hyväksytyt tukijärjestelmän mukaisesti myönnettyä tukea on käytetty väärin, komission on osoitettava, että tätä tukea on käytetty tätä järjestelmää sääntelevien kansallisten oikeussääntöjen tai niiden lisäehtojen vastaisesti, joihin jäsenvaltio on sitoutunut siinä yhteydessä, kun komissio hyväksyi järjestelmän.
- 146 Komissio on tässä tapauksessa perustellut riidanalaisen päätöksen 87 perustelukappaleessa arviotaan siitä, että Thüringenin osavaltion myöntämiä tukia ja avustuksia on käytetty väärin, seuraavalla tavalla: ”Saksan rikostutkintaviranomaisten työn tuloksena on saatu selville, että Pilz-yhtymään kuuluvien asianomaisten yritysten välillä on vaihdettu konsernin sisäisesti noin 109 miljoonan Saksan markan arvosta tavaroita ja palveluja. Näin ollen ei koko investointihanketta olisi saanut tukea lainkaan, koska keskenään sidoksissa olevien yritysten välisten investointien tukemiskieltoa oli rikottu. Siksi tämä 63,45 miljoonan Saksan markan investointituki, joka oli myönnetty yhteisen ohjelman ja vuosia 1991 ja 1992 koskevan investointiavustuksista annetun lain nojalla väärin perustein, ei ollut ohjelman mukainen, eikä sitä sen vuoksi voitu katsoa kuuluvaksi [hyväksytyjen järjestelmien] soveltamisalaan.”

Komissio on siis päätellyt, että tämä tuki, joka oli vastaanotettu Pilz-yhtymän käteisvarojen keskittämisjärjestelmään, oli katsottava yhteismarkkinoille soveltumattomaksi ja että se oli palautettava. Lisäksi se totesi, että Thüringenin osavaltio oli 27.7.1995 tehdyllä päätöksellä vaatinut 32,5 miljoonan DEM:n tukien palauttamista, joten takaisinperittäväksi jäi vielä 30,95 miljoonan DEM:n määrä (riidanalaisen päätöksen 88 perustelukappale).

147 Näistä perusteluista ilmenee, että nimenomaan sillä perusteella, että Pilz-yhtymään kuuluvien yritysten välillä oli vaihdettu konsernin sisäisesti tavaroita ja palveluja ja että varoja oli kierrätetty käteisvarojen keskittämisjärjestelmän kautta, komissio on katsonut riidanalaisessa päätöksessä, että keskenään sidoksissa olevien yritysten välisten investointien tukemiskieltoa oli rikottu ja että kyseessä oli siten ollut EY 88 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu väärinkäyttö.

148 On korostettava, että Thüringenin osavaltio on kirjelmässään väittänyt, ilman että komissio olisi sitä tältä osin kiistänyt, että tällaista kieltoa ei sisältynyt yhteiseen ohjelmaan eikä investointiavustuksista annettuun lakiin, jotka komissio hyväksyi tukijärjestelminä, vaan että kyseessä oli lisäehto, jonka Thüringenin osavaltio oli asettanut jokaisen tuki- ja avustuserän suorittamiselle tässä tapauksessa sen estämiseksi, ettei niitä käytetä Pilz-yhtymän muiden yritysten tukemiseen. Landgericht Mühlhausenin yleisen syyttäjän syytekirjelmä, joka toimitettiin komissiolle hallinnollisen menettelyn yhteydessä, voi niin ikään olla tämänsuuntainen indisio.

149 Koska tukea koskevaa kieltoa ei sisältynyt asianomaisiin tukijärjestelmiin eikä näitä järjestelmiä koskeviin hyväksymispäätöksiin, komissio ei olisi saanut nojautua pelkästään siihen, että tätä kieltoa oli rikottu tässä tapauksessa, ja päätellä sen perusteella, että tukea oli käytetty väärin. Kuten edellä 145 kohdassa on näet korostettu, osoittaakseen, että hyväksytyt tukijärjestelmän mukaisesti myönnettyä tukea on käytetty väärin, komission on osoitettava, että tätä tukea on käytetty tätä järjestelmää sääntelevien kansallisten oikeussääntöjen tai niiden lisäehtojen vastaisesti, joihin jäsenvaltio on sitoutunut siinä yhteydessä, kun komissio hyväksyi

järjestelmän. Pelkästään sitä, että tuen myöntäjän yksipuolisesti asettamaa lisäehtoa on rikottu, ilman että tästä ehdosta olisi nimenomaisesti säädetty kyseisissä kansallisissa oikeussäännöissä, ei voida pitää riittävänä seikkana, jonka perusteella kyseessä olisi EY 88 artiklan 2 kohdan ensimmäisessä alakohdassa tarkoitettu väärinkäyttö.

150 Yleisesti arvioiden saattaa olla asianmukaista, että nyt käsiteltävän kaltaisessa tapauksessa, jossa tuensaaja kuuluu konserniin, jossa on otettu käyttöön käteisvarojen keskittämisjärjestelmä, tukien ja muiden avustusten myöntämisen edellytykseksi asetetaan ankara kielto, joka koskee tukien käyttämistä sen konsernin muiden yritysten hyväksi, johon tuensaaja kuuluu. Landgericht Mühlhausenin yleisen syyttäjän syytekirjelmästä ilmenee myös, että juuri tästä syystä Thüringenin osavaltio on tässä tapauksessa asettanut tukien myöntämisen edellytykseksi tällaisen kiellon. Pelkästään se, että olisi ollut toivottavaa, että tukijärjestelmässä olisi ollut tietty lauseke, ei voi kuitenkaan viedä huomiota siitä, että tässä tapauksessa tällaista määräystä ei ollut riidanalaisissa järjestelmissä eikä komission päätöksessä, joten sen noudattamatta jättämistä ei voida pitää EY 88 artiklan 2 kohdan ensimmäisessä alakohdassa tarkoitettuna väärinkäyttönä, koska muussa tapauksessa heikennettäisiin komission kyseisen määräyksen nojalla harjoittaman valvonnan ennakoitavuutta.

151 Näin ollen Thüringenin osavaltio vetoaa perustellusti siihen, että komissio on tehnyt ilmeisen arviointivirheen katsoessaan pelkästään sillä perusteella, että Thüringenin osavaltion investointitukien ja -avustusten myöntämisen yhteydessä asetettua kieltoa on rikottu, että niitä on käytetty väärin EY 88 artiklan 2 kohdan ensimmäisessä alakohdassa tarkoitetulla tavalla.

152 Edellä esitetyn perusteella riidanalaisen päätöksen 1 artikla on kumottava siltä osin kuin komissio on katsonut, että yhteismarkkinoille soveltumattomaksi todettu valtiontuki sisältää 63,45 miljoonaa DEM Thüringenin osavaltion myöntämiä investointitukia ja -avustuksia, ilman että olisi tarpeen tutkia Thüringenin osavaltion tältä osin esittämiä muita väitteitä.

b) Baijerin osavaltion (LfA) myöntämät investointituet ja -avustukset

153 Riidanalaisen päätöksen 93–95 perustelukappaleesta ilmenee, että komissio on todennut Baijerin osavaltion (LfA) myöntämien investointitukien ja -avustusten osalta seuraavaa:

”— — tuet eivät ole hyödyttäneet CD-tehtaan rakentamisinvestointeja vaan ne on käytetty koko Pilz-yhtymän tukemiseksi. Siksi tukia on käytetty [EY] 88 artiklan 2 kohdassa tarkoitettulla tavalla väärin. — —

Sama päätelmä koskee myös niitä yhteensä 19,42 miljoonaa Saksan markkaa, jotka on maksettu investointiavustuksia koskevan lain tai yhteiseen ohjelmaan kuuluvia varoja koskevien määräysten perusteella.

Saksan viranomaiset ovat ilmoittaneet komissiolle, että ne ovat ryhtyneet Saksan lain mukaisiin toimenpiteisiin tukien perimiseksi takaisin Pilz-yhtymän konkurssinnettelyn puitteissa.”

154 Tässä yhteydessä on korostettava, että Thüringenin osavaltio vetoaa perustellusti siihen, että tämä epämääräinen ja yleisluontoinen perustelu on EY 253 artiklan vastainen, sillä siinä ei esitetä mitään viitteitä syistä, joiden vuoksi komissio on arvioinut, että Baijerin osavaltion myöntämiä investointitukia ja -avustuksia olisi käytetty yhteisen ohjelman ja investointiavustuksista annetun lain vastaisesti.

155 Ei ole näet riittävää todeta, kuten riidanalaisen päätöksen 95 perustelukappaleessa, että Saksan viranomaiset ovat ilmoittaneet komissiolle, että ne ovat ryhtyneet Saksan lain mukaisiin toimenpiteisiin tukien perimiseksi takaisin. Riippumatta siitä, saattoiko komissio pätevästi tulkita kyseistä vaatimusta siten, että nämä viranomaiset olivat myöntäneet riidanalaisia tukia käytetyn väärin, tämä ei voi vapauttaa komissiota sen EY 253 artiklan mukaisesta velvollisuudesta perustella, miksi kyseinen tuki oli yhteismarkkinoille soveltumaton.

156 Vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenee, että EY 253 artiklassa edellytettyjen perustelujen on oltava kyseessä olevan toimenpiteen luonteen mukaisia ja niissä on selkeästi ja yksiselitteisesti ilmaistava toimenpiteen toteuttavan toimielimen päättely siten, että henkilöille, joita toimenpide koskee, selviävät sen syyt, ja siten, että toimivaltainen tuomioistuin voi tutkia toimenpiteen laillisuuden (ks. asia C-350/88, Delacre ym. v. komissio, tuomio 14.2.1990, Kok. 1990, s. I-395, 15 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Lisäksi yhteisöjen tuomioistuin on todennut edellä mainitussa oikeuskäytännössä tarkoitetun käsitteen ”henkilöt, joita toimenpide koskee” osalta, että perusteluvollisuuden täyttymistä on arvioitava muun muassa sen tarpeen perusteella, joka niillä, joille EY 230 artiklassa tarkoitettu päätös on osoitettu tai joita se koskee suoraan ja erikseen, voi olla saada selvennystä tilanteeseen (yhdistetyt asiat 296/82 ja 318/82, Alankomaat ja Leeuwarder Papierwarenfabriek v. komissio, tuomio 13.3.1985, Kok. 1985, s. 809, Kok. Ep. VIII, s. 107, 19 kohta ja edellä 127 kohdassa mainittu asia Confédération nationale du Crédit mutuel v. komissio, tuomion 68 kohta). On siis ilmeistä, että valtiontukea koskevan päätöksen perusteluvollisuutta ei voida määritellä ainoastaan sen jäsenvaltion tiedontarpeen mukaan, jolle päätös on osoitettu, koska sillä saattaa olla vain vähän tarvetta saada perusteltu päätös erityisistä syistä, jotka liittyvät siihen, onko se kiistänyt tiettyjä oikeudellisia seikkoja ja tosiseikkoja hallinnollisen menettelyn aikana (ks. vastaavasti edellä 127 kohdassa mainittu asia British Airways ym. ja British Midland Airways v. komissio, tuomion 92 kohta). Koska riidanalainen päätös koskee kantajaa eli tässä tapauksessa Thüringenin osavaltiota suoraan ja erikseen EY 230 artiklan neljännessä kohdassa tarkoitettulla tavalla, sillä on näin ollen oikeus vaatia, että kyseisen päätöksen perusteluista ilmenevät EY 253 artiklan vaatimusten mukaisesti kaikki tosiseikat ja oikeudelliset seikat, jotka ovat sen perustana.

157 Tästä seuraa, että komissio on laiminlyönyt EY 253 artiklan mukaisen velvollisuutensa siltä osin kuin se ei ole esittänyt syitä, joiden vuoksi se katsoi, että Baijerin osavaltion myöntämät investointituet ja -avustukset oli käytetty yhteisen ohjelman ja investointiavustuksista annetun lain vastaisesti.

158 Edellä esitetyn perusteella riidanalaisen päätöksen 1 artiklan 1 kohta on kumottava Baijerin osavaltion myöntämiä investointitukia ja -avustuksia koskevilta osin ilman, että on tarpeen tutkia Thüringenin osavaltion tässä yhteydessä esittämiä muita perusteita.

E THA:n Robotronille ja yhteisyritykselle myöntämä takaus

1. Asianosaisten lausumat

159 Thüringenin osavaltio väittää komission tehneen virheen katsoessaan riidanalaisen päätöksen 97–99 perustelukappaleessa, että THA:n takaus ja tämän takauksen perusteella toteutettu myöhempi toimenpide eivät olisi komission etukäteen hyväksymän tukijärjestelmän mukaista olemassa olevaa tukea vaan uutta yhteismarkkinoille soveltumatonta tukea. Se korostaa ensinnäkin, että koska THA on antanut takauksen yhteisyrityksen hyväksi edistääkseen tämän yrityksen yksityistämistä, takaus on annettu ensimmäisen ja toisen THA-järjestelyn (jotka komissio hyväksyi 26.9.1991 ja 8.12.1992 päivätyillä kirjeillä) mukaisesti, joten se on olemassa olevaa tukea eikä uutta tukea. Se huomauttaa, että ensimmäisen THA-järjestelyn sanamuodossa todettiin selvästi, että THA:lla oli oikeus asettaa takauksia, jotka kattaisivat niiden yritysten velvoitteita, joiden osakkeita se omisti, ja että käsitteellä ”yritykset” on katsottava tarkoitettavan myös tytäryhtiöiden tai yhteisyritysten osakkeita. Sen mielestä tilanne oli tässä tapauksessa nimenomaan tällainen, koska takauksen antaminen Robotronin ja yhteisyrityksen hyväksi mahdollisti Robotronin — julkisen yrityksen — enemmistöomistuksessa olleiden osakkeiden siirtämisen

PBK:lle — yksityiselle yhtiölle — ja samalla mahdollisten ensin mainitulle kohdistettavien korvausvaatimusten välttämisen. Se korostaa lisäksi, että Robotronin hallituksen puheenjohtajan lausumilla, joihin komissio viittaa riidanalaisen päätöksen 98 perustelukappaleessa osoittaakseen, että THA:n tavoitteena oli alusta alkaen Robotronin purkamisen eikä sen yksityistäminen, ei ole merkitystä, koska niitä ei ole esitetty takauksen myöntämisen yhteydessä vaan myöhemmin, eli ajankohtana, jolloin Robotronin purkamista harkittiin. Thüringenin osavaltion mukaan kaikki yhteisyrityksen perustamista koskevat sopimukset tehtiin ja takaus myönnettiin huomattavasti ennen Saksojen yhdistymistä eli ajankohtana, jolloin ensinnäkin Robotron toivoi vielä osallistuvansa tosiasiallisesti markkinatalouteen — yhteisyrityksen välityksellä — ja pääsevänsä markkinajohtajaksi CD-levyjen tuotannossa entisen Saksan demokraattisen tasavallan alueella ja jolloin toisaalta mahdollinen purkamisen ei ollut vielä ajankohtaista.

160 Thüringenin osavaltio kiistää toiseksi komission sen väitteen oikeellisuuden, jonka mukaan THA:n järjestelyjä, mukaan lukien näissä järjestelyissä tarkoitettujen eri tukitoimenpiteiden myöntämisedellytyksiä, on tulkittava suppeasti. Se näet katsoo, että sen lisäksi, että takauksen myöntäminen Robotronille ja yhteisyritykselle täytti epäilyksettä THA:n järjestelyjen myöntämisedellytykset, vaikka niitä tulkittaisiin suppeimmalla mahdollisella tavalla, kuten se on osoittanut, tässä komission näkemyksessä jätetään huomiotta se, että silloin, kun komissio hyväksyi kyseiset järjestelyt, kaikki osapuolet — myös komissio — olivat yhtä mieltä siitä, että THA:n urauurtava tehtävä edellytti tukien valvontaa koskevan järjestelmän suurpiirteisistä soveltamista (ks. Van Miert, K., Markt, Macht, Wettbewerb. Meine Erfahrungen als Kommissar in Brüssel, Deutsche Verlaganstalt Stuttgart/München, 2000, s. 243 ja sitä seuraavat sivut). Sen mielestä komissio ei voi yksipuolisesti irrottautua tästä sopimuksesta.

161 Kolmanneksi Thüringenin osavaltio korostaa, että takaus asetettiin ennen Saksojen yhdistymistä, joten on joko katsottava, että se ei ole valtiontukea, tai todettava, että se on valtiontukea, joka oli olemassa jo ennen yhdistymistä — jolla laajennettiin perustamissopimuksen määräysten soveltamisala koskemaan entisen Saksan demokraattisen tasavallan aluetta.

- 162 Neljänneksi Thüringenin osavaltio toteaa takaukseen perustuvan toimenpiteen osalta, että se, että THA maksoi 120 miljoonan DEM:n suuruisen summan tervehdyttämissopimuksen yhteydessä, ei ole valtiontukea, koska tällä tavoin menetellessään THA toimi samalla tavoin kuin markkinatalouden ehdoin toimiva yksityinen sijoittaja olisi toiminut. Thüringenin osavaltio huomauttaa, että tämän maksun ansiosta se vapautui lopullisesti takausvelvoitteestaan, joka koski yli 160:tä miljoonaa DEM:aa, ja näin ollen se säästi 40 miljoonaa DEM.
- 163 Viidenneksi Thüringenin osavaltio katsoo, että THA ei ole kierrättäessään takauksen kattamia lainoja Pilz-yhtymän hyväksi asettanut kyseenalaiseksi sitä, että tämä takaus oli alun perin yhteismarkkinoille soveltuva. Thüringenin osavaltion mukaan näitä varoja on käytetty väärin ainoastaan siltä osin kuin niitä ei ole käytetty Pilz-yhtymän sisällä Albrechtsin CD-tehtaan rakentamiseen, jolloin niistä on tullut yhteismarkkinoille soveltumattomia. Se huomauttaa lisäksi, että tätä osaa varoista ei ole käytetty yhteisyrityksen vaan Pilz-yhtymän hyväksi, joten se on perittävä takaisin yksinomaan viimeksi mainitulta.
- 164 Kuudenneksi Thüringenin osavaltio huomauttaa, että toisin kuin ODS väittää, komissio ei ole todennut 18.9.1991 päivätyssä lehdistötiedotteessaan, että yhteisyritykset eivät kuuluisi THA-järjestelyn soveltamisalaan ja että se aikoo tulkita suppeasti THA-järjestelyyn sovellettavia sääntöjä. Thüringenin osavaltio katsoo myös, että Schütten laatima artikkeli, johon ODS viittaa, ei osoita, että tätä järjestelyä pitäisi tulkita suppeasti, koska sen laatija on ainoastaan ilmoittanut, että THA sai antaa takauksia yrityksille, jotka se omisti — mikä piti paikkansa yhteisyrityksen osalta. Thüringenin osavaltion mielestä tämä merkitsee sitä, että THA sai antaa takauksia myös niiden toimintojen osalta, jotka kuuluivat sen omistukseen.

- 165 Thüringenin osavaltio väittää lopuksi, että komissio on laiminlyönyt perusteluvollisuutensa siltä osin kuin se ei ole esittänyt syitä, joiden perusteella THA:n takauksen muodossa toteuttama toimenpide olisi valtiontukea. Sen mielestä tällainen perustelu olisi ollut erityisen tarpeellinen sen vuoksi, että THA toimi tuolloin markkinaehtojen mukaisesti. Se katsoo myös, että päätös merkitsee perusteluvollisuuden laiminlyömistä siltä osin kuin siinä ei ilmoiteta, miksi komissio katsoo, että takaus ei ollut THA-järjestelyn mukainen, ja miksi siihen piti soveltaa valtiontukien valvontaa koskevaa yhteisön järjestelmää, vaikka tämä sitoumus oli annettu ennen kuin tätä järjestelmää sovellettiin entisen Saksan demokraattisen tasavallan alueeseen.
- 166 Komissio kiistää ODS:n tukemana sen, että se olisi tehnyt arviointivirheen ja laiminlyönyt perusteluvollisuutensa arvioidessaan riidanalaisen päätöksen 97–99 perustelukappaleessa, että THA:n antama takaus oli yhteismarkkinoille soveltumaton.
- 167 Se väittää ensinnäkin Thüringenin osavaltion tehneen virheen katsoessaan, että yhteisyrityksen hyväksi myönnetty takaus oli THA-järjestelyjen mukainen. Se korostaa, että THA-järjestelyt ovat poikkeuksia yleisperiaatteesta, jonka mukaan valtiontuet, joilla pyritään mahdollistamaan yrityksen yksityistäminen, ovat lähtökohtaisesti yhteismarkkinoille soveltumattomia valtiontukia.
- 168 Komission mielestä Thüringenin osavaltio ei noudata tätä suppeaa tulkintaa ”yksityistämisen” käsitteestä, kun se toteaa, että THA-järjestely kattaa myös sellaiset yhteisyrityksen hyväksi toteutetut toimenpiteet, joilla pyritään yksityistämään julkinen yhteisyritys. Se näet korostaa, että THA-järjestelyissä ei määrätä poikkeuksesta, joka koskisi yksityistämistä yhteisyrityksen osalta (menettelyn aloittamista koskevan päätöksen 3.1.1 kohta). Komission mielestä tämä selittyy sillä, että yhteisyritys poikkeaa huomattavasti julkisesta yrityksestä, joka ei voi päästä yksityisille pääomamarkkinoille ilman julkisyhteisön antamaa takausta, koska yhteisyrityksen maksukyky ei riipu yksinomaan sen osakkaana olevasta julkisesta yrityksestä vaan myös sen yksityisistä osakkaista. Näin ollen komissio katsoo, että

ratkaiseva edellytys THA-tukijärjestelyjen soveltamiselle ei täyty silloin, jos yksityistämisen tapahtuu yhteisyrityksen välityksellä, koska avustuksen antaminen tällaiselle yritykselle hyödyttää myös sen osakkaina olevia yksityisiä osakkeenomistajia, vaikka ne eivät ole THA:han kuuluvien yritysten erityisessä asemassa. Komission mielestä tämä päätelmä pätee erityisesti niissä tapauksissa, joissa, kuten nyt käsiteltävässä asiassa, keskitetyn käteisvarojen hallintajärjestelmän olemassaolo korostaa sitä riskiä, että valtiontukia kierrätetään yksityisten osakkeenomistajien eduksi.

169 Toiseksi komissio katsoo, että Thüringenin osavaltion näkemyksillä, jotka koskevat yhteisyrityksen perustamisen taloudellista välttämättömyyttä, ei ole merkitystä. Se korostaa, että vaikka oletettaisiin, että näiden kahden yrityksen sulautumisen voitaisiin katsoa perustuvan taloudellisiin järkisyihin, tällä toteamuksella ei ole merkitystä sen kannalta, kuuluivatko yhteisyrityksen eduksi toteutetut toimenpiteet THA-järjestelyn piiriin. Sama pätee sen mielestä Thüringenin osavaltion väitteeseen, jonka mukaan Robotron oli sitoutunut perustamaan yhteisyrityksen jo ennen Saksojen yhdistymistä. Se näet katsoo, että ainoastaan kyseisen tuen myöntämishetkellä etua saavan yrityksen tilanne ratkaisee.

170 Komissio kiistää kolmanneksi Thüringenin osavaltion sen väitteen oikeellisuuden, jonka mukaan THA:n takaus myönnettiin ennen Saksojen yhdistymistä, jolloin kyseessä ei ole tuki tai se pitäisi luokitella olemassa olevaksi tueksi. Se korostaa, että takaus annettiin vuonna 1992 eli yhdistymisen jälkeen.

171 Neljänneksi komissio katsoo, että Thüringenin osavaltio tekee virheen väittäessään, että 120 miljoonan DEM:n suorittaminen pankeille ei olisi tukea, koska se väittää toimineensa markkinaehtojen mukaisesti toimivan yksityisen sijoittajan tavoin. Se korostaa, että koska takauksen antaminen on valtiontukea, merkitystä ei ole sillä,

että tuen antaja käyttäytyy myöhemmin markkinaehtojen mukaisesti (asia T-234/95, DSG v. komissio, tuomio 29.6.2000, Kok. 2000, s. II-2603, 162 kohta). Se huomauttaa lisäksi ottaneensa riidanalaisen päätöksen 99 perustelukappaleessa nimenomaisesti huomioon sen, että THA maksoi ainoastaan 120 miljoonaa DEM, koska se määräsi ainoastaan tämän määrän takaisinperimisestä.

2. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 172 Thüringenin osavaltio vetoaa THA:n takauksen osalta ilmeiseen arviointivirheeseen ja perusteluvollisuuden laiminlyöntiin.
- 173 Tässä yhteydessä on muistutettava siitä, että komissio on esittänyt riidanalaisen päätöksen 97–99 perustelukappaleessa syyt, joiden vuoksi se arvioi, että 190 miljoonan DEM:n suuruista THA:n takausta on pidettävä EY:n perustamissopimuksen kanssa yhteensopimattomana tukena.
- 174 Se on ensinnäkin muistuttanut, että se oli menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä ilmaissut epäilyksensä siitä, että THA:n myöntämä takaus, joka kattoi 190 miljoonan DEM:n suuruisen summan, josta 120 miljoonaa DEM jouduttiin maksamaan, ei mahdollisesti kuuluisi ensimmäisen ja toisen THA-järjestelyn piiriin (riidanalaisen päätöksen 97 perustelukappale). Se toteaa riidanalaisen päätöksen 98 perustelukappaleessa seuraavaa:

”Näitä epäilyksiä vahvisti menettelyn aikana ennen kaikkea THA:n nimittämän [Robotronin] hallituksen silloisen puheenjohtajan Henzlerin Saksan oikeusviranomaisille esittämä lausunto. Hän ilmoitti tavoitteensa olleen alusta alkaen

Robotronin purkaminen eli yrityksen jakaminen pieniin osiin ja näiden yksityistäminen. Edellä mainitun suuruinen investointi ei olisi sopinut yhteen tämän tehtävän kanssa. [Robotronin] oli ollut pakko ottaa oman pääoman maksamiseksi yli 20 miljoonan Saksan markan luotot, mikä oli liiketoiminnallisten periaatteiden vastaista. Pääosakkaan edustajana hän oli sitä mieltä, että Robotronilla ei ollut kykyä toimia CD-levyvalalla. Siksi Robotron oli tehnyt sopimukset vain sillä ehdolla, että Pilz ostaisi tehtaan valmistuessa kyseiset Robotronin osat takaisin niiden nimellisarvosta mukaan lukien maksettavat pankkikorot.”

- 175 Aluksi on hylättävä perusteettomana Thüringenin osavaltion väite, jonka mukaan komissio olisi tehnyt ilmeisen arviointivirheen katsoessaan, että riidanalaista takausta ei ollut myönnetty ensimmäisen ja toisen THA-järjestelyn mukaisesti.
- 176 Kuten näet asiassa C-277/00, Saksa vastaan komissio, 29.4.2004 annetusta tuomiosta (22–24 kohta, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa) ilmenee, THA:n toimintaa säätelevät säännöt, jotka komissio on hyväksynyt, muodostavat sarjan poikkeuksia EY 87 artiklan 1 kohdassa ilmaistuun yleiseen periaatteeseen, jonka mukaan valtiontuet ovat yhteismarkkinoille soveltumattomia. Komission tarkoituksena oli nämä poikkeukset hyväksymällä auttaa THA:ta, joka on lajissaan ainutlaatuinen laitos, hoitamaan tehtäväänsä, joka on järjestellä uudelleen aiemman Saksan demokraattisen tasavallan yrityksiä ja tukea näiden siirtymistä suunnitelmataloudesta markkinatalouteen. Tästä seuraa, että EY 87 artiklan 1 kohdassa ilmaistusta yleisestä periaatteesta, jonka mukaan valtiontuet ovat yhteismarkkinoille soveltumattomia, poikkeavan järjestelmän soveltamiselta ”yksityistämisen” käsitettä THA:n tukijärjestelyissä on tulkittava suppeasti. Käsitettä suppeasti tulkitessa yksityistäminen on tapahtunut näiden tukijärjestelyjen mukaisesti lähtökohtaisesti vain siinä tapauksessa, että yksityinen sijoittaja hankkii sellaisen osan yhtiöpääomasta, joka antaa hänelle määräysvallan asianomaisessa yrityksessä. Tässä yhteydessä on myös muistettava, että 26.9.1991 päivätyssä komission kirjeessä, jolla hyväksytään ensimmäinen THA-järjestely, esitetään selvästi yksityistämisen yhteydessä myönnettyjen tukien hyväksymisen edellytykseksi se, että nämä tuet on tarkoitettu sen mahdollistamiseksi, että asianomainen yritys jatkaa aikaisempaa toimintaansa.

- 177 On korostettava, että tässä tapauksessa THA:n takaus on myönnetty sellaisen uuden yrityksen perustamiseksi Thüringenin osavaltioon, jonka tarkoituksena on uuden toiminnan harjoittaminen eli CD-levyjen tuotanto entisessä Saksan demokraattisessa tasavallassa sijaitsevan yrityksen ja Saksan liittotasavallassa sijaitsevan yrityksen yhteisyrityksessä. On ilmeistä, ettei tällaista toimintaa voida pitää edellä mainituissa THA-järjestelyissä tarkoitettuna yksityistämisenä. Toisin kuin näissä järjestelyissä tarkoitettu yksityistämisessä, jossa pyritään siirtämään suunnitelmatalouteen kuuluva yritys markkinatalouteen, uuden yrityksen perustamisella on kyetty luomaan uusi yrityshanke uusin keinoin ja uuden liiketoiminnan avulla.
- 178 Tämän jälkeen on hylättävä Thüringenin osavaltion väite, jonka mukaan takaus olisi myönnetty ennen perustamissopimuksen määräysten voimaantuloa uusissa osavaltioissa eli ennen 3.10.1990. Sen lisäksi, että tätä väitettä tukevaa asiakirja-aineistoa ei ole esitetty, 3.3.1995 päiväystä Saksan viranomaisten kirjeestä ilmenee, että takaus myönnettiin vuonna 1992.
- 179 Edellä esitetyn perusteella komissio on perustellusti katsonut, että THA:n takausta ei ole myönnetty ensimmäisen ja toisen THA-järjestelyn mukaisesti ja että sitä ei siten voida pitää olemassa olevana tukena. Ilmeistä arviointivirhettä koskeva kanneperuste on näin ollen hylättävä perusteettomana.
- 180 Edellä esitetystä ilmenee niin ikään, että toisin kuin Thüringenin osavaltio väittää, komissio on perustellut riidanalaisen päätöksen riittävästi tältä osin. Kuten asiakirja-aineiston asiakirjoista ilmenee, on todettava, että Saksan liittotasavalta sen enempää kuin Thüringenin osavaltiokaan eivät ole hallinnollisen menettelyn aikana ja erityisesti menettelyn aloittamista koskevan päätöksen 3.1.1 kohtaan sisältyvän komission alustavan arvioinnin jälkeen esittäneet — lukuun ottamatta väitettä, jonka mukaan ensimmäinen ja toinen THA-järjestely, sellaisina kuin komissio oli ne hyväksynyt, kattoi myönnetyn takauksen — muita seikkoja osoittaakseen sen, että yhtäältä kyseessä ei ollut tuki ja että toisaalta tämä tuki oli joka tapauksessa yhteismarkkinoille soveltuva eikä sitä ollut käytetty väärin. Thüringenin osavaltio on

vasta oikeudenkäynnissä vedonnut muihin seikkoihin osoittaakseen, että riidanalaisen tuen myöntäminen vastasi markkinatalouden ehdoin toimivan yksityisen sijoittajan käyttäytymistä. Koska hallinnollisessa menettelyssä ei ole esitetty tällaisia täsmennyksiä, joiden toteen näyttäminen on Saksan liittotasavallan tehtävänä, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että komissio saattoi perustellusti rajoittaa perustelunsa riidanalaisessa päätöksessä siihen, että tuki ei ollut sen THA-järjestelyjen hyväksymistä koskevissa kirjeissä asetettujen edellytysten mukainen (ks. vastaavasti asia C-261/89, Italia v. komissio, tuomio 3.10.1991, Kok. 1991, s. I-4437, 20 kohta ja sitä seuraavat kohdat).

- 181 Näin ollen perusteluvollisuuden laiminlyöntiä koskevaa kanneperustetta ei myöskään voida hyväksyä.
- 182 Edellä esitetyn perusteella tätä tukea koskevat Thüringenin osavaltion kanneperusteet on hylättävä perusteettomina.

F TAB:n PA:lle myöntämä 25 miljoonan DEM:n luotto

1. Asianosaisten lausumat

- 183 Thüringenin osavaltio katsoo, että komissio on tehnyt virheen todetessaan riidanalaisen päätöksen 33 perustelukappaleessa, että TAB myönsi PA:lle 25 miljoonan DEM:n lainan maksuvalmiusvaikeuksien korjaamiseksi. Se korostaa, että kuten 3.3.1995 ja 18.1.1996 päivätyistä Saksan viranomaisten kirjeistä ilmenee, tällä luotolla ainoastaan maksettiin tervehdyttämissopimuksen mukaisesti takaisin osa THA:n takauksen kattamista pankkilainoista. Tämän jälkeen se kiistää sen, että tämä luotto olisi valtiontukea, ja erityisesti sen, että kyseessä olisi yhteismarkkinoille soveltumaton uusi tuki. Se korostaa, että koska tämä luotto myönnettiin siksi, että osa THA:n takauksen kattamista lainoista olisi maksettu takaisin, ja koska komission

mukaan tämän takauksen myöntäminen on valtiontukea, komissio on menetellyt virheellisesti katsoessaan, että tämän takauksen perusteella suoritettujen summat ovat niin ikään valtiontukia, koska tämä merkitsisi sitä, että samat määrät otetaan kahteen kertaan huomioon valtiontukena. Se arvioi lisäksi, että koska, kuten se on jo osoittanut, takauksen myöntäminen on pidettävä perustamissopimuksen kanssa yhteensopivana olemassa olevana tukena, sama pätee väistämättä nyt käsiteltävään rahoitustukeen, jota suoritettiin takauksesta johtuvien velvoitteiden täyttämiseksi. Se myöntää kuitenkin, että tämä päätelmä pätee selvästi vain siltä osin kuin THA:n takauksen kattamia luottoja on todellisuudessa käytetty Albrechtsin CD-tehtaan rakentamiseen. Lisäksi Thüringenin osavaltio huomauttaa, että 25 miljoonan DEM:n luottoa ei voida pitää rakenneuudistustukena, koska PA ei ollut vaikeuksissa sillä hetkellä, kun kyseinen tuki myönnettiin. Lopuksi se vetoaa siihen, että komissio on laiminlyönyt perusteluvollisuutensa siltä osin kuin se ei ole ilmoittanut syitä, joiden vuoksi se katsoo, että 25 miljoonan DEM:n luotto on PA:lle ja CD Albrechtsille myönnettyä valtiontukea, vaikka tällä luotolla on ainoastaan maksettu takaisin pankkiluottoja, jotka oli tarkoitettu Albrechtsin CD-tehtaan rakentamiseen ja jotka suoritettiin yksinomaan Pilz Constructionille.

- 184 Komissio arvioi ODS:n tukemana, että nyt käsiteltävää tukea koskevat Thüringenin osavaltion väitteet on hylättävä perusteettomina. Se huomauttaa aluksi, että vaikka pitää paikkansa, että 3.3.1995 päivätyssä Saksan viranomaisten kirjeessä luonnehditaan kyseistä luottoa velkojen takaisinmaksuun tarkoitetuksi lainaksi, vastaava summa on kuitenkin sijoitettu otsikolla ”käyttövarat” (Betriebsmittel) 17.4.1997 päivätyssä kirjeessä olevaan taulukkoon. Komissio muistuttaa tämän jälkeen, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan valtion rahoitustuen tavoitteella ei ole merkitystä arvioitaessa sitä, onko sitä pidettävä tukena, koska ainoastaan toimenpiteen edullisilla vaikutuksilla on merkitystä. Se korostaa niin ikään, että se, että muita julkisia tuen antajia (TIB ja LfA) on tullut THA:n rinnalle takauksesta johtuvien sitoumusten täyttämiseksi, ei voi vaikuttaa siihen, onko THA:n takausta pidettävä valtiontukena ja onko se yhteismarkkinoille soveltuva. Komission mielestä ainoa seuraus näistä toimenpiteistä on se, että THA on joutunut maksamaan takaisin 120 miljoonaa DEM 156 miljoonan DEM:n sijasta.

185 Lopuksi se kiistää laiminlyöneensä perusteluvelvollisuutensa tämän rahoitustuen osalta. Komissio korostaa, että koska tämä tuki oli katsottu lainvastaiseksi rakenneuudistustueksi jo menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä eikä komissio ollut saanut päinvastaisia tietoja, sillä ei ollut mitään syytä arvioida tilannetta toisin riidanalaisessa päätöksessä. Se huomauttaa erityisesti, että koska Saksan viranomaisten antamista tiedoista ilmeni, että PA oli vaikeuksissa (ks. 18.1.1996 ja 17.4.1997 päivätyt kirjeet), se arvioi tätä tukea pelastamiseen ja rakenneuudistukseen myönnettävää tukea koskevien suuntaviivojen valossa ja totesi, että koska ei ollut olemassa suunnitelmaa yrityksen elinkelpoisuuden ja kannattavuuden palauttamiseksi kohtuullisessa ajassa, kyseessä oli lainvastainen rakenneuudistustuki (riidanalaisen päätöksen 104–111 perustelukappale).

2. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

186 Thüringenin osavaltio vetoaa nyt käsiteltävän tuen osalta tosiseikkoja koskevaan virheeseen, ilmeiseen arviointivirheeseen ja perusteluvelvollisuuden laiminlyöntiin.

187 On muistettava, että komissio on todennut riidanalaisen päätöksen 33 perustelukappaleessa, että ”jo lokakuussa 1993 TAB myönsi PA:lle 25 miljoonan Saksan markan korollisen lainan maksuvalmiusvaikeuksien korjaamiseksi ja maaliskuussa 1994 20 miljoonan Saksan markan lainan THA:n takaaman lainan takaisinmaksua varten”. Tämän jälkeen se on esittänyt 104–111 perustelukappaleessa syyt, joiden vuoksi se arvioi, että tätä tukea oli pidettävä pelastamiseen ja rakenneuudistukseen myönnettävää tukea koskevien suuntaviivojen vastaisesti myönnettynä rakenneuudistustukena ja siten yhteismarkkinoille soveltumattomana.

188 Thüringenin osavaltion mielestä tämä arviointi perustuu tosiseikkoja koskevaan virheeseen, koska TAB:n myöntämää 25 miljoonan DEM:n luottoa ei käytetty maksuvalmiusvaikeuksien korjaamiseksi vaan ainoastaan siihen, että tervehdyttämissopimuksen perusteella osa THA:n takauksen kattamista pankkilainoista maksettiin takaisin.

189 Tässä yhteydessä on muistettava, että komissio on todennut menettelyn aloittamista koskevan päätöksen 2.2.2 kohdan 1 alakohdassa, että ”jo 29.9.1993 TAB myönsi yhteisyritykselle 7 prosentin korolla 20 miljoonan [DEM:n] lainan, joka piti maksaa takaisin viimeistään 21.3.1996, maksuvalmiusvaikeuksien korjaamiseksi sekä 7 prosentin korolla 25 miljoonan [DEM:n] lainan, joka piti maksaa takaisin viimeistään 31.3.1996, THA:n takaaman lainan takaisin maksamista varten”. Tätä tosiseikkoja koskevaa toteamusta, joka poikkeaa riidanalaisen päätöksen 33 perustelukappaleeseen sisältyvästä toteamuksesta, tukee asiakirja-aineisto. Saksan viranomaisten kirjeistä, jotka on päivätty 3.3.1995 ja 18.1.1996, ilmenee, että maaliskuussa 1994 myönnettiin 25 miljoonan DEM:n luotto, jotta osa THA:n lainoista olisi kyetty maksamaan takaisin. Asianomaisten osapuolten muodollisen menettelyn aloittamisen jälkeen esittämistä huomautuksista ei myöskään ilmene, että ne olisivat vaatineet menettelyn aloittamista koskevaan päätökseen sisältyneen tosiseikkoja koskeneen esityksen korjaamista tältä osin.

190 Näin ollen on katsottava, että kun otetaan huomioon tiedot, joita komissiolla oli saatavilla riidanalaisista päätöistä tehdessään, sen olisi pitänyt tietää, että 25 miljoonan DEM:n luottoa ei ollut käytetty maksuvalmiusvaikeuksien korjaamiseksi lokakuussa 1993 vaan se oli myönnetty maaliskuussa 1994, jotta osa THA:n takaamista luotoista kyettiin maksamaan takaisin. Komissio on näin ollen tehnyt tosiseikkoja koskevan virheen tämän tuen osalta.

191 Vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenee kuitenkin, että vaikka riidanalaisen toimen johonkin perustelukappaleeseen sisältyy virheellinen tosiseikkaa koskeva maininta, tämä virhe ei voi kuitenkaan johtaa tämän toimen kumoamiseen, mikäli riidanalaisen päätöksen muissa perustelukappaleissa viitataan sellaisiin perusteluihin, joilla voidaan osoittaa sen hyväksyttävyyttä (ks. vastaavasti yhdistetyt asiat

T-129/95, T-2/96 ja T-97/96, Neue Maxhütte Stahlwerke ja Lech-Stahlwerke v. komissio, tuomio 21.1.1999, Kok. 1999, s. II-17, 160 kohta ja asia T-35/01, Shanghai Teraoka Electronic v. neuvosto, tuomio 28.10.2004, 167 kohta ja sitä seuraavat kohdat, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa). Tässä tapauksessa TAB:n syyskuussa 1993 ja maaliskuussa 1994 myöntämien luottojen määrän sekoittamisella keskenään ei ole ollut vaikutusta siihen, miten komissio on tätä tukea arvioinut. Perustelut, joita komissio on esittänyt arvioidessaan niiden soveltuvuutta yhteismarkkinoille, ovat samat, eli komission saamien tietojen mukaan nämä tuet on myönnetty pelastamiseen ja rakenneuudistukseen myönnettävää tukea koskevien suuntaviivojen vastaisesti. Näin ollen riidanalaisen päätöksen kumoaminen edellä todetun 20 miljoonan DEM:n luottoa ja 25 miljoonan DEM:n luottoa koskevan tosiseikkoja koskevan virheen perusteella ei ole tältä osin perusteltua.

192 Toiseksi Thüringenin osavaltio kiistää sen, että 25 miljoonan DEM:n luotto olisi valtiontukea, ja erityisesti sen, että kyseessä olisi uusi yhteismarkkinoille soveltumaton tuki. Se näet korostaa, että koska tämä luotto on myönnetty, jotta osa THA:n takauksen kattamista lainoista kyettäisiin maksamaan takaisin, ja koska tämän takauksen myöntäminen on komission mielestä valtiontukea, komissio on tehnyt virheen katsoessaan, että tämän takauksen perusteella suoritettujen määrät olisivat myös valtiontukea, koska se merkitsisi sitä, että samat määrät otetaan kahteen kertaan huomioon valtiontukena.

193 Tätä perustelua ei voida hyväksyä.

194 Ensinnäkin on todettava, että kuten riidanalaisen päätöksen 99 perustelukappaleesta ilmenee, THA:n myöntämän takauksen kokonaismäärästä eli 190 miljoonan DEM:n takauksesta on perittävä takaisin vain käyttöön otettu osuus eli ”120 miljoonaa Saksan markkaa, koska vain se on maksettu tuensaajalle”. Näin ollen 25 miljoonan DEM:n luoton pitäminen valtiontukena ei merkitse sitä, että takauksen muodossa huomioon otettu tuki otetaan kahdesti huomioon.

- 195 Toiseksi on korostettava, että kuten edellä 175–179 kohdasta ilmenee, THA:n takausta ei ole myönnetty ensimmäisen ja toisen THA-järjestelyn mukaisesti, joten sitä ei voida pitää olemassa olevana tukena. Lisäksi on todettava, että vaikka oletettaisiin, että THA:n takausta voitaisiin pitää tällaisena, tämän luonnehdinnan perusteella ei sinänsä voida päätellä, että toisen julkisen yrityksen PA:lle myöntämää luottoa, joka on tarkoitettu siihen, että osa tämän takauksen kattamista lainoista maksetaan takaisin, olisi pidettävä olemassa olevana tukena.
- 196 On myös hylättävä Thüringenin osavaltion väite siitä, että 25 miljoonan DEM:n luottoa ei voida pitää rakenneuudistustukena, koska PA ei ollut vaikeuksissa silloin kun kyseinen tuki myönnettiin.
- 197 Aluksi todettakoon, että yksikään osapuolista ei ole kiistänyt sitä, että PA:n taloudellinen ja rahoituksellinen tilanne oli erittäin huono ennen tervehdyttämissopimuksen tekemistä maaliskuussa 1994. Kuten 3.3.1995 päivätystä Saksan viranomaisten kirjeestä ilmenee, yrityksen myynnin supistuminen ja tuotantokapasiteetin heikko käyttöaste olivat aiheuttaneet huomattavia tappioita ja johtaneet maksuvalmiustilanteen dramaattiseen heikkenemiseen. Tämän tilanteen osoittaa oikeaksi myös se, että TAB myönsi lokakuussa 1993 tukea maksuvalmiusvaikeuksien korjaamiseksi.
- 198 Tämän jälkeen on huomautettava, että kuten Thüringenin osavaltion kirjelmistä ilmenee, sekä yksityiset että julkiset osapuolet allekirjoittivat tervehdyttämissopimuksen 7.3.1994 nimenomaan tämän tilanteen korjaamiseksi. Sopimuksen tarkoituksena oli näet PA:n velkaantuneisuuden merkittävä vähentäminen sen elinkelpoisuuden varmistamiseksi. Tässä yhteydessä toteutetuista toimenpiteistä ylivoimaisesti tärkein oli THA:n toimenpide, jolla se myönsi 120 miljoonan DEM:n suuruisen takauksen. Tämän summan sekä TIB:n ja TAB:n PA:lle myöntämien muiden luottojen ansiosta kyettiin maksamaan takaisin suuri osa yhteisyritykselle myönnettyistä pankkilainoista. TAB, TIB ja LfA toteuttivat myös erilaisia toimenpiteitä yhtäältä muiden PBK:lle myönnettyjen pankkilainojen takaisin maksamiseksi ja toisaalta PA:n maksuvalmiustilanteen vakauttamiseksi.

199 Kaikkien näiden seikkojen perusteella komissio saattoi siten perustellusti tehdä riidanalaisessa päätöksessä päätelmän, jonka mukaan PA:lla oli maksuvalmiusvaikeuksia silloin kun 25 miljoonan DEM:n luotto myönnettiin. Tätä ei myöskään kumoa Thüringenin osavaltion väite, jonka mukaan näiden tervehdyttämissopimuksen yhteydessä toteutettujen eri toimenpiteiden jälkeen yrityksen kirjanpitolanne oli melko myönteinen. Kun näet otetaan huomioon seikat, jotka olivat johtaneet PA:n tervehdyttämiseen, komissio saattoi perustellusti arvioida, että tämä seikka ei yksinään ollut riittävä, jotta olisi voitu päätellä, että PA ei ollut enää vaikeuksissa. Tämä päätelmä on tehtävä erityisesti sen vuoksi, että myöhemmin ilmeni, että yhtiön taseeseen sisältyvien varojen arvoa oli erittäin huomattavasti yliarvioitu. Kuten riidanalaisen päätöksen 36 ja 37 perustelukappaleesta ilmenee, PA:lle oli lisäksi alle kuuden kuukauden kuluttua tervehdyttämissopimuksen tekemisestä aiheutunut jälleen maksuvalmiusongelmia, joiden vuoksi TAB ja LfA olivat joutuneet myöntämään sille uusia luottoja. Kuten Thüringenin osavaltio itsekin korostaa kannekirjelmän 356 ja 360 kohdassa, PA oli vaarassa myös Pilz-yhtymää uhanneen konkurssin vuoksi ja sen vuoksi, että saatavia, joita kyseisellä yrityksellä oli kyseiseen yhtymään kuuluneilta yrityksillä, oli käsiteltävä luottotappioina.

200 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin huomauttaa vielä, että tervehdyttämissopimusta tehtäessä asianomaiset julkisyhteisöt eivät vielä tienneet useista kirjanpitorikoksista ja tukien kierrättämisestä Pilz-yhtymän välityksellä. Tämän tietämättömyyden perusteella ei voida kuitenkaan päätellä, että nämä elimet saattoivat eri tukien myöntämishetkellä ajatella, että PA ei olisi enää vaikeuksissa näiden toimenpiteiden jälkeen. On näet korostettava, että kun otetaan huomioon erittäin heikko tilanne, jossa PA oli tervehdyttämissopimusta tehtäessä, jokainen kohtuullisen huolellinen markkinatalouden ehdoin toimiva sijoittaja olisi ensin tutkinut perusteellisesti yrityksen taloudellisen tilanteen ja vaatinut toteuttamiskelpoisen rakenneuudistussuunnitelman laatimista ennen kuin olisi myöntänyt sille näin huomattavia luottoja ja erityisesti ennen sen ostamista. On todettava, että Saksan viranomaiset eivät ole komission useista pyynnöistä huolimatta antaneet tietoja minkäänlaisen rakenneuudistussuunnitelman laatimisesta (riidanalaisen päätöksen 108 kohta). Näin ollen Thüringenin osavaltio ei voi vedota näiden julkisten elinten tietämättömyyteen tukeakseen väitteitään, joiden mukaan nämä elimet saattoivat maaliskuussa 1994 käytettävissä olleiden tietojen perusteella katsoa, että PA ei ollut vaikeuksissa oleva yritys.

- 201 Komissio on siten menetellyt perustellusti katsoessaan, että rakenneuudistustukia myönnettäessä PA:ta oli pidettävä vaikeuksissa olevana yrityksenä ja että sen oli siten arvioitava 25 miljoonan DEM:n luottoa pelastamiseen ja rakenneuudistukseen myönnettävää tukea koskevien suuntaviivojensa valossa.
- 202 Todettakoon lopuksi, että Thüringenin osavaltio tekee virheen, kun se vetoaa perusteluvelvollisuuden laiminlyöntiin. Pitää paikkansa, että riidanalaiseen päätökseen sisältyy vain hyvin vähän tietoja syistä, joiden vuoksi PA:ta oli pidettävä vaikeuksissa olevana yrityksenä. Komissio oli kuitenkin menettelyn aloittamista koskeneessa päätöksessä selvästi ilmaissut, että ”riidanalaiisten tukien tavoitteena ei selvästikään ollut alueellisen kehityksen edistäminen vaan pikemminkin vaikeuksissa olevien yritysten tervehdyttäminen ja niiden rakenteiden uusiminen”, joten niiden olisi pitänyt täyttää pelastamiseen ja rakenneuudistukseen myönnettävää tukea koskevilla suuntaviivoissa asetetut edellytykset, jotta niitä olisi voitu pitää yhteismarkkinoille soveltuvina. On todettava, että asianomaiset osapuolet eivät ole ottaneet kantaa tähän luonnehdintaan. Tästä seuraa, että komission ei tarvinnut esittää tältä osin laajempia perusteluja riidanalaisessa päätöksessä. Tämä päätelmä on tehtävä erityisesti sen vuoksi, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan perusteluissa ei tarvitse esittää kaikkia asiaan liittyviä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, koska sitä, ovatko päätöksen perustelut EY 253 artiklan mukaisia, on tutkittava paitsi päätöksen sanamuodon myös asiayhteyden ja kaikkien asiaa koskevien oikeussääntöjen suhteen (asia C-367/95 P, komissio v. Sytraval ja Brink's France, tuomio 2.4.1998, Kok. 1998, s. I-1719, 63 kohta). Samoista syistä ja toisin kuin Thüringenin osavaltio väittää, komissiolla ei ollut velvollisuutta esittää riidanalaisessa päätöksessä täsmällisiä syitä, joiden vuoksi se arvioi, että muun muassa 25 miljoonan DEM:n luotto oli CD Albrechtsille myönnettyä tukea.
- 203 Edellä esitetyn perusteella Thüringenin osavaltion tämän tuen osalta esittämät kanneperusteet on hylättävä perusteettomina.

G TAB:n PA:lle myöntämä 20 miljoonan DEM:n luotto

1. Asianosaisten lausumat

204 Thüringenin osavaltio väittää aluksi, että toisin kuin komissio on todennut riidanalaisen päätöksen 33 perustelukappaleessa, TAB myönsi 20 miljoonan DEM:n luoton PA:lle lokakuussa 1993 eikä maaliskuussa 1994. Lisäksi se korostaa, että tätä luottoa on käytetty PA:n maksuvalmiustilanteen vahvistamiseen eikä siihen, että osa THA:n takauksen kattamista pankkiluotoista olisi maksettu takaisin. Tämän jälkeen se esittää, että riidanalainen päätös on EY 87 artiklan 1 kohdan vastainen, koska siinä todetaan, että tämä luotto on PA:lle myönnettyä valtiontukea, joka tämän on maksettava takaisin. Se näet arvioi, että toisin kuin komissio on todennut riidanalaisessa päätöksessä, tätä luottoa ei saa tarkastella pelastamiseen ja rakenneuudistukseen myönnettävää tukea koskevien suuntaviivojen perusteella, koska PA ei ollut tällaisessa tilanteessa. Lisäksi se väittää komission laiminlyöneen perusteluvollisuutensa siltä osin kuin se ei ole esittänyt perusteluja toteamukseleen siitä, että CD Albrechts sai tämän rahoitustuen ja että se oli julkisista varoista myönnetty etu, jota on tutkittava pelastamiseen ja rakenneuudistukseen myönnettävää tukea koskevien suuntaviivojen perusteella.

205 Komissio arvioi ODS:n tukemana, että Thüringenin osavaltion nyt käsiteltävän tuen osalta esittämät väitteet on hylättävä perusteettomina.

2. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

206 On korostettava, että Thüringenin osavaltion esittämät väitteet koskevat TIB:n myöntämää 20 miljoonan DEM:n luottoa ja ne ovat suureksi osaksi samansuuntaisia kuin väitteet, joita se esitti 25 miljoonan DEM:n luoton osalta.

207 Näin ollen kaikista edellä 186–205 kohdassa esitetyistä syistä, joita on sovellettava myös tähän tukeen, Thüringenin osavaltion tässä yhteydessä esittämät kanneperusteet on hylättävä perusteettomina.

H TIB:n PBK:lle maksama 3 miljoonan DEM:n ostohinta

1. Asianosaisten lausumat

208 Thüringenin osavaltio korostaa, että komissio ei ole arviointinsa yhteydessä ottanut huomioon sitä, että tämä tuki myönnettiin sen jälkeen kun suuri osa PA-yrityksen veloista oli tarkastettu, mikä merkitsi sitä, että varoja oli 250 miljoonan DEM:n ja velkoja 100 miljoonan DEM:n arvosta. Thüringenin osavaltion mukaan komission olisi pitänyt päätellä tästä seikasta, jonka Saksan viranomaiset olivat nimenomaisesti saattaneet sen tietoon 30.3.1999 päivätyllä kirjeellä, että tämän tuen myöntäminen oli markkinatalouden ehdoin toimivaa yksityistä sijoittajaa koskevan periaatteen mukaista eikä se siten ollut valtiontukea. Lisäksi se katsoo, että koska ostohinta suoritettiin eräälle Pilsz-yhtymän yhtiölle eikä se siis tullut lainkaan PA:n hyväksi, tuen palauttamista on vaadittava yksinomaan tämän yhtymän yrityksiltä. Se arvioi lopuksi komission laiminlyöneen perusteluvollisuutensa siltä osin kuin se ei ole esittänyt syitä, joiden vuoksi se katsoi, että TIB:n ja TAB:n suorittama 3 miljoonan DEM:n ostohinta on PA:lle ja CD Albrechtsille myönnettyä valtiontukea.

209 Komissio kiistää ODS:n tukemana Thüringenin osavaltion sen väitteen paikkansa-pitävyyden, jonka mukaan se olisi tehnyt virheen arvioidessaan, että kyseessä oli valtiontuki. Se korostaa, että vaikka kysymyksillä, joita se osoitti Saksan viranomaisille 25.11.1996 päivätyssä kirjeessä, pyrittiin suoraan varmistumaan siitä, että osto oli tapahtunut markkinaehtojen mukaisesti, viranomaiset eivät esittäneet tätä koskevia huomautuksia eivätkä toimittaneet jäljennöstä tervehtymissopimuksesta vaan tyytyivät väittämään, että ostohinnasta oli neuvoteltu. Se arvioi tässä yhteydessä, että sen oli mahdotonta selvittää yrityksen tulevasta kannattavuudesta

esitettyjen myönteisten arvioiden paikkansapitävyyttä. Lisäksi se väittää, että se, että PA:ta oli tuolloin pidettävä vaikeuksissa olevana yrityksenä, ratkaisi sen arvioinnin, jonka mukaan yksityinen sijoittaja ei olisi ostanut PA:ta ja että ostohintaa oli pidettävä valtiontukena. Se näet korostaa, että sen käytettävissä olleista tiedoista ei ilmennyt, että tuet olisi myönnetty sellaisen rakenneuudistussuunnitelman perusteella, jolla olisi kyetty varmistamaan kohtuullisessa ajassa yrityksen pitkän aikavälin kannattavuus ja elinkelpoisuus. Näistä tiedoista ilmeni pikemminkin päinvastoin, että pankkien saatavat oli suureksi osaksi tyydytetty muun muassa sillä, että THA oli maksanut 120 miljoonan DEM:n suuruisen summan, ja että PA:n tukemiseksi tai pelastamiseksi toteutetut toimenpiteet oli lähes yksinomaan rahoitettu julkisista varoista. Se huomauttaa lisäksi, että se oli menettelyn aloittamista koskeneesta päätöksestä lähtien luokitellut ostohinnan lainvastaisiin rakenneuudistustukiin pelastamiseen ja rakenneuudistukseen myönnettävää tukea koskevien suuntaviivojen perusteella. Lopuksi se korostaa, että Saksan viranomaiset olivat vahvistaneet tämän luokittelun, koska ne olivat todenneet, että maksuvalmiustarkoituksiin myönnettyt tuet olivat ehdottoman välttämättömiä (18.1.1996 päivätty kirje) ja että PA ei olisi kyennyt jatkamaan toimintaansa ilman kyseisten tervehdyttämistoimenpiteiden toteuttamista (14.7.1997 päivätty kirje).

210 Komissio kiistää ODS:n tukemana myös sen väitteen oikeellisuuden, jonka mukaan se olisi laiminlyönyt tältä osin perusteluvollisuutensa. Se korostaa, että koska tämä rahoitustuki oli jo menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä luokiteltu vaikeuksissa olevalle yritykselle myönnettyksi lainvastaiseksi rakenneuudistustueksi ja koska komissio ei ollut saanut päinvastaisia tietoja Saksan viranomaisilta (18.1.1996 ja 17.4.1997 päivätty kirjeet), sillä ei ollut mitään syytä arvioida tilannetta toisin riidanalaisessa päätöksessä (104–111 perustelukappale).

211 ODS huomauttaa lisäksi, että Thüringenin osavaltio näyttää sekoittavan vaatimukset, jotka liittyvät perusteluvollisuuteen, ja sen, onko komissio tutkinut tosiseikat asianmukaisesti. Se korostaa, että komission huomioon ottamien tosiseikkojen mahdollinen paikkansapitämättömyys ei kuulu perusteluvollisuuden alaan, sillä komissiolla oli oikeus olettaa ne paikkansapitäviksi, koska ne perustuivat Saksan

liittotasavallan antamiin tietoihin. Se korostaa, että koska oli ilmeistä, että näiden tietojen perusteella kyseiset toimenpiteet olivat valtiontukia, komission ei tarvinnut tutkia yksityiskohtaisesti ja erikseen jokaista EY 87 artiklan 1 kohdan aineellista osatekijää, vaan se saattoi tyytyä lyhyisiin perusteluihin.

2. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 212 Thüringenin osavaltio vetoaa nyt käsiteltävän tuen osalta tosiseikkoja koskevaan virheeseen, ilmeiseen arviointivirheeseen sekä perusteluvollisuuden laiminlyöntiin.
- 213 Thüringenin osavaltio väittää tosiseikkoja koskevaan virheeseen ja ilmeiseen arviointivirheeseen liittyvän perusteen yhteydessä lähinnä, että kun otetaan huomioon tiedot, joita komissiolla oli käytettävissään riidanalaista päätöstä tehdessään, komission olisi pitänyt todeta, että TIB:n PA:n osakkeiden ostosta maksama 3 miljoonan DEM:n ostohinta oli markkinaehtojen mukainen.
- 214 Tässä yhteydessä on muistettava, että komissio totesi menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä, että ”TAB ja TIB maksoivat [PA:n] oston yhteydessä yhteensä 15 miljoonaa [DEM]” ja että ”tästä määrästä 3 miljoonaa DEM vastasi hintaa, jonka TIB oli maksanut ostaessaan osakkeensa [PBK:ssa]” (menettelyn aloittamista koskevan päätöksen 2.2.2 kohdan toinen alakohta). Tämän jälkeen se korosti rahoitustukia koskevan alustavan arvionsa yhteydessä, että 3 miljoonan DEM:n ostohinta on varmasti muiden tukien tavoin EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea (menettelyn aloittamista koskevan päätöksen 3 kohdan ensimmäinen alakohta). Lisäksi se vaati nimenomaisesti Saksan liittotasavaltaa kuvaamaan yksityiskohtaisesti, miten ostohinta oli laskettu (menettelyn aloittamista koskevan päätöksen liitteessä oleva kysymys 4).

- 215 Saksan viranomaiset ottivat tähän kantaa 30.3.1999 päivätyssä kirjeessään. Ne korostivat ensinnäkin, että ostohintaa ei ollut ilmoitettu laskelman muodossa, vaan se perustui pikemminkin neuvotteluihin, ja toiseksi, että tätä tukea ei ollut saanut PA vaan pikemminkin Pilz-yhtymä. Lisäksi ne korostivat, että kun otettiin huomioon myönteinen tasetilanne ja tervehdyttämissopimuksen ansiosta aikaansaatu velkaantumisen merkittävä keventyminen, TIB ja TAB saattoivat tuolloin katsoa, että näin merkittävä sitoumus oli puolustettavissa, koska yrityksen varojen arvo ylitti huomattavasti sen velkojen arvon. Saksan viranomaisten mielestä tämä päätelmä oli tehtävä erityisesti sen vuoksi, että sen yksiköillä ei ollut tuolloin vielä tietoa Pilzin tekemistä kirjanpitorikoksista.
- 216 Komissio on perustellusti katsonut, että nämä tiedot eivät olleet riittäviä muuttamaan sen päätelmää, jonka mukaan ostohintaa oli pidettävä valtioneuvoston päätelmänä.
- 217 Saksan viranomaiset eivät ole ensinnäkään antaneet tietoja, joiden perusteella olisi voitu selvittää tapa, jolla 3 miljoonan DEM:n hinta laskettiin. Yksinomaan sillä seikalla, että hinta neuvoteltiin osapuolten kesken, ei ole tässä yhteydessä merkitystä. Toiseksi edellä 199 kohdassa mainituista syistä Saksan viranomaiset tekevät virheen vedotessaan yhteisyrityksen varojen arvoon tervehdyttämissopimuksen tekemisen jälkeen ja siihen, että TIB ja TAB eivät tieneet, että näitä varoja oli vääristelty ostohinnan perustelemiseksi. Tämä päätelmä on tehtävä erityisesti sen vuoksi, että niiden tietojen perusteella, joita komissiolla oli käytettävissään riidanalaisista päätöistä tehdessään, se saattoi perustellusti päätellä, että ostohetkellä maaliskuussa 1994 kohtuullisen huolellisen markkinatalouden ehdoin toimivan sijoittajan olisi pitänyt todeta, että PA oli vaikeuksissa (ks. edellä 196–202 kohta).
- 218 Thüringenin osavaltio vetoaa sitä vastoin perustellusti siihen, että komissio ei ole ottanut huomioon sitä, että tämä tuki suoritettiin suoraan PBK:lle. Komissio ei ole näet esittänyt mitään seikkaa, josta ilmenisi, että tämä tuki oli tarkoitettu PA:n tai

CD Albrechtsin rakenneuudistuksiin. Näin ollen komissio on tehnyt virheen katsoessaan riidanalaisen päätöksen 1 artiklan 2 kohdassa, että tämä tuki oli ”myönnetty [CD Albrechtsin] rakenneuudistusta varten”. Komissio ei ole myöskään esittänyt riidanalaisessa päätöksessä mitään perusteluja osoittaakseen, että PA:lle koituisi sellaista etua tästä rahoitustuesta, että tuen takaisinperiminen siltä olisi perusteltavissa.

- 219 Kun otetaan huomioon tämä tosiseikkoja koskeva virhe, joka liittyy tuensaajan henkilöllisyyteen ja tätä koskevien perustelujen EY 253 artiklan vastaiseen puuttumiseen, riidanalaisen päätöksen 1 artiklan 2 kohta on kumottava siltä osin kuin komissio toteaa, että 3 miljoonan DEM:n ostohinta on katsottava tueksi, joka on ”myönnetty [CD Albrechtsin] rakenneuudistusta varten”.

I TIB:n PA:n pääomaa täydentämään myöntämä 12 miljoonan DEM:n tuki

1. Asianosaisten lausumat

- 220 Thüringenin osavaltio väittää aluksi, että komissio on tehnyt useita tosiseikkoja koskevia virheitä tämän tuen osalta. Se korostaa, että komissio on jättänyt toteamatta sen, että kuten Saksan viranomaisten 18.1.1996 ja 30.3.1999 päivätyistä kirjeistä ilmenee, pääomaa täydentämään myönnetystä 12 miljoonan DEM:n tuesta 7,6 miljoonaa DEM käytettiin siihen, että osa suoraan Pilz Constructionille myönnettyistä THA:n takauksen kattamista pankkilainoista maksettiin takaisin. Tämän pääoman täydennyksen loppuosa eli 4,4 miljoonaa DEM kierrätettiin Thüringenin osavaltion mukaan Pilz-yhtymälle korvaamatta jätettyjen kulujen ja suorittamatta jätettyjen maksujen muodossa sen hallinnointi- ja toimitussopimuksen perusteella, jonka PA teki tämän yhtymän kanssa.

- 221 Se väittää tämän jälkeen, että komissio on näiden tosiseikkoja koskevien virheiden vuoksi tehnyt arviointivirheitä ja laiminlyönyt perusteluvelvollisuuden tämän tuen osalta. Se korostaa, että koska tästä tuesta 7,6 miljoonaa DEM käytettiin siihen, että THA:n takauksen kattamia pankkilainoja maksettiin takaisin, kyseessä ei ole valtiontuki eikä varsinkaan uusi tuki, joka olisi yhteismarkkinoille soveltumaton. Se toteaa, että koska tämä osuus avustuksesta suoritettiin sen vuoksi, että osa THA:n takauksen kattamista lainoista kyettäisiin maksamaan takaisin, ja koska komission mielestä tämän takauksen myöntäminen on valtiontukea, komissio on tehnyt virheen katsoessaan, että tämän takauksen perusteella suoritettujen summat olisivat niin ikään valtiontukia, koska tämä merkitsisi sitä, että samat summat luettaisiin kahteen kertaan valtiontuiksi. Se arvioi lisäksi, että koska, kuten edellä on jo osoitettu, takauksen myöntämisestä on pidettävä perustamissopimuksen kanssa yhteensopivana olemassa olevana tukena, sama pätee väistämättä tähän rahoitustukeen, joka on suoritettu takauksesta johtuvien velvoitteiden täyttämiseksi. Thüringenin osavaltio katsoo kuitenkin, että tilanne on tällainen vain siltä osin kuin THA:n takauksen kattamat lainat on todellisuudessa käytetty Albrechtsin CD-tehtaan rakentamiseen.
- 222 Thüringenin osavaltio arvioi, että komissio on niin ikään tehnyt arviointivirheen ja laiminlyönyt perusteluvelvollisuutensa siltä osin kuin se on todennut riidanalaisessa päätöksessä, että 4,4 miljoonan DEM:n suuruinen loppuosa on PA:lle myönnettyä valtiontukea. Se korostaa, että toisin kuin komissio on todennut riidanalaisessa päätöksessä, tätä rahoitustukea ei olisi saanut tutkia pelastamiseen ja rakenneuudistukseen myönnettävää tukea koskevien suuntaviivojen perusteella, koska PA ei ollut tällaisessa tilanteessa. Lisäksi se väittää, että PA ei ole koskaan saanut tätä tukea, koska sillä on rahoitettu Pilsz-yhtymälle hallinnointi- ja tavarantoimitussopimuksen perusteella toimitettujen mutta maksamatta jätettyjen tavaroiden tuotantoa. Se arvioi näin ollen, että mikäli katsotaan, että tämä tuki on valtiontukea, sen palauttamista pitäisi vaatia ainoastaan Pilsz-yhtymän yrityksiltä.
- 223 Komissio arvioi ODS:n tukemana, että kaikki 12 miljoonan DEM:n suuruiseen pääomaa täydentävään tukeen liittyvät väitteet on hylättävä perusteettomina.

2. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 224 Thüringenin osavaltio vetoaa nyt käsiteltävän väitteen yhteydessä useisiin tosiseikkoja koskeviin virheisiin, ilmeiseen arviointivirheeseen ja perusteluvollisuuden laiminlyöntiin.
- 225 Aluksi on hylättävä Thüringenin osavaltion esittämät perustelut, joilla se pyrkii osoittamaan, että komissio on tehnyt tosiseikkoja koskevan virheen TIB:n PA:n pääomaa täydentämään myöntämän 12 miljoonan DEM:n tuen osalta, kun se ei ole todennut ensinnäkään, että tästä tuesta 7,6 miljoonaa DEM käytettiin THA:n takaamien lainojen takaisinmaksuun, ja toiseksi, että 4,4 miljoonaa DEM tästä tuesta kierrätettiin Pilz-yhtymän hyväksi.
- 226 On näet muistettava, että komissio totesi menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä, että TIB:n ja TAB:n yhteisyrityksen oston yhteydessä suorittamasta 15 miljoonan DEM:n summasta 3 miljoonaa DEM vastasi yhtiön osakkeiden ostohintaa, ”kun loput 12 miljoonaa [DEM] olivat apporttia yhteisyrityksen pääomaan” ja että ”näistä 12 miljoonasta [DEM:sta] 7,6 miljoonaa [DEM] käytettiin THA:n takaaman lainan takaisinmaksuun ja loput 4,4 miljoonaa käytettiin käyttövaroina” (menettelyn aloittamista koskevan päätöksen 2.2.2 kohdan toinen alakohta).
- 227 Saksan viranomaiset ovat 30.3.1999 päivätyssä kirjeessään vahvistaneet tämän tosiseikkoja koskevan esityksen. Asiakirja-aineistosta ei myöskään ilmene, että muut asianomaiset osapuolet olisivat kiistäneet sen paikkansapitävyyden.

- 228 Kun otetaan huomioon tiedot, joita komissiolla oli käytettävissään riidanalaisista päätöistä tehdessään, se on siten menetellyt perustellusti todetessaan riidanalaisen päätöksen 34 perustelukappaleessa, että yhteisyrityksen siirtyessä maaliskuussa 1994 TIB:n ja TAB:n haltuun nämä maksoivat siitä yhteensä 15 miljoonaa DEM, josta 3 miljoonaa DEM kuului TIB:n yrityksen osakkeista PBK:lle maksamaan kauppahintaan, ja loput 12 miljoonaa Saksan markkaa maksettiin tukena täydentämään PA:n pääomaa.
- 229 Thüringenin osavaltio tekee lisäksi virheen, kun se väittää, että komissio on jättänyt ottamatta huomioon, että tästä tuesta 7,6 miljoonaa DEM käytettiin THA:n takauksen kattamien lainojen takaisinmaksuun. Ei ole tarpeen antaa ratkaisua siitä, onko komissio todellisuudessa unohtanut ottaa tämän huomioon, sillä on riittävää todeta, että mikäli tämä laiminlyönti oletettaisiin toteen näytetyksi, se ei vaikuttaisi sitä koskevan arvioinnin pätevyyteen tältä osin. Kuten näet edellä 194 kohdassa on korostettu, on mahdotonta, että THA:n takaamien lainojen takaisinmaksuun myönnettyt rahoitustuet olisi otettu kahteen kertaan huomioon, koska ainoastaan summia, jotka THA on todellisuudessa maksanut takauksensa täyttämiseksi, on pidetty riidanalaisessa päätöksessä valtiontukena.
- 230 Lopuksi siltä osin kuin Thüringenin osavaltio väittää, että komissio on jättänyt ottamatta huomioon sen, että tästä tuesta 4,4 miljoonaa DEM kierrätettiin Pilz-yhtymän hyväksi, on viitattava tätä väitettä koskevaan arviointiin, joka on esitetty Thüringenin osavaltion niiden väitteiden yhteydessä, jotka liittyvät riidanalaisen päätöksen 2 artiklaan sisältyvän takaisinperimismääräyksen laillisuuteen (ks. jäljempänä 307–348 kohta).
- 231 Toiseksi todettakoon, että koska on osoitettu, että komissio ei ole tehnyt tosiseikkoja koskevaa virhettä tämän tuen osalta, on tutkittava väitteet, joita Thüringenin osavaltio on esittänyt osoittaakseen ilmeisten arviointivirheiden olemassaolon ja perusteluvollisuuden laiminlyönnin tämän tuen osalta.

- 232 Tässä yhteydessä Thüringenin osavaltio tekee virheen väittäessään, että koska apportista 7,6 miljoonaa DEM käytettiin THA:n takaamien luottojen takaisinmaksuun, komissio olisi tehnyt ilmeisen arviointivirheen ja laiminlyönyt perusteluvollisuutensa pitäessään tätä avustusta uutena tukena. Jo pelkästään sen perusteella, että TIB maksoi tämän tuen, joka käytettiin THA:n takaamien luottojen takaisinmaksuun, voidaan päätellä, että kyseessä ei ole tähän takaukseen perustuva toimenpide. Tästä syystä kyseessä on todellakin uusi tuki.
- 233 Komissio on joka tapauksessa perustellusti pitänyt nyt käsiteltävää tukea vaikeuksissa olevan yrityksen rakenneuudistukseen myönnettynä tukena. Kuten edellä 196–202 kohdassa on korostettu, PA:ta voitiin pitää tämän luoton myöntämishetkellä vaikeuksissa olevana yrityksenä. Voidaan todellakin olettaa, että yksityinen yhtiö, joka on TIB:n asemassa, ei olisi myöntänyt tukea täydentämään PA:n kaltaisen vaikeuksissa olevan yrityksen pääomaa tekemättä ainakin yksityiskohtaista selvitystä yrityksen taloudellisesta tilanteesta ja laatimatta rakenneuudistussuunnitelmaa. Vaikka tätä tukea oli menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä pidetty valtiontukena, Saksan viranomaiset eivät myöskään vastustaneet tätä luonnehdintaa hallinnollisessa menettelyssä. Kuten edellä 202 kohdassa on korostettu, komissio on myös esittänyt riittävät perustelut EY 253 artiklan vaatimusten mukaisesti osoittaakseen sen, että tämä tuki oli yhteismarkkinoille soveltumaton.
- 234 Edellä esitetyn perusteella perusteet, joita Thüringenin osavaltio on esittänyt nyt käsiteltävän tuen osalta, on hylättävä perusteettomina.

J Osto, jonka yhteydessä TIB ja TAB ovat hankkineet itselleen PA:n osakepääoman

1. Asianosaisten lausumat

- 235 Thüringenin osavaltio väittää komission tehneen virheen todetessaan riidanalaisessa päätöksessä, että riidanalaisen päätöksen 35 perustelukappaleessa mainittu

33 miljoonan DEM:n suuruinen summa on rahoitustukea. Se korostaa, että tämä määrä vastaa todellisuudessa PA:n nimellispääomaa. Lisäksi se katsoo komission tehneen ilmeisen arviointivirheen ja laiminlyöneen perusteluvelvollisuutensa.

²³⁶ Komissio on myöntänyt 5.5.2004 pidetyssä istunnossa tehneensä virheen todetessaan riidanalaisessa päätöksessä, että se, että TIB ja TAB ostivat PA:n osakepääoman 33 miljoonalla DEM:lla, oli valtiontukea. Näin ollen se hyväksyy sen, että riidanalainen päätös kumotaan tältä osin.

2. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

²³⁷ Kun otetaan huomioon toteamukset, joita komissio on esittänyt 5.5.2004 pidetyssä istunnossa ja jotka on otettu istunnosta laadittuun pöytäkirjaan, on todettava, ilman että tätä koskevien muiden väitteiden tutkiminen olisi tarpeen, että komissio on tehnyt tosiseikkoja koskevan virheen pitäessään valtiontukea sitä, että TIB ja TAB ostivat PA:n osakepääoman 33 miljoonalla DEM:lla.

²³⁸ Edellä esitetyn perusteella riidanalaisen päätöksen 1 artiklan 2 kohta on kumottava siltä osin kuin komissio on katsonut, että CD Albrechtsin rakenneuudistuksiin tarkoitettu yhteismarkkinoille soveltumaton valtiontuki sisältää PA:n osakepääoman ostamiseen käytetyn 33 miljoonan DEM:n suuruisen summan.

K LfA:n PA:lle myöntämä 2 miljoonan DEM:n luotto

1. Asianosaisten lausumat

- 239 Thüringenin osavaltio väittää komission tehneen riidanalaisessa päätöksessä virheen, kun se ei ole ottanut huomioon sitä, että LfA:n PA:lle myöntämää 2 miljoonan DEM:n luottoa ei suoritettu tälle yhtiölle, vaan sillä ainoastaan maksettiin takaisin PBK:lle myönnettyjä pankkilainoja, jotka olivat Baijerin osavaltion antaman takauksen kattamia, eikä perustellut tätä riittävästi. Se katsoo, että koska komissio on jo laskenut takauksen kokonais määrän (54,7 miljoonaa DEM) valtiontueksi, se, että myös tätä luottoa pidettäisiin valtiontukena, merkitsisi sitä, että sama summa otettaisiin kahteen kertaan huomioon tukena. Se arvioi myös, että komissio on tehnyt arviointivirheen katsoessaan riidanalaisessa päätöksessä mitään perusteluja esittämättä, että LfA:n myöntämä 2 miljoonan DEM:n luotto olisi uutta tukea. Lopuksi se väittää komission laiminlyöneen perusteluvollisuutensa, koska se ei ole esittänyt syitä, joiden vuoksi se katsoi, että LfA:n PA:lle myöntämä 2 miljoonan DEM:n laina oli yhteismarkkinoille soveltumatonta tukea.
- 240 Komissio toteaa ODS:n tukemana, että tätä tukea koskevat Thüringenin osavaltion väitteet on hylättävä perusteettomina.

2. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 241 Thüringenin osavaltio vetoaa nyt käsiteltävän rahoitustuen osalta tosiseikkoja koskevaan virheeseen, ilmeiseen arviointivirheeseen ja perusteluvollisuuden laiminlyöntiin.

242 Tässä yhteydessä on ensinnäkin tutkittava, onko, kuten Thüringenin osavaltio väittää, komissio tehnyt tosiseikkoja koskevan virheen, kun se ei ole ottanut huomioon sitä, että LfA:n PA:lle myöntämä 2 miljoonan DEM:n luotto käytettiin siihen, että osa Baijerin osavaltion takauksen kattamista luotoista maksettiin takaisin.

243 On muistettava, että komissio esitti menettelyn aloittamista koskevan päätöksen 2.2.2 kohdan kolmannessa alakohdassa seuraavat toteamukset:

”Baijeri[n osavaltio] teki LfA:n välityksellä 8.3.1994 — — yhteisyrityksen hyväksi kaksi lainasopimusta, joista ensimmäinen oli 2 miljoonan [DEM:n] suuruinen ja jälkimmäinen 7 miljoonan [DEM:n suuruinen]; niiden koroksi vahvistettiin molemmissa tapauksissa 7 prosenttia ja takaisinmaksupäiväksi ensin mainitussa tapauksessa viimeistään 31.3.1996 ja jälkimmäisessä tapauksessa 30.3.1996. Ensin mainittu laina käytettiin Baijerin [osavaltion] takaaman luoton takaisinmaksuun.”

244 Tästä katkelmasta ilmenee selvästi, että komissio oli tietoinen siitä, että LfA:n myöntämä 2 miljoonan DEM:n laina käytettiin takauksen kattamien luottojen takaisinmaksuun.

245 Tämän jälkeen on huomautettava, että hallinnollisessa menettelyssä Saksan viranomaiset sen enempää kuin muutkaan asianomaiset osapuolet eivät esittäneet huomautuksia tämän tiedon korjaamiseksi. Saksan viranomaiset päinvastoin vahvistivat 30.3.1999 päivätyssä kirjeessä, että menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä tältä osin esitetyt toteamukset olivat oikeita.

246 Näin ollen on katsottava, että niiden tietojen perusteella, joita komissiolla oli käytettävissään riidanalaisista päätöistä tehdessään, sen olisi pitänyt tietää, että 2 miljoonan DEM:n luotto käytettiin siihen, että osa Baijerin osavaltion takaamista luotoista maksettiin takaisin.

247 Toisin kuin on todettu 3 miljoonan DEM:n saatavasta luopumisesta (ks. edellä 123–130 kohta), tällä virheellä ei ole kuitenkaan seurauksia päätöksen laillisuuden kannalta, koska tässä tapauksessa on joka tapauksessa mahdotonta, että sama etu otettaisiin kahteen kertaan huomioon. Pelkästään sen perusteella, että tämä tuki käytettiin Baijerin osavaltion takaamien lainojen takaisinmaksuun, ei näet voida päätellä, että kyseessä olisi tähän takaukseen perustuva toimenpide. Erityisesti on todettava, että tämä luotto maksettiin PA:lle, jotta tämä kykenisi maksamaan takaisin osan takauksen kattamista lainoista. Vaikka luoton myöntämisellä pyritään mahdollistamaan takauksen kattamien lainojen takaisinmaksu, kyseessä ei kuitenkaan ole olemassa olevaan takaukseen perustuva toimenpide vaan uusi tuki.

248 Toiseksi Thüringenin osavaltio menettelee virheellisesti väittäessään komission tehneen tosiseikkoja koskevan virheen ja laiminlyöneen perusteluvelvollisuutensa, kun se on katsonut, että tämä luotto myönnettiin vaikeuksissa olevalle yritykselle ja että kyseessä oli yhteismarkkinoille soveltumaton valtiontuki. On muistettava, että silloin kun tämä luotto myönnettiin, PA:ta voitiin pitää vaikeuksissa olevana yrityksenä (ks. tästä edellä 196–202 kohta). Voidaan todellakin olettaa, että LfA:n tilanteessa oleva yksityinen yhtiö ei olisi myöntänyt uutta luottoa PA:n kaltaiselle vaikeuksissa olevalle yritykselle, ainakaan selvittämättä yrityksen taloudellista tilannetta ja laatimatta rakenneuudistussuunnitelmaa. Vaikka tätä luottoa oli pidetty menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä valtiontukena, Saksan viranomaiset eivät ole myöskään vastustaneet tätä luonnehdintaa. Kuten edellä 202 kohdassa on korostettu, komissio on myös perustellut riittävästi sitä, että PA:ta oli pidettävä vaikeuksissa olevana yrityksenä ja että tämä tuki oli siten yhteismarkkinoille soveltumatonta.

249 Edellä esitetyn perusteella Thüringenin osavaltion tämän tuen osalta esittämät kanneperusteet on hylättävä perusteettomina.

L *TIB:n PA:lle myöntämä 3,5 miljoonan DEM:n osakaslaina*

1. Asianosaisten lausumat

250 Thüringenin osavaltio väittää, että riidanalaisessa päätöksessä on rikottu EY 87 artiklan 1 kohtaa ja laiminlyöty perusteluvelvollisuus siltä osin kuin siinä on pidetty 3,5 miljoonan DEM:n osakaslainaa PA:lle myönnettynä yhteismarkkinoille soveltumattomana valtiontukena. Se korostaa, että toisin kuin komissio on todennut riidanalaisessa päätöksessä, tätä lainaa ei olisi saanut tarkastella pelastamiseen ja rakenneuudistukseen myönnettävää tukea koskevien suuntaviivojen valossa, koska PA ei ollut tällaisessa tilanteessa. Lisäksi se huomauttaa, että kuten Saksan viranomaisten 30.3.1999 päivätystä kirjeestä ilmenee, TIB:n PA:lle myöntämä 3,5 miljoonan DEM:n osakaslaina kierrätettiin Pilz-yhtymälle keskitetyn käteisvarojen hallintajärjestelmän kautta.

251 Komissio arvioi ODS:n tukemana, että Thüringenin osavaltion nyt käsiteltävän tuen osalta esittämät väitteet on hylättävä perusteettomina.

2. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

252 Thüringenin osavaltio vetoaa nyt käsiteltävän tuen osalta tosiseikkoja koskevaan virheeseen, ilmeiseen arviointivirheeseen ja perusteluvelvollisuuden laiminlyöntiin.

253 Aluksi on huomautettava, että Thüringenin osavaltio ei kiistä sen riidanalaisen päätöksen 35 perustelukappaleeseen otetun toteamuksen paikkansapitävyyttä, jonka mukaan TIB myönsi huhtikuussa 1994 PA:lle 3,5 miljoonan DEM:n osakaslainan.

- 254 Tämän jälkeen on korostettava, että Thüringenin osavaltio menettelee virheellisesti väittäessään komission tehneen tosiseikkoja koskevan virheen ja laiminlyöneen perusteluvollisuutensa, kun se on soveltanut pelastamiseen ja rakenneuudistukseen myönnettävää tukea koskevia suuntaviivoja ja pitänyt tätä luottoa yhteismarkkinoille soveltumattomana valtiontukena. Kuten edellä 196–202 kohdassa on näet korostettu, PA:ta voitiin tämän luoton myöntämishetkellä pitää vaikeuksissa olevana yrityksenä. Voidaan todellakin olettaa, että TIB:n tilanteessa oleva yksityinen yritys ei olisi myöntänyt luottoa PA:n kaltaiselle vaikeuksissa olevalle yritykselle tekemättä ainakin yksityiskohtaista selvitystä yhteisyrityksen taloudellisesta tilanteesta ja laatimatta rakenneuudistussuunnitelmaa. Todettakoon lisäksi, että vaikka tätä tukea pidettiin valtiontukena menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä, Saksan viranomaiset eivät vastustaneet tätä luonnehdintaa. Kuten edellä 202 kohdassa on todettu, komissio on myös perustellut riittävästi sitä, että PA:ta pidettiin vaikeuksissa olevana yrityksenä ja että tuki oli siten yhteismarkkinoille soveltumattonta.
- 255 Lopuksi siltä osin kuin Thüringenin osavaltio väittää komission jättäneen ottamatta huomioon sen, että tämä tuki kierrätettiin Pilz-yhtymän hyväksi, on viitattava tätä väitettä koskevaan arviointiin, joka on esitetty tarkasteltaessa riidanalaisen päätöksen 2 artiklaan sisältyvän takaisinperimismääräyksen laillisuutta koskevia Thüringenin osavaltion väitteitä (jäljempänä 307–347 kohta).
- 256 Edellä esitetyn perusteella kanneperusteet, joita Thüringenin osavaltio on esittänyt nyt käsiteltävän tuen osalta, on hylättävä perusteettomina.

M LfA:n Pilz-yhtymälle myöntämä 15 miljoonan DEM:n luotto

1. Asianosaisten lausumat

- 257 Thüringenin osavaltio katsoo komission tehneen ilmeisen arviointivirheen LfA:n myöntämän 15 miljoonan DEM:n luoton osalta, koska se on myönnetty suoraan

Pilz-yhtymälle, joten sen palauttamista ei ole syytä vaatia yhteisyritykseltä ja sen seuraajilta. Tämän jälkeen se väittää komission laiminlyöneen perusteluvelvollisuutensa siltä osin kuin se ei ole esittänyt syitä, joiden vuoksi tämä luotto olisi PA:lle tai CD Albrechtsille myönnettyä tukea.

258 Komissio arvioi ODS:n tukemana, että Thüringenin osavaltion tämän tuen osalta esittämät väitteet on hylättävä perusteettomina. Se korostaa, ettei merkitystä ole sillä, että 15 miljoonan DEM:n luotto oli tarkoitettu Pilz-yhtymälle, sillä kyseessä oli käyttöpääomaluotto, joka oli tarkoitettu siirtymäkaudeksi, jonka aikana löydettäisiin yhteisyrityksen ostamisesta kiinnostunut sijoittaja, joten se hyödytti myös yhteisyritystä ja PA:ta.

2. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

259 Thüringenin osavaltio vetoaa nyt käsiteltävän tuen osalta ilmeiseen arviointivirheeseen ja perusteluvelvollisuuden laiminlyöntiin.

260 Thüringenin osavaltio väittää perustellusti, että komissio on jättänyt ottamatta huomioon sen, että tämä tuki suoritettiin suoraan Pilz-yhtymälle. Komissio ei ole näet esittänyt mitään tietoja, joista ilmenisi, että tämä tuki oli tarkoitettu PA:n tai CD Albrechtsin rakenneuudistukseen.

261 Tätä päätelmää ei muuta se, että kuten komissio on todennut riidanalaisen päätöksen 37 perustelukappaleessa, 15 miljoonan DEM:n luotto oli tarkoitettu

siirtymäkaudeksi, jonka aikana löydettäisiin PA:n ostamisesta kiinnostunut sijoittaja. Sen lisäksi, että komissio ei ole esittänyt mitään todisteita tämän väitteen tueksi, ei ole myöskään osoitettu, että PA olisi todellisuudessa saanut hyötyä tästä tuesta. Näin ollen komissio on tehnyt ilmeisen arviointivirheen katsoessaan, että tämä luotto hyödytti PA:ta.

- 262 Edellä esitetyn perusteella riidanalaisen päätöksen 1 artiklan 2 kohta on kumottava siltä osin kuin komissio toteaa, että 15 miljoonan DEM:n luotto on tuki, joka on ”myönnetty [CD Albrechtsin] rakenneuudistusta varten”, ilman että olisi tarpeen tutkia perusteluvollisuuden laiminlyöntiä koskevaa väitettä.

N TAB:n CD Albrechtsille myöntämä 15 miljoonan DEM:n luotto

1. Asianosaisten lausumat

- 263 Thüringenin osavaltio korostaa, että kuten Saksan viranomaisten 30.3.1999 päiväystä kirjeestä ilmenee, TAB:n CD Albrechtsille myöntämä 15 miljoonan DEM:n luotto kierrätettiin Pilz-yhtymän hyväksi. Se huomauttaa niin ikään, että tämä luotto on jo maksettu takaisin. Tämän jälkeen se väittää komission rikkoneen EY 87 artiklan 1 kohtaa siltä osin kuin se on katsonut riidanalaisessa päätöksessä, että 15 miljoonan DEM:n luotto on PA:lle myönnettyä valtiontukea. Se korostaa, että toisin kuin komissio on todennut riidanalaisessa päätöksessä, tätä luottoa ei saa tarkastella pelastamiseen ja rakenneuudistukseen myönnettävää tukea koskevien suuntaviivojen valossa, koska PA, josta on tullut CD Albrechts, ei ollut tällaisessa tilanteessa, kun tuki myönnettiin. Lisäksi se esittää komission laiminlyöneen perusteluvollisuutensa siltä osin kuin se ei ole esittänyt syytä, joiden vuoksi tämä luotto olisi PA:lle tai CD Albrechtsille myönnettyä tukea.

264 Komissio arvioi ODS:n tukemana, että Thüringenin osavaltion nyt käsiteltävän tuen osalta esittämät väitteet on hylättävä perusteettomina.

2. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

265 Thüringenin osavaltio vetoaa nyt käsiteltävän tuen osalta tosiseikkoja koskevaan virheeseen, ilmeiseen arviointivirheeseen sekä perusteluvollisuuden laiminlyöntiin.

266 Tältä osin on aluksi korostettava, että Thüringenin osavaltio ei ole esittänyt mitään todisteita tukeakseen väitettään, jonka mukaan tämä luotto olisi jo maksettu osittain tai kokonaan takaisin. Se ei myöskään ole osoittanut, että komissiolle olisi ilmoitettu hallinnollisen menettelyn aikana luoton takaisinmaksusta.

267 Thüringenin osavaltio menettelee myös virheellisesti väittäessään, että komissio olisi tehnyt oikeudellisen virheen ja laiminlyönyt perusteluvollisuutensa pitäessään tätä luottoa yhteismarkkinoille soveltumattomana rakenneuudistukseen tarkoitettuna valtiontukena. Edellä 196–202 kohdassa esitetyistä syistä CD Albrechtsia, entistä PA:ta, voitiin pitää vaikeuksissa olevana yrityksenä tätä luottoa myönnettäessä. Voidaan todellakin olettaa, että TAB:n tilanteessa oleva yksityinen yhtiö ei olisi myöntänyt luottoa CD Albrechtsin kaltaiselle vaikeuksissa olevalle yritykselle tekemättä ainakin yksityiskohtaista selvitystä yrityksen taloudellisesta tilanteesta ja laatimatta rakenneuudistussuunnitelmaa. Vaikka tätä tukea on menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä pidetty valtiontukena, Saksan viranomaiset eivät ole myöskään sittemmin vastustaneet tätä luonnehdintaa. Kuten edellä 202 kohdassa on lisäksi korostettu, komissio on perustellut riittävästi sitä, että CD Albrechtsia oli pidettävä vaikeuksissa olevana yrityksenä ja että tämä tuki oli siten yhteismarkkinoille soveltumatonta.

- 268 Lopuksi on todettava, että siltä osin kuin Thüringenin osavaltio väittää komission jättäneen ottamatta huomioon sen, että tämä tuki kierrätettiin Pilz-yhtymän hyväksi, on viitattava tätä väitettä koskevaan arviointiin, joka on esitetty tarkasteltaessa riidanalaisen päätöksen 2 artiklaan sisältyvän takaisinperimismääräyksen laillisuutta koskevia Thüringenin osavaltion väitteitä (jäljempänä 318–344 kohta).
- 269 Edellä esitetyn perusteella Thüringenin osavaltion nyt käsiteltävän tuen osalta esittämät kanneperusteet on hylättävä perusteettomina, tämän vaikuttamatta viimeksi mainitun väitteen myöhempään tarkasteluun.

O *LfA:n CD Albrechtsille myöntämä 7 miljoonan DEM:n luotto*

1. Asianosaisten lausumat

- 270 Thüringenin osavaltio väittää ensinnäkin komission tehneen useita tosiseikkoja koskevia virheitä 7 miljoonan DEM:n luoton osalta. Se esittää, että toisin kuin komissio on riidanalaisen päätöksen 36 ja 73 perustelukappaleessa todennut, LfA:n PA:lle myöntämää 7 miljoonan DEM:n luottoa ei käytetty tämän yhtiön tukemiseen. Se huomauttaa, että tästä luotosta käytettiin tervehdyttämissopimuksen tekemisen jälkeen 2 miljoonaa DEM Baijerin osavaltion takauksen kattamien PBK:lle myönnettyjen pankkilainojen erääntyneiden korkojen maksamiseen. Se arvioi näin ollen, että komissio on jo laskenut takauksen kokonaismäärän (54,7 miljoonaa DEM) valtiontueksi, joten se, että myös tämän luoton osan katsotaan olevan valtiontukea, merkitsee sitä, että sama summa otetaan kahteen kertaan huomioon tukea laskettaessa.

271 Thüringenin osavaltio katsoo tämän jälkeen komission tehneen useita oikeudellisia virheitä ja laiminlyöneen perusteluvelvollisuutensa tämän tuen osalta. Se kiistää erityisesti sen, että tämä luotto olisi valtiontukea, ja varsinkin sen, että kyseessä olisi yhteismarkkinoille soveltumaton uusi tuki. Se toteaa, että koska tästä luotosta 5 miljoonaa DEM käytettiin siihen, että osa THA:n takauksen kattamista luotoista maksettiin takaisin, ja koska komission mielestä tämän takauksen myöntäminen on valtiontukea, komissio tekee virheen katsoessaan, että tämän takauksen täyttämiseksi suoritettujen summat ovat niin ikään valtiontukia, koska tämä merkitsisi sitä, että samat summat otetaan kahteen kertaan huomioon valtiontukena. Se arvioi lisäksi, että koska takauksen myöntäminen on pidettävä perustamissopimuksen kanssa yhteensopivana olemassa olevana tukena, kuten on jo osoitettu, sama pätee väistämättä nyt käsiteltävään rahoitustukeen, joka suoritettiin takauksesta johtuvien velvoitteiden täyttämiseksi. Lopuksi Thüringenin osavaltio esittää komission laiminlyöneen perusteluvelvollisuutensa siltä osin kuin se ei ole esittänyt syitä, joiden vuoksi se arvioi, että 7 miljoonan DEM:n luotto on CD Albrechtsille myönnettyä yhteismarkkinoille soveltumatonta valtiontukea, vaikka tästä luotosta 5 miljoonaa DEM käytettiin vain Albrechtsin CD-tehtaan rakentamiseen tarkoitettujen mutta ainoastaan Pilz Constructionille suoritettujen pankkilainojen takaisinmaksuun ja vaikka siitä 2 miljoonalla DEM:llä maksettiin tämän takauksen kattamien luottojen korkoja.

272 Komissio arvioi ODS:n tukemana, että Thüringenin osavaltion nyt käsiteltävän tuen osalta esittämät väitteet on hylättävä perusteettomina.

2. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

273 Thüringenin osavaltio vetoaa nyt käsiteltävän tuen osalta useisiin tosiseikkoja koskeviin virheisiin, ilmeiseen arviointivirheeseen ja perusteluvelvollisuuden laiminlyöntiin.

274 Tässä yhteydessä on tutkittava aluksi, onko, kuten Thüringenin osavaltio väittää, komissio tehnyt tosiseikkoja koskevan virheen, kun se ei ole ottanut huomioon sitä, että LfA:n PA:lle myöntämästä 7 miljoonan DEM:n luotosta yhtäältä 2 miljoonaa DEM käytettiin takaamaan Baijerin osavaltion takauksen kattamien luottojen tulevia korkoja ja toisaalta 5 miljoonaa DEM käytettiin siihen, että osa THA:n takauksen kattamista lainoista maksettiin takaisin.

275 On muistettava, että komissio esitti menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä seuraavat toteamukset:

”Baijeri[n osavaltio] teki LfA:n välityksellä 8.3.1994 — — yhteisyrityksen hyväksi kaksi lainasopimusta, joista ensimmäinen oli 2 miljoonan [DEM:n] suuruinen ja jälkimmäinen 7 miljoonan [DEM:n] suuruinen; niiden koroksi vahvistettiin molemmissa tapauksissa 7 prosenttia ja takaisinmaksupäiväksi ensin mainitussa tapauksessa viimeistään 31.3.1996 ja jälkimmäisessä tapauksessa 30.3.1996. Ensin mainittu laina käytettiin Baijerin [osavaltion] takaaman luoton takaisinmaksuun. Jälkimmäisestä lainasta 5 miljoonaa [DEM] käytettiin THA:n takaaman lainan määrän pienentämiseen ja loput 2 miljoonaa [DEM] piti käyttää käyttövaroina.”

276 Tästä katkelmasta ilmenee selvästi, että komissio oli ennen muodollisen menettelyn aloittamista tietoinen siitä, että LfA:n myöntämästä 7 miljoonan DEM:n lainasta 5 miljoonaa DEM oli käytetty THA:n takaamien lainojen takaisinmaksuun. Vaikuttaa sitä vastoin siltä, että se ei ollut menettelyn tässä vaiheessa tietoinen siitä, että loput 2 miljoonaa DEM tästä LfA:n myöntämästä jälkimmäisestä 7 miljoonan DEM:n lainasta oli käytetty takaamaan Baijerin osavaltion takauksen kattamien lainojen tulevien korkojen maksua.

- 277 On huomautettava, että Saksan viranomaiset ovat hallinnollisessa menettelyssä esittäneet huomautuksia tämän lainan käytöstä. Ne korostivat 30.3.1999 päivätyssä kirjeessä, että 5:tä miljoonaa tästä lainasta ei ollut käytetty Baijerin osavaltion vaan THA:n takaamien luottojen takaisinmaksuun. Tämän jälkeen Saksan viranomaiset ilmoittivat, että loput 2 miljoonaa DEM oli siirretty yksityisille pankeille tulevaisuudessa erääntyvien korkojen maksun takaamiseksi.
- 278 Näin ollen on katsottava, että kun otetaan huomioon tiedot, joita komissiolla oli käytettävissään riidanalaista päätöstä tehdessään, sen olisi pitänyt tietää, että LfA:n myöntämästä 7 miljoonan DEM:n luotosta yhtäältä 5 miljoonaa DEM käytettiin siihen, että osa THA:n takaamista lainoista maksettiin takaisin, ja toisaalta 2 miljoonaa DEM käytettiin Baijerin osavaltion takauksen kattamista lainoista tulevaisuudessa erääntyvien korkojen maksun takaamiseen.
- 279 On kuitenkin korostettava, että tämänsuuntaisten toteamusten puuttuminen riidanalaisesta päätöksestä ei ole vaikuttanut sen laillisuuteen tämän tuen osalta.
- 280 Vaikka näet oletettaisiin, että komissio olisi ottanut huomioon sen, että 7 miljoonan DEM:n luotosta 5 miljoonaa DEM käytettiin THA:n takaamien lainojen takaisinmaksuun, tämä seikka ei olisi muuttanut sen arviota tästä tuesta, koska edellä 194 kohdassa esitetyistä syistä THA:n takaamien lainojen takaisinmaksua varten myönnettyt rahoitustuet ovat eri asia kuin ne summat, joita THA on suorittanut tämän takauksen perusteella.
- 281 Lisäksi Thüringenin osavaltio tekee virheen väittäessään, että koska tästä luotosta 5 miljoonaa DEM käytettiin siihen, että osa THA:n takaamista lainoista maksettiin takaisin, komissio on tehnyt arviointivirheen ja laiminlyönyt perusteluvollisuu-

tensa pitäessään tätä tukea uutena tukena. Pelkästään sen perusteella, että tätä tukea on käytetty THA:n takaamien lainojen takaisinmaksuun, ei voida päätellä, että kyseessä olisi tähän takaukseen perustuva toimenpide. Tämä luotto on erityisesti maksettu yhteisyritykselle, jotta tämä kykenisi maksamaan takaisin osan takauksen kattamista lainoista. Tästä seuraa, että vaikka luoton myöntämisellä pyritään mahdollistamaan takauksen kattamien lainojen takaisinmaksu, kyseessä on uusi tuki eikä olemassa olevaan takaukseen perustuva toimenpide.

282 Lopuksi on todettava, että siltä osin kuin tästä tuesta 2 miljoonaa euroa käytettiin takaamaan Baijerin osavaltion takauksen kattamien luottojen tulevaisuudessa erääntyvien korkojen maksaminen, Thüringenin osavaltio ei osoita, millä tavoin tämä tosiseikka olisi voinut muuttaa komission arviota tämän tuen osalta, koska se on myönnetty pelastamiseen ja rakenneuudistukseen myönnettävää tukea koskevien suuntaviivojen vastaisesti.

283 Edellä esitetyn perusteella kaikki Thüringenin osavaltion nyt käsiteltävän tuen osalta esittämät väitteet on hylättävä perusteettomina.

P TAB:n CD Albrechtsille myöntämä 9,5 miljoonan DEM:n luotto

1. Asianosaisten lausumat

284 Thüringenin osavaltio esittää, että komissio ei ole riidanalaisessa päätöksessä ottanut huomioon sitä, että tämä luotto on maksettu kokonaisuudessaan takaisin. Se korostaa niin ikään, että tämä luotto on ainoa, joka on todellisuudessa suoritettu CD

Albrechtsin hyväksi, koska siteet Pilz-yhtymään katkaistiin lopullisesti joulukuussa 1994. Lisäksi se väittää, että komission olisi pitänyt arvioida tätä lainaa markkina-talouden ehdoin toimivaa sijoittajaa koskevan perusteen mukaan, eli ottaa huomioon taloudelliset vaikeudet, joita CD Albrechtsille aiheutui Pilz-yhtymän lainvastaisista toimista.

285 Komissio toteaa, että se ei ole saanut tietoja mahdollisesta takaisinmaksusta, joten sillä oli oikeus katsoa, että kyseistä luottoa ei ollut vielä maksettu takaisin.

2. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

286 Thüringenin osavaltion nyt käsiteltävää tukea koskevista väitteistä on riittävää todeta, että Thüringenin osavaltio ei esitä mitään todisteita tukeakseen väitettään, jonka mukaan tämä tuki olisi maksettu kokonaisuudessaan takaisin. Vaikka oletettaisiin, että se olisi kyennyt esittämään näyttöä tästä takaisinmaksusta, on lisäksi todettava, että se ei ole esittänyt siitä näyttöä hallinnollisessa menettelyssä, joten se ei voi arvostella komissiota siitä, että tämä ei ole ottanut sitä riidanalaisessa päätöksessä huomioon. Thüringenin osavaltion väite, jonka mukaan tuen myöntäminen oli yksityisen sijoittajan järkevä käyttäytymisen mukaista, ei voi myöskään menestyä, koska, kun otetaan huomioon edellä 217 kohdassa esitetyt seikat, tässä tapauksessa se, onko TAB toiminut yksityisen sijoittajan tavoin, ei vaikuta tuen soveltuvuutta yhteismarkkinoille koskevaan arviointiin, eikä sillä ole siten merkitystä.

287 Edellä esitetyn perusteella Thüringenin osavaltion nyt käsiteltävän tuen osalta esittämät kanneperusteet on hylättävä perusteettomina.

Q *Yhteensä 21,3 miljoonan DEM:n korot*

1. Asianosaisten lausumat

288 Thüringenin osavaltio väittää aluksi komission laiminlyöneen perusteluvelvollisuutensa korkojen osalta. Se toteaa, että komissio ei ole missään riidanalaisen tuomion kohdassa esittänyt toteamuksia tai perusteluja eri tuista perimättä jätettyjä korkoja vastaavan 21,3 miljoonan DEM:n summan laskemisesta. Sen mielestä tämä on erityisen hämmästyttävää sen vuoksi, että jo summiin, jotka suoritettiin tervehdyttämissopimuksen yhteydessä takausten vapauttamiseksi, sisältyi merkittävä osuus korkoja. Thüringenin osavaltio arvioi lisäksi, että koska riidanalaisessa päätöksessä määrätään, että palautettaviin tukiin on lisättävä viitekorko, komission olisi pitänyt selittää selvästi, mistä koroista oli kysymys ja miksi niistä oli koitunut etua yhteisyritykselle ja sen seuraajille. Sen mielestä komissio ei olisi tältä osin saanut tyytyä viittaamaan kyseisen jäsenvaltion toimittamiin tietoihin.

289 Tämän jälkeen Thüringenin osavaltio kiistää komission sen väitteen oikeellisuuden, jonka mukaan se olisi ollut Saksan viranomaisten antamien tietojen perusteella velvollinen vaatimaan 21,3 miljoonan DEM:n suuruisen korkoedun palauttamista. Se huomauttaa ensinnäkin, että komissio ei ole esittänyt mitään näyttöä siitä, että Saksan viranomaiset olisivat todenneet näin, ja toiseksi, että on katsottava, että vaikka Saksan viranomaiset olisivat esittäneet tällaisen lausuman — minkä Thüringenin osavaltio kiistää — tämä ei olisi hyväksyttävä peruste sille, että korkojen määrän laskemista koskevat aineelliset toteamukset puuttuvat.

290 Lisäksi Thüringenin osavaltio väittää komission rikkoneen EY 87 artiklan 1 kohtaa siltä osin kuin se on riidanalaisessa päätöksessä vahvistanut kiinteämääräisenä summana 21,3 miljoonan DEM:n suuruiset väitetyt korkoedut, joita yhteisyritys ja sen seuraajat olisivat saaneet.

291 Komissio kiistää ODS:n tukemana Thüringenin osavaltion kaikkien väitteiden paikkansapitävyyden 21,3 miljoonan DEM:n suurusten korkoetujen osalta.

292 Se korostaa ensinnäkin, että se on ollut pakotettu tekemään päätöksen Saksan viranomaisten toimittamien tietojen perusteella eli sellaisten tietojen perusteella, joiden mukaan eri suoritukset merkitsivät vähintään 21,3 miljoonan DEM:n korkoetuja vuoden 1993 lopun ja vuoden 1998 väliseltä ajalta (riidanalaisen päätöksen 40 perustelukappale). Se katsoo lisäksi, että Thüringenin osavaltion huomautus, joka koskee takaisinperimismääräykseen perustuvia suoritettavia korkoja, on virheellinen, koska 21,3 miljoonan DEM:n summa vastaa vain niitä korkoetuja, joita yritykselle on myönnetty ja jotka näin ollen sellaisenaan ovat tukea. Sen mielestä on erotettava toisistaan korot, joita on suoritettava tukien suorittamispäivästä lähtien, ja korot, jotka riidanalaisen päätöksen 2 artiklan 2 kohdan mukaan lasketaan aluetukien avustusekvivalenttien laskennassa käytetyn viitekoron perusteella.

293 Lisäksi se kiistää Thüringenin osavaltion sen väitteen paikkansapitävyyden, jonka mukaan se olisi vahvistanut korkoedun suuruuden kiinteämääräisesti vähintään 21,3 miljoonaksi DEM:ksi ottamatta huomioon sitä, että suoritukset ovat hyödyttäneet eri yrityksiä, ja sitä, että tämä etu on jo osittain otettu huomioon tiettyjä summia laskettaessa. Se muistuttaa, että suoritettujen tukien määrän laskemisessa ratkaiseva tekijä ei ole taloudellisten tukien lopullinen vastaanottaja konsernin sisällä vaan tarkoitettu vastaanottaja eli tässä tapauksessa yhteisyritys ja sen seuraajat. Lisäksi komissio korostaa, että riidanalaiseen päätökseen sisältyvä korkoetujen kokonaismäärä ei perustu virheellisiin laskelmiin vaan, kuten riidanalaisen päätöksen 40 perustelukappaleesta ilmenee, Saksan viranomaisten toimittamiin tietoihin.

294 Lopuksi se kiistää sen, että se olisi laiminlyönyt perusteluvelvollisuutensa korkoetujen myöntämisen osalta. Se toteaa, että koska Saksan viranomaiset eivät

ole toimittaneet selkeitä tietoja, se on joutunut luottamaan 21,3 miljoonan DEM:n summaan, jonka, kuten riidanalaisen päätöksen 40 perustelukappaleesta ilmenee, Saksan viranomaiset olivat maininneet yhteisyriityksen ja sen seuraajien saamana kokonaiskorkoetuna. Lisäksi se toteaa, että tätä etua on arvioitu pelastamiseen ja rakenneuudistukseen myönnettävää tukea koskevien suuntaviivojen perusteella ja että sitä on tällä perusteella pidetty lainvastaisena rakenneuudistustukena. Lopuksi se toteaa vastauksena Thüringenin osavaltion väitteeseen, jonka mukaan se ei olisi ilmoittanut, missä määrin korkoedun kokonaismäärän toteamisen yhteydessä on otettu huomioon se, että kahdella luotolla on maksettu takaisin lainoista erääntyneitä korkoja, ettei sillä ollut käytettävissään olleiden tietojen perusteella muuta mahdollisuutta kuin päätellä, että kyseessä olivat lainat, joita oli pidettävä vaikeuksissa olevien yritysten rakenneuudistukseen tarkoitettuina lainvastaisina tukina.

2. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

²⁹⁵ On todettava, että Saksan liittotasavalta on ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjalliseen kysymykseen antamassaan vastauksessa korostanut, että sen viranomaiset eivät ole toimittaneet komissiolle tietoja, joista ilmeni, että Albrechtsin CD-tehtaan hankkeen yhteydessä myönnetyt korkoedut olisivat vähintään 21,3 miljoonaa DEM ajanjaksolla 1993–1998. Se on lisäksi korostanut, että tämä luku on ristiriidassa niiden korkomäärien kanssa, jotka on ilmoitettu 17.4.1997 päivätyssä Saksan hallituksen kirjeessä ja jotka olivat 14,9 miljoonaa DEM.

²⁹⁶ Komissio on puolestaan vahvistanut ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjalliseen kysymykseen antamassaan vastauksessa, ettei se kykene näyttämään toteen, että se olisi saanut Saksan viranomaisilta tiedon, jonka mukaan kyseinen tuki olisi 21,3 miljoonaa DEM.

297 Näin ollen on todettava, että komissio on tehnyt tosiseikkoja koskevan virheen todetessaan riidanalaisen päätöksen 40 perustelukappaleessa, että ”Saksan viranomaisten mukaan näistä maksuista vuoden 1993 lopusta vuoteen 1998 asti kertyneet huomattavat korkoedut olivat vähintään 21,3 miljoonaa Saksan markkaa”.

298 Edellä esitetyn perusteella riidanalaisen päätöksen 1 artiklan 2 kohta on kumottava siltä osin kuin siihen sisältyvät 21,3 miljoonan DEM:n suuruiset korkoedut, jotka olisi myönnetty Albrechtsin CD-tehtaan rakenneuudistuksen yhteydessä, ilman että olisi tarpeen tutkia muita tältä osin esitettyjä väitteitä.

III Riidanalaisen päätöksen 2 artiklan laillisuuteen liittyvät kanneperusteet

A Alustavia huomautuksia

299 Thüringenin osavaltio väittää Saksan liittotasavallan tukemana, että riidanalaisen päätöksen 2 artikla on lainvastainen siltä osin kuin komissio määrää siinä, että tukien takaisinperimisen kohteena ovat LCA, CDA ja ”kaikki muut yritykset, joille [PBK:n], [yhteisyrityksen] tai [PA:n] omaisuutta ja/tai infrastruktuuria on siirretty tai siirretään”, koska siihen sisältyvä takaisinperimismääräys perustuu useisiin virheisiin tosiseikkojen toteamisessa, se on ristiriidassa EY 87 artiklan 1 kohdan ja EY 88 artiklan 2 kohdan kanssa, siinä laiminlyödään perusteluvelvollisuus ja loukataan puolustautumisoikeuksia sekä oikeusvarmuuden periaatetta ja suhteellisuusperiaatetta.

300 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tutkii aluksi Thüringenin osavaltion väitteen, jonka mukaan riidanalaisen päätöksen 2 artiklaan sisältyvä takaisinperimismääräys olisi ristiriidassa EY 87 artiklan 1 kohdan ja EY 88 artiklan 2 kohdan kanssa.

B EY 87 artiklan 1 kohdan ja EY 88 artiklan 2 kohdan rikkominen

1. Asianosaisten lausumat

301 Thüringenin osavaltio vetoaa EY 87 artiklan 1 kohdan ja EY 88 artiklan 2 kohdan rikkomista koskevaa kanneperustettaan tukeakseen lähinnä siihen, että komissio ei voi vaatia Saksan liittotasavaltaa perimään tukia takaisin yrityksiltä, jotka eivät ole saaneet kyseisistä tuista etua. Se korostaa, että nämä tuet on ensinnäkin kierrätetty suureksi osaksi Pilz-yhtymän yrityksille, että toiseksi, kuten komissio on todennut riidanalaisen päätöksen 103 perustelukappaleessa, MTDA, josta on tullut CDA, ei ole saanut tukia ostaessaan CD Albrechtsin, josta on tullut LCA, omaisuuden, koska se on maksanut markkinahinnan, ja että kolmanneksi osa tuista on suoritettu suoraan Pilz-yhtymälle.

302 Lisäksi se väittää, että komissio ei saa vaatia tukien takaisinperimistä kolmansilta osapuolilta siten, että se tyytyy viittaamaan tukien kierrättämiseen. Se korostaa aluksi, että komissio ei saa osoittaa takaisinperimismääräystä kolmannelle osapuolelle, ellei se näytä toteen, että tämä on saanut tuesta etua. Lisäksi se arvioi, että objektiiviset perusteet, joita se käyttää todetessaan kierrättämistilanteen olemassaolon — siirron kohde, kauppahinta, alkuperäisen yrityksen ja sen ostajan osakkaiden ja/tai omistajien henkilöllisyys, ajankohta, jona siirto on toteutettu, ja siirron kaupallinen luonne — ja jotka on mainittu riidanalaisen päätöksen 118 perustelukappaleessa, eivät täyty tässä tapauksessa.

303 Komissio kiistää ODS:n tukemana kaikkien niiden Thüringenin osavaltion esittämien väitteiden paikkansapitävyyden, joilla se pyrkii osoittamaan komission rikkoneen EY 87 artiklan 1 kohtaa ja EY 88 artiklan 2 kohtaa vaatiessaan Saksan liittotasavaltaa perimään tuen takaisin LCA:lta, CDA:lta ja kaikilta muilta yrityksiltä, joille yhteisyrityksen omaisuutta tai infrastruktuuria on siirretty tai siirretään riidanalaisen päätöksen seurausten välttämiseksi.

304 Se täsmentää aluksi yleisellä tasolla näkemystään, joka koskee niiden oikeussubjektien määrittämistä, joiden on maksettava tuet takaisin siinä tapauksessa, että tuensaajayhtiön osakkeita tai sen omaisuutta luovutetaan. Se huomauttaa tässä yhteydessä aluksi, että tähän kysymykseen ei liity erityisiä ongelmia silloin, kun luovutetaan osakkeita, koska tuensaajayhtiö on edelleen olemassa, ja ainoastaan sen omistaja vaihtuu. Sen mielestä oikeuskäytännöstä ilmenee, että tässä tapauksessa palauttamisvelvollisuus on tuet vastaanottaneella yhtiöllä tai sen seuraajilla riippumatta omistusrakenteesta tapahtuneista muutoksista ja siitä, otetaanko myyntiehtoja määritettäessä takaisinmaksuvelvollisuus mahdollisesti huomioon. Se korostaa, että jatkaessaan tukea saanutta toimintaa tämä yhtiö saa edelleen etua tuista, joten kilpailun vääristymä säilyy. Tämän jälkeen se arvioi, että vaikeuksia ei ole myöskään niissä tapauksissa, joissa tuensaajayhtiön omaisuus siirretään samaan konserniin kuuluville yrityksille. Se korostaa, että tällaisessa tapauksessa tuensaajayhtiön lisäksi tukien palauttamiseen ovat velvollisia myös konsernin yritykset, joihin tuet tämän omaisuuden siirtämisen myötä ovat vaikuttaneet myönteisesti, koska ne ovat saaneet niistä taloudellisen edun. Kun kyseessä on tuensaajayhtiön omaisuuden myynti kolmansille osapuolille, komissio tekee eron sen mukaan, onko omaisuutta myyty erikseen vai yhtenä kokonaisuutena. Se katsoo, että silloin kun omaisuutta myydään erikseen markkinahintaan, ostajat eivät ole velvollisia palauttamaan tukia, koska tukea saanut toiminta on hävinnyt sen vuoksi, että omaisuus on myyty erikseen, sillä ennen omaisuuden luovuttamista myönnetty tuki ei näin ollen voi enää asettaa tuensaajayhtiön kilpailijoita heikompaan asemaan. Komissio katsoo sitä vastoin, että tilanne on erilainen silloin, kun omaisuus myydään yhtenä kokonaisuutena, jolloin ostaja kykenee jatkamaan tuensaajayhtiön toimintaa. Komission mielestä tässä tapauksessa tukea saaneen toiminnan jatkamisella kyetään juurruttamaan kilpailun vääristymät sillä tavoin, että erityinen valppaus on tarpeen,

jotta vältettäisiin se, että tuensaajayhtiön omaisuuden luovuttaminen voisi merkitä palauttamisvelvollisuuden kiertämistä huomattavassa määrin sillä, että myyty omaisuus siirretään turvaan. Se väittää, että tällainen kierrätys voidaan poissulkea vain silloin kun tuensaajayhtiön omaisuuden luovutus yhtenä kokonaisuutena tapahtuu markkinahintaan ja menettelyssä, johon ei liity ehtoja ja joka on avoin kaikille kyseisen yhtiön kilpailijoille.

305 Näiden periaatteiden perusteella komissio arvioi, että se on menetellyt perustellusti vaatiessaan tuen takaisinperimistä LCA:lta ja CDA:lta, koska

- CDA jatkaa alkuperäisen tuensaajan liiketoimintaa käyttämällä ”tuen vääristämiä” tuotannontekijöitä, jotka se on ostanut keskenään sidoksissa olevien yritysten yhtymän sisällä TIB:n valvonnassa
- CDA ja LCA saavat edelleen etua yhteisyritykselle — ja sen seuraajille — lainvastaisesti myönnettyistä tuista, koska näiden tukien myöntämisen vuoksi vääristyneellä kilpailulla on edelleen vaikutuksia CDA:han ja LCA:han
- 35,3 miljoonan DEM:n kokonaisostohinta, joka suoritettiin ottamalla vastuu samansuuruisista sitoumuksista (riidanalaisen päätöksen 102 perustelukappale), on joka tapauksessa jäänyt samaan konserniin, koska sekä CDA että LCA ovat TIB:n määräysvallassa
- kun kyseessä on keskenään sidoksissa olevien yritysten yritysryhmä, ostohinnan huomioon ottaminen olisi vastoin komission velvollisuutta estää päätöksensä kiertäminen ja vastoin jäsenvaltioiden velvollisuutta huolehtia siitä, että komission päätöksellä asetetut velvoitteet täytetään (riidanalaisen päätöksen 118 ja 119 perustelukappale).

306 Lopuksi komissio korostaa, että Thüringenin osavaltio menettelee virheellisesti esittäessään, että se ei voisi vaatia sellaisten tukien takaisinperimistä CDA:lta ja LCA:lta, jotka on suoritettu suoraan tai kierrättäen Pilz-yhtymälle. Se huomauttaa, että nämä tuet ovat päätyneet yhteisyrityksen tai sen seuraajien toimintakenttään, vaikka ne on tämän jälkeen välittömästi kierrätetty Pilz-yhtymän muiden yhtiöiden hyväksi. Komission mielestä tässä yhteydessä ei ole merkitystä sillä, onko näistä tuista todellisuudessa ollut hyötyä yhteisyritykselle. Se korostaa, että yhteisöjen tuomioistuin on katsonut asiassa C-24/95, Alcan Deutschland, 20.3.1997 antamassaan tuomiossa (Kok. 1997, s. I-1591), että vastaväite, joka perustuu edun menettämiseen, ei ole pätevä peruste vastustaa tukien takaisinperimistä. Se arvioi, että yhteisöjen tuomioistuimen perustelut ovat sovellettavissa nyt käsiteltävän kaltaiseen asiaan, jossa konsernin sisäisillä omaisuudensiirtomekanismeilla ikään kuin pyritään hävittämään etu alkuperäiseltä tuensaajalta. Sen mielestä tällaisessa tapauksessa ei ole mahdollista ottaa huomioon edun häviämistä koskevaa vastaväitettä, ja lainvastainen etu on sitä vastoin katsottava kuuluvaksi konsernin yrityksille, jotka ovat alun perin saaneet tuet niiden vastaanottajina. Se arvioi niin ikään, että myöskään TIB ja keskenään sidoksissa olevat yritykset eivät voi esittää tätä vastaväitettä, koska siitä, että Pilz-yhtymä on kierrättänyt tukia, ovat vastuussa myös yhteisyritys ja sen seuraajat.

2. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

307 Aluksi on muistutettava siitä, että yhteisön oikeudessa määrätään, että jos komissio toteaa, että tuet eivät sovellu yhteismarkkinoille, se voi velvoittaa jäsenvaltion perimään nämä tuet takaisin niiden saajilta (asia 70/72, komissio v. Saksa, tuomio 12.7.1973, Kok. 1973, s. 813, Kok. Ep. II, s. 117, 13 ja 20 kohta ja edellä 176 kohdassa mainitussa asiassa Saksa v. komissio annetun tuomion 73 kohta).

308 Tuen sääntöjenvastaiseksi toteamisesta seuraa loogisesti sääntöjenvastaisen tuen poistaminen perimällä se takaisin, ja poistamisella pyritään palauttamaan aikaisempi tilanne (edellä 176 kohdassa mainittu asia Saksa v. komissio, tuomion 74 kohta).

- 309 Tämä tavoite saavutetaan silloin kun tuensaaja tai toisin sanoen yritykset, jotka ovat todellisuudessa saaneet siitä etua, ovat palauttaneet kyseiset tuet, tarvittaessa viivästyskoroilla korotettuina (ks. vastaavasti asia C-303/88, Italia v. komissio, tuomio 21.3.1991, Kok. 1991, s. I-1433, Kok. Ep. XI, s. I-127, 57 ja 60 kohta). Tämän palauttamisen seurauksena tuensaaja menettää markkinoilla kilpailijoihin verrattuna saamansa edun, ja valtiontuen suorittamista edeltänyt tilanne palautuu (asia C-350/93, Italia v. komissio, tuomio 4.4.1995, Kok. 1995, s. I-699, 22 kohta).
- 310 Tästä seuraa, että sääntöjenvastaisesti maksetun valtiontuen takaisin maksamisen pääasiallinen tavoite on poistaa kilpailun vääristymä, joka on aiheutunut sääntöjenvastaisesta tuesta saadusta kilpailuedusta (edellä 176 kohdassa mainittu asia Saksa v. komissio, tuomion 76 kohta).
- 311 Riidanalaisen päätöksen 2 artiklaan sisältyvän takaisinperimismääräyksen laillisuutta on tutkittava näiden yleisten näkemysten valossa.
- 312 Tässä yhteydessä on tutkittava erikseen tämän määräyksen laillisuus siltä osin kuin siinä vaaditaan tuen takaisinperimistä yhtäältä LCA:lta ja toisaalta CDA:lta. On näet kiistatonta, että toisin kuin LCA, jota on pidettävä yhteisyrityksen ja PA:n välittömänä seuraajana, CDA ei ole tässä tilanteessa. Takaisinperimismääräyksen ulottaminen CDA:han perustuu riidanalaisessa päätöksessä tuen kierrättämiseen.
- 313 Thüringenin osavaltio väittää tuen takaisinperimistä LCA:lta koskevan määräyksen olevan lainvastainen, koska se sisältää yhtäältä tukia, jotka on suoritettu suoraan Pilz-yhtymälle, ja toisaalta tukia, jotka on kyllä suoritettu yhteisyritykselle ja PA:lle mutta kierrätetty yhtymän hyväksi.

- 314 Tältä osin on todettava, että kuten riidanalaisen päätöksen 32 ja 39 perustelukappaleessa olevista taulukoista ilmenee, tämän päätöksen 1 artiklassa kuvattu tuki sisältää todellakin tiettyjä tukia, jotka on suoritettu suoraan Pilz-yhtymälle ja tähän yhtymään kuuluvalle yritykselle eli PBK:lle. Tämä pätee erityisesti tukeen, joka on myönnetty PBK:lle Baijerin osavaltion 54,7 miljoonan DEM:n suuruisena takauksena, tukeen, joka on myönnetty PBK:lle siten, että 3 miljoonan DEM:n suuruisesta saatavasta on luovuttu, tukeen, joka on myönnetty PBK:lle siten, että PA:n osakkeiden ostohinta on ollut 3 miljoonaa DEM, ja tukeen, joka on myönnetty Pilz-yhtymälle 15 miljoonan DEM:n luottona.
- 315 Kahden ensin mainitun tuen osalta on kiistatonta, että vaikka ne on myönnetty suoraan PBK:lle, ne oli tarkoitettu Albrechtsin CD-tehtaan rakentamisen rahoittamiseen, joten huolimatta siitä, että ne on kierrätetty Pilz-yhtymän muiden yritysten hyväksi ja että 3 miljoonan DEM:n saatavasta luopumista koskeva perusteluvollisuus on laiminlyöty, komissio on lähtökohtaisesti menetellyt perustellusti määrätessään niiden takaisinperimisestä LCA:lta (ks. vastaavasti asia C-457/00, Belgia v. komissio, tuomio 3.7.2003, Kok. 2003, s. I-6931, 55–62 kohta).
- 316 Lisäksi on todettava 3 miljoonan DEM:n ostohinnasta ja 15 miljoonan DEM:n luotosta, että kuten edellä 218 ja 260 kohdassa on katsottu, nämä tuet on suoritettu suoraan Pilz-yhtymälle eikä niitä ole tarkoitettu yhteisyrityksen ja PA:n rakenneuudistuksiin. Näin ollen viimeksi mainittujen ei voida katsoa todellisuudessa saaneen näistä tuista etua. Kuten edellä 261 kohdassa on todettu, tätä päätelmää ei muuta se, että kuten komissio on todennut riidanalaisen päätöksen 37 perustelukappaleessa, 15 miljoonan DEM:n luotto oli tarkoitettu siirtymäkaudeksi, jonka aikana löydettäisiin yhteisyrityksen ostamisesta kiinnostunut sijoittaja. Sen lisäksi, että komissio ei ole esittänyt mitään todisteita tämän väitteen tueksi, ei ole näet myöskään osoitettu, että PA olisi todellisuudessa saanut etua tästä tuesta.

- 317 Näin ollen riidanalaisen päätöksen 2 artikla ei ole lainvastaisten valtiontukien takaisinperimiseen sovellettavien periaatteiden mukainen siltä osin kuin siinä määrätään 1 artiklassa kuvattujen tukien takaisinperimisestä LCA:lta ja kyseisiin tukiin on sisällytetty tuki, joka on myönnetty PBK:lle 3 miljoonan DEM:n ostohinnan muodossa, sekä tuki, joka on myönnetty Pilz-yhtymälle 15 miljoonan DEM:n luottona.
- 318 Tämän jälkeen on tutkittava Thüringenin osavaltion väitteet, joiden mukaan takaisinperimismääräys on lainvastainen siltä osin kuin se koskee tukia, jotka on osoitettu yhteisyritykselle ja PA:lle mutta kierrätetty Pilz-yhtymän yritysten hyväksi.
- 319 Tässä yhteydessä on huomautettava, että riidanalaiseen päätökseen sisältyy useita toteamuksia, jotka koskevat sitä, että riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa kuvattuja tukia on kierrätetty Pilz-yhtymän hyväksi. Erityisesti riidanalaisen päätöksen 27, 33, 38 ja 63–75 perustelukappaleesta ilmenee, että suuri osa Albrechtsin CD-tehtaan rakentamiseen, vakauttamiseen ja rakenneuudistuksiin tarkoitetuista tuista päättyi kyseisen yhtymän yritysten hyväksi. Näistä toteamuksista ilmenee niin ikään, että tukien kierrättäminen toteutettiin siten, että tehtaan rakentamisen yhteydessä suoritetuista palveluista laskutettiin ylihintaa, hyödynnettiin Pilz-yhtymän keskitettyä käteisvarojen hallintajärjestelmää ja jätettiin maksamatta yhteisyrityksen ja PA:n Pilz-yhtymälle toimittamia tuotteita ja suorittamia palveluja.
- 320 Samoin on todettava, että Landgericht Mühlhausenin yleisen syyttäjän kannekirjelmään, jonka Saksan viranomaiset ovat esittäneet hallinnollisessa menettelyssä, sisältyy tiettyjä seikkoja, joiden perusteella voidaan ainakin likimääräisesti määrittää, miten laajasti tukia on kierrätetty Pilz-yhtymän hyväksi. Toisin kuin komissio väittää, pelkästään sen perusteella, että tämä asiakirja koskee Thüringenin osavaltion investointitukien ja -avustusten myöntämisen yhteydessä tapahtuneita lainvastaisuuksia, ei voida sinänsä päätellä, että siihen sisältyvillä tiedoilla ei olisi merkitystä

arvioitaessa sitä, mitä komission on tehtävä. Tähän asiakirjaan ja erityisesti kuvaukseen niistä erilaisista mekanismeista, joita petoksen yhteydessä on käytetty, sekä toteutettujen investointien arvoa koskevaan arviointiin sisältyy näet täsmällisiä ja hyödyllisiä tietoja kierrätyksen laajuuden arviointia varten.

- 321 Näin ollen on katsottava, että komissiolla oli ainakin riidanalaista päätöstä tehdessään käytettävissään pätevien ja yhtäpitävien seikkojen kokonaisuus, josta ilmeni, että yhteisyrittäjä ja PA eivät olleet todellisuudessa suureksi osaksi saaneet etua tuista, jotka oli tarkoitettu Albrechtsin CD-tehtaan rakentamiseen, vakauttamiseen ja rakenneuudistuksiin. Näiden seikkojen perusteella voitiin lisäksi ainakin likimääräisesti määrittää kierrätyksen laajuus.
- 322 Kuten komissio väittää, pitää paikkansa, että asiakirja-aineistosta ei ilmene, että Saksan viranomaiset olisivat toimittaneet täsmällisiä tietoja siitä tuen osasta, joka oli kierrätetty Pilz-yhtymän hyväksi.
- 323 On kuitenkin todettava, että vaikka komissiolla oli käytettävissään tätä varten tarvittavat keinot (ks. vastaavasti edellä 71 kohdassa mainittu asia Saksa ja Pleuger Worthington v. komissio, tuomion 29 kohta), asiakirja-aineiston mistään asiakirjasta ei ilmene, että se olisi vaatinut Saksan viranomaisia toimittamaan sille tätä koskevia täsmällisiä tietoja. Kuten menettelyn aloittamista koskevasta päätöksestä ilmenee, se oli ainakin vuodesta 1997 lähtien tietoinen siitä, että suuri osa tuista oli kierrätetty. Näin ollen se ei voi esittää, että kun otetaan huomioon tiedot, jotka sillä oli käytettävissään riidanalaista päätöstä tehdessään, sillä oli oikeus vaatia 1 artiklassa kuvattujen tukien takaisinperimistä LCA:lta siltäkin osin kuin se tiesi tai se ei voinut olla tietämättä, että niistä ei ollut ollut etua yhteisyrittäjälle ja PA:lle.
- 324 Samoin on hylättävä komission väite, jonka mukaan riidanalaisen päätöksen 2 artiklaan sisältyvän takaisinperimismääräyksen ulottuvuus on perusteltavissa sillä, että yhteisyrittäjä ja sen seuraajat kuuluvat keskenään sidoksissa olevien yritysten

yritysryhmään, jonka keskuudessa on olemassa sisäisiä varainsiirtomekanismeja. Sen lisäksi, että yhteisyritys on kuulunut Pilz-yhtymään vain lokakuusta 1992 joulukuun 1993 loppuun, riidanalaiseen päätökseen otetuista toteamuksista ilmenee selvästi, että tässä tapauksessa tässä yritysryhmässä olemassa olevia siirtomekanismeja on käytetty ainoastaan kyseisen yrityksen vahingoksi eikä sen hyväksi. Ei siis voida väittää, että yhteisyritys olisi sen perusteella, että se kuuluu tähän yritysryhmään, todellisuudessa saanut etua tuista, joiden vastaanottajana se ei ole ollut.

325 Näin ollen siltä osin kuin riidanalaisen päätöksen 2 artiklassa määrätään 1 artiklassa kuvattujen tukien takaisinperimisestä LCA:lta ja niihin sisältyvät myös tuet, joiden osalta on osoitettu, että kyseinen yritys ei ole niitä todellisuudessa saanut, se ei ole lainvastaisten valtiontukien takaisinperimiseen sovellettavien periaatteiden mukainen.

326 Siltä osin kuin riidanalaisen päätöksen 2 artiklassa puolestaan määrätään kyseisen päätöksen 1 artiklassa kuvatun tuen takaisinperimisestä CDA:lta, kyseisestä päätöksestä ilmenee, että komissio on nojautunut arvioinnissaan olennaisilta osin tämän päätöksen seurausten välttämistä koskevan tahdon olemassaoloon, joka komission mukaan ilmenee objektiivisesti arvioiden siitä, että CDA saa etua tuesta, joka oli aikaisemmin myönnetty PBK:lle, yhteisyritykselle, PA:lle ja CD Albrechtsille, koska se käyttää näiden yritysten omaisuutta ja lisäksi jatkaa niiden toimintaa (riidanalaisen päätöksen 118 ja 120 perustelukappale).

327 Tätä väitettä ei voida hyväksyä.

328 Kuten Saksan viranomaisten ja komission hallinnollisessa menettelyssä käymästä kirjeenvaihdostakin ilmenee, pitää paikkansa, että sillä, että osa LCA:n omaisuudesta siirrettiin CDA:lle, pyrittiin pelastamaan tämä osa LCA:n toiminnasta varmistamalla sille mahdollisuus kehittyä suojassa oikeudellisilta ja taloudellisilta epävarmuus-

tekijöiltä, jotka uhkasivat LCA:n olemassaoloa. Komissio ja ODS ovat niin ikään esittäneet nyt käsiteltävän asian yhteydessä eri seikkoja, joiden perusteella voidaan päätellä, että CDA todellakin jatkaa yhteisyrityksen, PA:n ja CD Albrechtsin toimintaa omaisuuden siirron jälkeen.

329 Tämän seikan perusteella ei kuitenkaan sinänsä voida osoittaa, että olisi olemassa tahto välttää takaisinperimismääräyksen seuraukset tässä tapauksessa.

330 Tämä päätelmä on tehtävä erityisesti sen vuoksi, että kuten riidanalaisen päätöksen 103 perustelukappaleessa on todettu, CDA maksoi LCA:n käyttö- ja vaihtomaisuuden siirrosta markkinahinnan, joten tämä toimenpide ei merkitse sitä, että CDA todellisuudessa säilyttäisi kilpailuedun, joka liittyisi LCA:lle myönnettyistä tuista saatuun etuun (ks. vastaavasti edellä 176 kohdassa mainittu asia Saksa v. komissio, tuomion 92 kohta).

331 Tällaisessa tapauksessa ei voida katsoa, että, kuten komissio väittää kirjelmässään, LCA olisi sen jälkeen, kun CDA osti sen omaisuuden, ”tyhjä kuori, jolta lainvastaisia tukia ei voida saada takaisin”.

332 Kun otetaan huomioon se, että LCA on tällä hetkellä selvitystilassa sen jälkeen kun sen osalta aloitettiin maksukyvyttömyysmenettely lokakuussa 2000, on muistettava, että konkurssiin joutuneita tuensaajayrityksiä koskevasta oikeuskäytännöstä ilmenee, että aikaisemman tilanteen palauttaminen ja lainvastaisesti suoritetuista tuista aiheutuvan kilpailunvääristymän poistaminen voidaan lähtökohtaisesti saada aikaan siten, että selvitystilassa olevan yrityksen velkoihin kirjataan kyseisten tukien palauttamista koskeva velvoite. Tämän oikeuskäytännön mukaan tällainen kirjaus on

näet riittävä keino varmistaa, että yhteismarkkinoille soveltumattomien valtiontukien takaisinperimistä koskeva päätös pannaan täytäntöön (ks. vastaavasti asia 52/84, komissio v. Belgia, tuomio 15.1.1986, Kok. 1986, s. 89, 14 kohta ja asia C-142/87, Belgia v. komissio, tuomio 21.3.1990, Kok. 1990, s. I-959, Kok. Ep. X, s. 387, 60 ja 62 kohta).

- 333 Saksan liittotasavalta on myös todennut, ilman että komissio olisi tätä kiistänyt, että yhtäältä CDA:lle on myyty ainoastaan osa omaisuudesta eli kiinteää omaisuutta, käyttö- ja vaihto-omaisuutta sekä tekninen osaaminen ja markkinointi ja että toisaalta tämän menettelytavan ansiosta on saatu parempi hinta kuin olisi saatu, jos kyseiset varallisuuserät olisi myyty erikseen.
- 334 Tätä päätelmää ei muuta se, että kauppahinta on suoritettu ottamalla vastuu samansuuruisista sitoumuksista. On näet korostettava, että tällainen maksutapa ei vaikuta kielteisesti velkojen asemaan, koska yhtiön varojen vähentymisen on kompensoinut se, että sen velat ovat vastaavasti vähentyneet.
- 335 Se, että komissio viittaa riidanalaisen päätöksen 118 perustelukappaleeseen, ei voi muuttaa tätä päätelmää. On todettava, että komissio esittää kyseisessä perustelukappaleessa yleisluontoisesti ja havainnollisesti perusteet, joita se soveltaa selvittääkseen, liittyykö tiettyyn toimenpiteeseen päätöksen täytäntöönpanon kiertämistä. Kyseiseen perustelukappaleeseen ei sitä vastoin sisälly mitään mainintaa siitä, että näitä perusteita olisi sovellettu nyt käsiteltävään asiaan.
- 336 Näin ollen on todettava, että komissio ei olisi saanut pelkästään riidanalaiseen päätökseen otettujen tosiseikkoja koskeneiden toteamusten perusteella päätellä, että tässä tapauksessa olisi haluttu kiertää takaisinperimistä koskeneen määräyksen vaikutukset.

- 337 Muista seikoista, joita komissio on esittänyt kirjelmässään ja istunnossa, on riittävää todeta, että ne eivät sisälly riidanalaiseen päätökseen eikä niihin siten voida vedota sen perustelemiseksi, että takaisinperimistä koskeva määräys on ulotettu CDA:han.
- 338 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin arvioi lisäksi, että näiden eri seikkojen perusteella ei voida myöskään osoittaa, että kyseistä määräystä olisi tässä tapauksessa kierretty.
- 339 Komissio tekee siten virheen vedotessaan siihen, että tässä tapauksessa omaisuuden osto on tapahtunut TIB-konsernin sisällä eli keskenään sidoksissa olevien konserniyritysten kesken. On huomattava, että väitetyn TIB-konsernin olemassaoloa ei ole todettu riidanalaisessa päätöksessä, minkä lisäksi komissio ei ole esittänyt mitään todisteita osoittaakseen sen, että LCA ja CDA kuuluvat tällaiseen konserniin, ja erityisesti sen, että nämä yritykset olisivat keskenään sidoksissa sisäisten omaisuudensiirtomekanismien välityksellä. Thüringenin osavaltion ja CDA:n tältä osin esittämistä täsmennyksistä ilmenee päinvastoin, että TIB toimii yhtiöjärjestyksensä perusteella yhteisyrityksenä.
- 340 Seuraavaksi on hylättävä komission väite, jonka mukaan se, että CDA on ostanut kyseisen omaisuuden, ei olisi taloudellisten lainalaisuuksien mukaista. On todettava, että Saksan viranomaiset korostivat hallinnollisessa menettelyssä useaan kertaan, että se, että CDA osti osan LCA:n omaisuudesta, oli taloudellisten lainalaisuuksien mukaista. Vaikka ”siirron kaupallinen luonne” on yksi seikoista, jotka komissio ottaa huomioon selvittäessään, onko kyseessä päätöksen täytäntöönpanon kiertäminen (riidanalaisen päätöksen 118 perustelukappale), se ei esitä riidanalaisessa päätöksessä mitään sellaista, joka heikentäisi Saksan viranomaisten näkemystä.

- 341 Samoin on korostettava, että pelkästään sen perusteella, että LCA:n ja CDA:n johdossa oli sama henkilö sillä hetkellä, kun omaisuus ostettiin tammikuussa 1998, ja että CDA esiintyy tämän toimenpiteen jälkeen markkinoilla yhteisyrityksen ja PA:n seuraajana, ei voida päätellä, että LCA:n omaisuuden ostamisen tarkoituksena oli kiertää riidanalaisen päätöksen 2 artiklaan sisältyvä takaisinperimismääräys. Nämä seikat eivät näet riitä osoittamaan, että CDA olisi menetellyt näin aikomuksenaan estää riidanalaisen päätöksen täytäntöönpano.
- 342 Lopuksi on hylättävä komission väite, jonka mukaan LCA:n omaisuuden ostamista yhtenä kokonaisuutena ei olisi toteutettu avoimen ja läpinäkyvän menettelyn perusteella ja tietyt LCA:n kilpailijat olisi syrjäytetty sen omaisuuden hankinnasta, jolla kyseinen yhtiö harjoitti tuettua toimintaa. Sekä riidanalaisesta päätöksestä että tietyistä asiakirja-aineiston asiakirjoista ja Thüringenin osavaltion ja CDA:n 5.5.2004 pidetyssä istunnossa esittämistä lausumista ilmenee sitä vastoin, että CDA ei ostanut LCA:n omaisuutta heti, vaan sitä olivat edeltäneet tuloksettomat yritykset myydä LCA yhtenä kokonaisuutena kolmansille osapuolille, muun muassa väliintulija ODS:n emoyhtiölle (ks. vastaavasti edellä 176 kohdassa mainittu asia Saksa v. komissio, tuomion 95 kohta).
- 343 Edellä esitetyn perusteella on pääteltävä, että komissio ei ole näyttänyt toteen, että riidanalaisen päätöksen seurauksia olisi kierretty siten, että CDA:lle syntyisi velvollisuus palauttaa yhteisyritykselle ja sen seuraajille myönnetyt lainvastaiset tuet.
- 344 Näin ollen siltä osin kuin riidanalaisessa päätöksessä määrätään perittäviksi CDA:lta ja LCA:lta PBK:lle, yhteisyritykselle, PA:lle ja CD Albrechtsille myönnetyt tuet, päätös ei ole lainvastaisen valtiontukien takaisinperimiseen sovellettavien periaatteiden mukainen.

- 345 Sama päätelmä on tehtävä siltä osin kuin riidanalaisen päätöksen 2 artiklassa määrätään 1 artiklassa kuvatun tuen takaisinperimisen kohteeksi ”kaikki muut yritykset, joille [PBK:n], [yhteisyrityksen] tai [PA:n] omaisuutta ja/tai infrastruktuuria on siirretty tai siirretään tämän päätöksen seurausten välttämiseksi”. On riittävää todeta, että takaisinperimismääräyksen ulottaminen näihin yrityksiin perustuu samoihin perusteluihin kuin tämän määräyksen ulottaminen CDA:han.
- 346 Nyt käsiteltävänä ollut kanneperuste on siten hyväksyttävä.
- 347 Koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei missään tapauksessa voi asettua komission sen enempää kuin asianomaisen jäsenvaltionkaan asemaan niiden tukien täsmälliseksi määrittämiseksi, jotka kyseisen jäsenvaltion on perittävä takaisin, päätöksen 2 artikla on näin ollen kumottava koko takaisinperimismääräyksen osalta siltä osin kuin se koskee kyseisen artiklan 3 kohdassa mainittuja yrityksiä. Riidanalaisen päätöksen 2 artikla on siten kumottava siltä osin kuin siinä määrätään kyseisen päätöksen 1 artiklassa kuvatun tuen takaisinperimisestä CDA- ja LCA-yhtiöiltä sekä kaikilta muilta yhtiöiltä, joille PBK:n, yhteisyrityksen tai PA:n omaisuutta tai infrastruktuuria on siirretty tai siirretään kyseisen päätöksen seurausten välttämiseksi.
- 348 Thüringenin osavaltion esittämiä muita kanneperusteita ei ole näin ollen tarpeen tutkia.

Oikeudenkäyntikulut

- 349 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, on veloitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska komissio on hävinnyt asian, se on veloitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut Thüringenin osavaltion vaatimusten mukaisesti.

- 350 Työjärjestyksen 87 artiklan 4 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaan jäsenvaltiot, jotka ovat asiassa väliintulijoina, vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan. Saksan liittotasavalta vastaa näin ollen omista kuluistaan.
- 351 Työjärjestyksen 87 artiklan 4 kohdan kolmannen alakohdan mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin voi määrätä, että muun kuin 87 artiklan 4 kohdan ensimmäisessä ja toisessa alakohdassa mainitun väliintulijan on vastattava omista oikeudenkäyntikuluistaan. Tässä tapauksessa ODS vastaa omista kuluistaan.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN
(laajennettu kolmas jaosto)

on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) Valtiontuista, jotka Saksa on myöntänyt Thüringenin osavaltioon sijoitautuneelle CDA Compact Disc Albrechts GmbH:lle, 21 päivänä kesäkuuta 2000 tehty päätös 2000/796/EY kumotaan siltä osin kuin**

— **sen 1 artiklan 1 kohtaan sisältyy yhtiöille R. E. Pilz GmbH & Co Beteiligungs KG, Pilz & Robotron GmbH & Co. Beteiligungs KG ja Pilz Albrechts GmbH Thüringenin Albrechtsissa sijaitsevan CD-levytehtaan**

rakentamista, toimintaa ja toiminnan vakauttamista varten myönnettynä tukena Baijerin osavaltion myöntämä 54,7 miljoonan DEM:n takaus, 3 miljoonan DEM:n saatavasta luopuminen sekä Thüringenin osavaltion ja Baijerin osavaltion myöntämät 63,45 miljoonan DEM:n ja 19,42 miljoonan DEM:n investointituet ja -avustukset

- sen 1 artiklan 2 kohtaan sisältyvät CDA Compact Disc Albrechts GmbH:n rakenneuudistusta varten myönnettynä tukena PA/CD Albrechtsin osakkeiden hankinnasta maksetut 33 miljoonaa DEM ja korkotukena huomioon otetut 21,3 miljoonaa DEM

- komissio toteaa 1 artiklan 2 kohdassa, että 3 miljoonan DEM:n ostohinta ja LfA:n myöntämä 15 miljoonan DEM:n luotto on tukea, joka ”on myönnetty CDA Compact Disc Albrechts GmbH:n rakenneuudistusta varten”

- se määrää 2 artiklassa 1 artiklassa kuvatun tuen takaisinperimisestä CDA Datenträger Albrechts GmbH:lta ja LCA Logistik Center Albrechts GmbH:lta sekä kaikilta muilta yrityksiltä, joille R. E. Pilz GmbH & Co. Beteiligungs KG:n, Pilz & Robotron GmbH & Co. Beteiligungs KG:n tai Pilz Albrechts GmbH:n omaisuutta ja/tai infrastruktuuria on siirretty tai siirretään kyseisen päätöksen seurausten välttämiseksi.

2) Kanne hylätään muilta osin.

- 3) **Komissio vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan, ja se velvoitetaan korvaamaan Thüringenin osavaltion oikeudenkäyntikulut. Saksan liittotasavalta ja ODS Optical Disc Service GmbH vastaavat omista kuluistaan.**

Azizi

García-Valdecasas

Cooke

Jaeger

Dehousse

Julistettiin Luxemburgissa 19 päivänä lokakuuta 2005.

E. Coulon

kirjaaja

J. Azizi

jaoston puheenjohtaja

Sisällys

Asiaa koskevat oikeussäännöt	II - 4189
Oikeusriidan taustalla olevat tosiseikat	II - 4193
A Yleinen asiayhteys	II - 4194
1. Yrityksen perustamisvaihe (vuodet 1990–1992)	II - 4194
2. Rakenneuudistusvaihe (1993–1998)	II - 4196
3. MTDAn ostama omaisuus	II - 4197
B Hallinnollisen menettelyn kulku	II - 4197
C Tosiseikkojen toteaminen ja oikeudellinen arviointi	II - 4199
1. Rahoitustuet, joita Saksan liittotasavalta myönsi perustamisvaiheen aikana .	II - 4199
2. Rakenneuudistusvaiheessa myönnettyt rahoitustuet	II - 4203
3. Tukien takaisinperiminen	II - 4206
4. Riidanalaisen päätöksen päätösosa	II - 4207
Asian käsittelyn vaiheet ja asianosaisten vaatimukset	II - 4209
Oikeudellinen arviointi	II - 4211
I Alustavia huomautuksia	II - 4211
II Riidanalaisen päätöksen 1 artiklan laillisuus	II - 4212
A Mahdollisuus nojautua riidanalaisessa päätöksessä saatavilla oleviin tietoihin	II - 4213
1. Asianosaisten lausumat	II - 4213
2. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta	II - 4214
	II - 4305

B	Baijerin osavaltion (LfA) PBK:lle myöntämä takaus	II - 4219
	1. Asianosaisten lausumat	II - 4219
	2. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta	II - 4222
C	Baijerin osavaltion (LfA) luopuminen 3 miljoonan DEM:n suuruisesta saatavasta, joka sillä oli PBK:lta	II - 4229
	1. Asianosaisten lausumat	II - 4229
	2. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta	II - 4230
D	Thüringenin osavaltion yhteisyritykselle ja PA:lle myöntämät 63,45 miljoonan DEM:n investointituet ja -avustukset ja Baijerin osavaltion (LfA) samoille yrityksille myöntämät 19,42 miljoonan DEM:n investointituet ja -avustukset	II - 4232
	1. Asianosaisten lausumat	II - 4232
	2. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta	II - 4237
	a) Thüringenin osavaltion myöntämät investointituet ja -avustukset ..	II - 4237
	b) Baijerin osavaltion (LfA) myöntämät investointituet ja -avustukset.	II - 4241
E	THA:n Robotronille ja yhteisyritykselle myöntämä takaus	II - 4243
	1. Asianosaisten lausumat	II - 4243
	2. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta	II - 4248
F	TAB:n PA:lle myöntämä 25 miljoonan DEM:n luotto	II - 4251
	1. Asianosaisten lausumat	II - 4251
	2. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta	II - 4253
G	TAB:n PA:lle myöntämä 20 miljoonan DEM:n luotto	II - 4259
	1. Asianosaisten lausumat	II - 4259
	2. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta	II - 4259

H	TIB:n PBK:lle maksama 3 miljoonan DEM:n ostohinta	II - 4260
	1. Asianosaisten lausumat	II - 4260
	2. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta	II - 4262
I	TIB:n PA:n pääomaa täydentämään myöntämä 12 miljoonan DEM:n tuki .	II - 4264
	1. Asianosaisten lausumat	II - 4264
	2. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta	II - 4266
J	Osto, jonka yhteydessä TIB ja TAB ovat hankkineet itselleen PA:n osakepääoman	II - 4268
	1. Asianosaisten lausumat	II - 4268
	2. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta	II - 4269
K	LfA:n PA:lle myöntämä 2 miljoonan DEM:n luotto	II - 4270
	1. Asianosaisten lausumat	II - 4270
	2. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta	II - 4270
L	TIB:n PA:lle myöntämä 3,5 miljoonan DEM:n osakaslaina	II - 4273
	1. Asianosaisten lausumat	II - 4273
	2. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta	II - 4273
M	LfA:n Pilz-yhtymälle myöntämä 15 miljoonan DEM:n luotto	II - 4274
	1. Asianosaisten lausumat	II - 4274
	2. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta	II - 4275
N	TAB:n CD Albrechtsille myöntämä 15 miljoonan DEM:n luotto	II - 4276
	1. Asianosaisten lausumat	II - 4276
	2. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta	II - 4277
O	LfA:n CD Albrechtsille myöntämä 7 miljoonan DEM:n luotto	II - 4278
	1. Asianosaisten lausumat	II - 4278
	2. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta	II - 4279
		II - 4307

P	TAB:n CD Albrechtsille myöntämä 9,5 miljoonan DEM:n luotto	II - 4282
	1. Asianosaisten lausumat	II - 4282
	2. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta	II - 4283
Q	Yhteensä 21,3 miljoonan DEM:n korot	II - 4284
	1. Asianosaisten lausumat	II - 4284
	2. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta	II - 4286
III	Riidanalaisen päätöksen 2 artiklan laillisuuteen liittyvät kanneperusteet	II - 4287
	A Alustavia huomautuksia	II - 4287
	B EY 87 artiklan 1 kohdan ja EY 88 artiklan 2 kohdan rikkominen	II - 4288
	1. Asianosaisten lausumat	II - 4288
	2. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta	II - 4291
	Oikeudenkäyntikulut	II - 4301